

een un
ARGITA
1977-Maiatza-1 - XL garren urtea 736 zenbakia - 35 peza

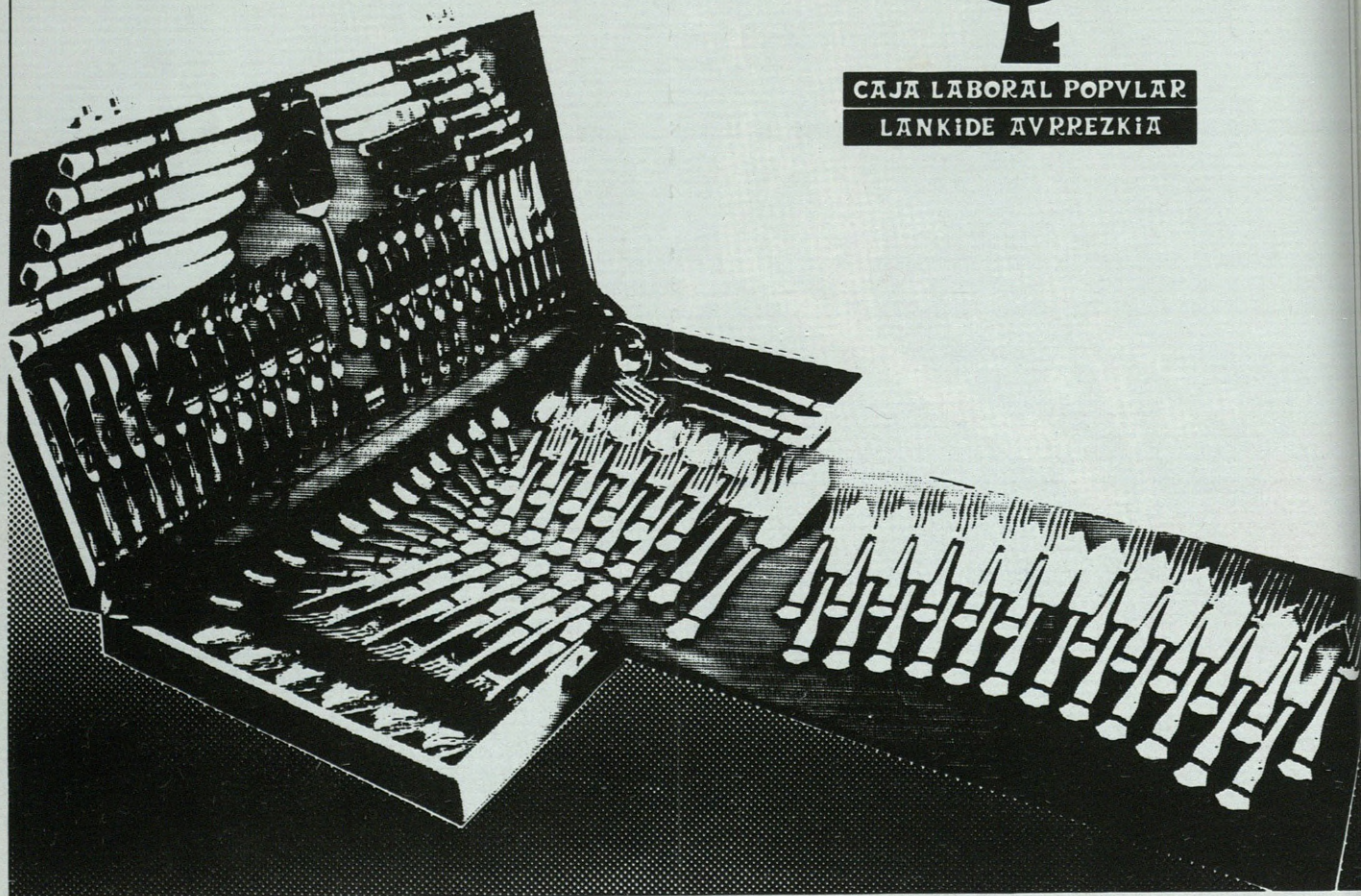
LANGILLEOK!

LANKIDE AURREZKIAK honelaxeko **200 ERREGALI** zozkatuko ditu...

Lankide Aurrezkiak, apiril eta maiatzeko
aurreztaileeri altzairu herdoigaitzezko
mahaitresneria dotoreak
eskaintzen dizkie.
200 familitan urteetan ere pozez
erakutsi eta
zorionez gozatuko diren
erregali dotoreak, halafede!

CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKIA

Langileok!

non zer

Akitaniako triangelua	5
Mandel eta kapitalismoaren	krisia..... 10-11
Gernika: 40 urte	12-16
Maiatzaren lehena	17-21
Presoak kalera	25-27
Ikas-irakas	28-31
Kultura	32-40

Langileok ! Oihu bat da. Ez da besterik. Maiatzaren lehenak, langileriaren egunak egin erazten digun garrasia.

Langileriak bere eskubideak lortzeko odol asko ixuri du: despidoak, espetxeak, atzerria, zauriak, heriotza, ezinbizia, eta era guztietako zapalketak ezagutu ditu.

Egun guztiak ditu langileriak borroka egun. Baina maiatzaren lehena latzenetakoa bilakatu zaio. Borroka horren oroitzapenetan egin dugu oihu: LANGILEOK !

Bestalde, Zeruko Argian langileriari behar hainbat leku ez emaren kezka sortarazi digu. Ekonomiaz, lanaz, soldataz, huelgaz, despidoaz, sindikatoez eta abarrez gutxiegi idatzi dugu. Politikazko aldatetaren bidegurutzeko ataka estuak eta presoak eta atzerriratuak kaleratzeko eta herriratzeko eginahal premiatsuek langileriaz behar bezala arduratzeko lekua, beta eta patxada kendu digute askotan.

Euskal Herriaren zati haundi bat langileria da. Langile eta euskaldun bezala zapalduarik dago. Langileen arazo eta borroken berri gehiago eta sakonago eman beharra dugu. Euskal astekari garenez gero langileria hori euskalduntzen ere saiatu beharrean gara. Langileriari axola zaizkion gorabeherak, iritziak eta jokabideak aipatuz eta aztertuz lortuko dugu hori, batez ere.

LANGILEOK oihuak Zeruko Argiaren nahi eta asmoa aldarrikatu eta adierazi nahi du, beraz. Era eta bide gehiegirik ez du horretarako, noski. Baina dezakeen neurrian hitz hori betetzea agintzen du.

Bide batez batasunera dei egiten diogu euskal langileriari. Sakabanatutako langileriak indar gutxi du. Elkartasunak ematen dio indarra langileriari. Langile mugimenduetako eta sindikatueta gidiariei elkarbidera daitezela eskatuko genieke. Bestela langileria noraezean geratuko da gauden bidegurutze honetan.

Langileria ahotan hartu eta langileriaz, beste helburu eta joko batzutarako, baliatzen denik ere ez da falta une nahasi eta bihurri honetan. Langilegoak egoera larri hau ondo baino hobeto aztertutik nondik jo behar duen ikusi beharko du. Ur erre eta zurrunbilatsuetan behin ere baino kontuzago egin behar da igeri.

Langileria xaxatu eta loxintxatu nahi duen politikorik ere ez da faltako hauteskunde garaian. Langileria euskal interesen aurka jarri nahiko duenik ere izango da. Langilea hezur-mamiz osatutako gizona denik ez du aitortuko zenbaitek. Lurrik, etxerik eta herririk aitortu nahi ez zaion langile-mamu horretaz mintzatuko da bat baino gehiago.

Euskal Herriko langileriak ez diezaioke euskaltasunari muzinik egin, zapalketa ekonomiko soilaren izenean. Zapalketa osoari egin behar dio borroka. Txistu liluragarri guztiak ez dira iraultzaile.

Siglen itomenetik eta jauntxo-nahiko liluratzailen hitz-jarriotik ihesegiteko : LANGILEOK, ELKARTU !

Zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietana Ezeiza.

Buruzagi:
M. Atxaga, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparraguirre.

Berri-emale orokorrak
L. A. Aranberri "Amatiño", Gexan Lantziri, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarria.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango), Barreneitxe (Oiartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilari: Antton Olariaga.

Argazkilaria: Arturo Delgado-Loubet

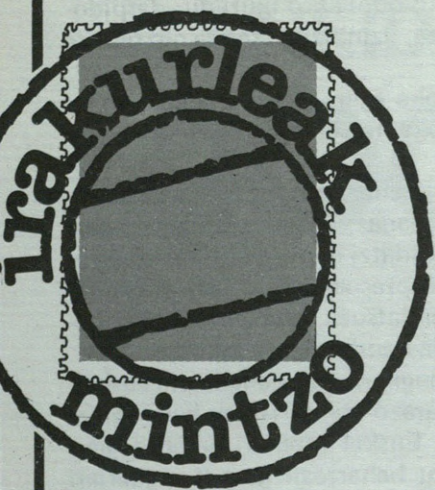
Fotolitoak: Emilio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1.
Donostia, Okendo 22
Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:
"Gráficas Semi"
Plaza Lasala, 3
Donostia
D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	35	ptz.

AMETS BI BESTERIK EZ

Amets bat egin nuen atzo, oso txarra. Goizaldeko gogoeta bat zen. Amnistia osoa lorturik zegoen. Espainiako erregea Euskal Herrira etorri zitzaigun Gernikako Arbolaren kimu berri bat superportuan landatzera. Han zegoen jendea, goraka, ikurriña bai, espainola ez, autonomi estatutu zabalena, indar errepresiboen deusestaztea, independentzia eta horrelako oihu subiboak botatzen ari ziren artean, Carlos I, eskuaraz, Euskal Herriko erregea zela bere esan zigun eta ordutik aurrera Carlos IX garrena izanen zela Euskal Herrian. Jendea txaloka hasi zen. Gure aberria Euskal Herria zela errepikatzen zuen, eta guk harenganako sentitzen genituen gogo eta asmo askatzaileak berak ere bazituela. Baina zoritxarrez, eta harekin batera go-bierno guztiak, politikaz eta merkatal ekonomiaz bat ere ulertzen ez zutela adierazi zigun. Hemendik zetorren nahasketa, problema ezagutzen ez zutelako. Eurek, orain arte behintzat, guk euskaldunok ilargiaren zati berezi bat eskatzen genuela uste bai zuten, gero zati hori gure zeru gainean ipintzeko. Baina barkatzeko eskatu zigun, bera eta berarekin batera, Espainiako agintari guztiak nahasturik zeuden eta. Orain gauza guztiak ondo eta garbi ikusten zituen: "Zuek nahi duzuen, zera da: Zuen herria zuek kontrolatzea, inongo oztoporik gabe, zuena den kultura eta ekonomia zuen eskuetan Euskal Herriaren eskuetan ipintzea, eta bereziki, prozesu askatzaile honetan langileraia parte nagusia hartu behar duela diozue. Ongi deritzot. Jakina gu nahasturik geunden. Gaizki ulertu egin dugu. Barka.

- Ohetik jautsi naiz, eta koskor itzela egin dut buuran. Geroztik norbaitek betiko tokietara deklaratzera eraman nau.

Amets bat egin nuen atzo, oso traidore eta nazkagarria. Goizaldeko gogoeta bat zen. Aberri egunaren ondorengo gauen egina ganera. Gortutuz guztian hartutako makilkadak min egiten zidaten oraindik. Horregatik edo, nire burua makilez bete da lehenengoz, geroxeago makilak, arbolak bihurtu dira: Gernikako arbolaren kimu kaskar, eskas, ttiki berriak, kimu ostogabeak, fruitugabeak. Euskal Herri guztitik zehar Madrilgo agintariak landatzen zituzten kimuak. Haien atzean, jendetza zetorren. Baina nortzu dira? Hori ez da posible. Horraino ez dira helduko behintzat! Amets bat izan behar da hau, goizaldeko gogoeta bat besterik ez da izanen, ez, nioen nirekiko. Baina egia zen egiazko ametsa. Hainbeste haritz ipini zuten non azkenena pinudirik ez zen agertzen.

"Ikusten duzue? Askok irabazi dugu" ziotan anonimo batek, eskuan Zeruko Argiaren, Apirileko 3garreneko boskarren orrialdea zera-man batek, puntu beltz baten bidez zinatu duen batek: "Ez dugu ezer galtzekorik, Katalunyakoa herriak eredu bat ematen digu".

... eta Honela guk ere Arrasaten beste kimu berri bat ipin genezake. A! zein gozo! Suarez guztiak gurekin, eta herriaren nahiak moztu behar badira han hemenka, laburtuko ditugu andik eta hemendik, eta komediarik egin behar badugu engainatuko dugu geure burua eta bes-teen buruak ere bai.

Baina ametsetan bezala iratzarri naiz, ohetik altxata gero kazetan haxe irukurri dut: "El PNV se retira de la comisión de los 10. Bane-ken oraindik ez zela posible, amets bat, goizaldeko gogoeta bat besterik ez zen.

TRIFOL MADRAZO

JAIALDIA

Martxoaren 27an arrantzaleen aldeko jaialdia eratuta zegoen Markinako pelota tokian.

Ondarruko arrantzaleei zerbait lagundu nahian gu ere iritxi ginen. Pelota tokia Hego Euskal Herriko lau hegaletatik etorritako jendez beterik zegoen; bertan parte hartzen zuten abeslariak, Imanol eta azken orduko bilbotar bikote bat.

Hasiera batetik arrantzaleen aldeko jaialdia gabe ezkerri sukursalisten mitina zela zirudian. Euskadi gorriaren aldeko oihuak guztiz txalotuak ziren bitartean, abertzaleek ez zuten zereginik izan trape gorri eta bilinguismoa sobran zeudela oihu zutenean.

Abeslariak ere giro honen partaide izan ziren. Hango entzulerik gehienak euskaldunak ez zirela uste zuten, abes-tien hitzak erderaz azaldu zituzten. Nor ote zen erdalduna: Markina herria, ala euren politik asmoetarako arrantzaleen ego-eraz baliatu nahi izan zutenek?

Astelehen eta asteartean bazen zere-sana herriko jendearen artean. Gehienek jaialdi aretako sukursalisten azpi jokoa salatzen zuten eta honen artean herriko gazte batzuen jokoera maltzurra.

Honela gertaturik ere Ondarroako arrantzaleak laguntasun hoberik edukiko dutela, uste dut.

OREGITAR JOSE ANTONIO

EGIAREN BESTE ALDERDIA

Eguzkitza eta Azurmendik bekatu larria egina dute Zeruko Argian: GOIZ ARGÍ ahaztu. "Ba-dala GOIZ ARGÍ ere, asteroko euskalduna. Ba-dala ta aspalditik bizi dala: 1959'gn urtea soruta ta bizirik dirauana. Gogoratu, "Zeruko Argia" bere azken-aldian, 1963'gn urtea sortu zala. Beraz, beste biak baiño leenagokoa dala GOIZ-ARGÍ", dio Gaztañagak.

Dena den Gaztañagaren egiaren erdia osatu nahi genuke. Zeruko Argiaren lehen aldia, 1919-1936 da; bigarrena, 1954-1958; hirugarrena, 1960ko ale batzuek; laugarrena, 1963tik aurrera.

Zeruko Argia Goiz-Argi baino 40 urte lehenago sortua da, beraz. 1963garrenaz geroztik da astekari Zeruko Argia. Noiztik da Goiz-Argi asterokoa? Geroxeagotik, noski.

Goiz-Argi euskara hutsekoa izatetik bilin-gue izatera pasa zenik ez zaio gogoratu Gaztañagari.

Z.A.

"EUSKALDUN KOMUNISTAK" AZKOITIAR BATI

Ni ere ez da urte asko asi nintzela euskeraz irakurtzen, eta ez det euskeraz idazteko ohiturarik, baina itxaro det "Zeruko Argia"koek barkatuko dizkida-tela nere akats ortografikoak, eta besteak.

Harritu naiz "Azkoitiar bat"ek dion bezala (nik behintzat hala ulertu det) Rusiako Sobiet Alderdi Komunistak onartu egin dutela Euskal Herria, Galizia eta Kataluniako autonomiak eta berak dion bezala (nik hala konprenditu diot), gauzak ez omen dira batzuek hemen Euskal Herriaren komunismoaren teoriak kritikatzan dituzten bezala.

Nik ez dakit ondo Rusiako Sozialis-moaren teoriarik, baina praktikan behin-tzat oso ondo dakidana zera da, hirurogei urte pasatxoak direla lur haietan sozialis-moa ezarri zela eta Zar inperialista enpe-radorearen mendean askatasunik gabe egoten ziren Ukraina, Georgia, Kaukaso eta abar eta abar, nazionalidade berdin edo okerrago jarritzen dutela sozialismo inpe-rialisten mendean re.

Eta guda haundiaren aitzakiarekin menderatu eta askatasun osoa kendu, so-zialismoa derrigorrez ezarri zion Letonia, Lituania eta Estoniaz, zer diozu?

"Askatasuna"...? urrutian daudenentzako aldeko, baina etxekoentzako bat ere ez, baina sozialismoa berriz enp-zchatu arte bai etxekoentzako eta baita ere urritikoeentzako Beajondioela, eta buen-provecho.

PATXI KORDON
Donostia

ABERTZALE BATEN GOGOETAK (etaII)

Demokrazia, herriaren soberania dela esan ohi da. Zenbait nazionalitatearen zapaltzaile eta esplotatzaile den Estatu modernoarentzat, zeintzuk osatzen dute delako herria?

Demokrazia, herriaren soberania dela aitortzea eta, beraz, sistema demokratiko baten alde agertzea, ez da gaurko Estatuarentzat gehiegizko esfortzua. Soberanoa izan behar duen herri hori mugatzeak, zeintzuk osatzen duten erabakitzeak buruhauste gehiago emango dio. Estatuak demokrazia onartuko du, baina demokrazia herriaren soberania denez gero eta **HERI HAU ESTATUKO BIZI-LAGUN GUZTIEK, ESKUBIDE BERTINEKIN, OSATZEN DUTENEZ GERO**, herri honen baitan onartuko du delako demokrazia. Herriaren definizio "estatal" hau, eskubiarentzat Historiaren izenean sakratua dena eta ezkerrentzat proletarioaren batasunaren izenena sakratua berdi berdin dena, kontradikzioan da sartuko berehala jatorragoa den beste zenbait herri-definizio zenbaitekin.

Demokraziaren terrenoan murgildurik, Estatuak badaki herri-definizio diferenteen kontradikzioak zorrotz egingo direla, Estatu mailan etenak sortzen hasiko direla. Aurrez badaki hau guztia. Beraz, nolatan onar dezake demokrazia, hau da, hain zuzen "bere izatearen kontra" saiaturiko den sistema politiko bat?

Gaurko Estatu moderno batek, demokraziaren aldeko deihadarra jotzeak ez du esan nahi, teorian, demokraziaren aldekoa dela. Ez eta gutxiagorik ere. Momentu koiuntural jakin batetan diktaduraz baliatzea baino egokiago dakusala "demokrazia"z baliatzea, guztiak lehen-goaren antzean jarrai dezan. Diktadura bat neurritz areago mantentzeak, herrien harmatzea dakar nahitaez. Herri zapaldu kontzientziatu dibertsoen harmatzea. Eta bere izatea indar hutsari zordion Estatu, **HONELA BAKARRIK** jar daiteke bizi-arriskutan. Burugabekeria hau gauzatu baino lehen, gizon politiko figurinak aldatuz, diktadura arbuatuko du, demokraziaren faboretan.

Diktaduratik "demokraziarako" aldaketa honek ez dio herrien zerbitzari obedituko; "guztiz gaineko" den Estatuaren izatearen iraupenari baizik bakar-bakarrik. Eta areago: ganbio politiko hau gauzatuko duten gizon politiko figurinak, hots, diktaduraren arbuatzaile eta "demokraziaren" aldarrikatzaile agertzen diren politko figurinak, beren misio konkretuaren kontzientziaren oso jabe izango di-

herriko plaza

arrazoiaren
indarrik
eza
eta
indarraren
arrazoia

ra. Ez dira inondik ere beren aurrekoak baino "demokratagoak". Estatu berbera sostengu koiuntural hutsak baizik. Askori besterik uste erazi arren.

Momentu historiko interesgarri honetan, diktadura garaian herriaren alde jakatu (batzuek egon) diren mugimendu eta alderdien baitan, istilu gogorak sortuko dira. Mugimendu eta alderdi gehienak, aurreko borroka giro eta bide bakar askatzaileari muzin eginez, dioten politika jakabide "errealistari" helduko diote. Esan nahi da, bide askatzaile bakarren efikazia (borroka harmatuarena edota honek garantizatutako politika jokoarena) lotsagabeki abandonatuz, Gobernu zentralarekin boterearen partaidetzaren bila lehiatuko dira, zein baino zein gartsukiago. Herri zapalduentzat autonomia eskatuko dute, agintari postuak nor berarentzat e esijituz. Eta bidebatez, autonomia honen iraupenaren garrantia bakarra, hots, herriaren beso harmatua, behin eta berriz ukatuko dute, herriaren hondamenditzat juzkatuaz. Egoera honetan, Gobernu zentralaren jakabide edo eginkizuna, argia bezain erraza agertuko zaio: egoera berriko gizon politikoen borere gosea ase eta konzesio hauen berdingarri, herri borroka harmatuaren inutikleria herriaren baitan inposa erazi. Hau lortzeko, beharrezko konzesioak egiteko prest egongo da Gobernu zentrala.

Herriaren borroka bideak behaturik Gobernuak egindako konzesio hauen akapartzaile partidu-zaleak, "herriaren lapurtzat" jo ditzakegu edota "historiaren lapurtzat".

Politiko ele-zuri judas hauen saldukeria, nola salatu? Alfer alferrik, hau eta hori direla esate hutsez. Komunikadu "politiko iraultzaileen" erasoak apenas minduko dituen. Eta luzarora -edota hain luzarora gabe- herriaren consensus edo baieztapena berenganatua izango dute. Partidu irabazirik izango dute eta herriak galdua. Herria, beste behin ere, politika joko salduaren zurrumbiloan sartuko dute buruz-buru, eta zurrumbiloaren hondoan, zenbait urteren buruan, Gobernu zentralaren militarkiarekin aurrez-aurre aurkituko da, desarmaturik, esku-hutsik, **BETI BEZALA ARRAZOIAREN JABE BAI-NAN BERE BURUAREN URKATZAILA**.

AXALZULOETA

BEGIAK JORAN, BIZITZA GORITAN

Amnistiari begira gaude aspaldi eta horrenbeste sumindura eta atsekabe ematen digun askatasun joran hortaz, hona zer heldu zitzaidan gogora. Azkenaldiotan, nahiz eta oraingo legediak presoan mailatzea ("politikoak", "komunak") onartu ez, preso politikoan askatasunaren aldeko herri mugimendua hedatuz doa. Ez da gauza bera gertatzen beste presoekin ordea.

Gizarteak bere burua defenditu behar du, eta arrazoinamendu honen harian jabe go pribatua, aginte politikoa eta kodigo kriminala ezbaian jartzen dutenok legea hausten dute, gartzelara joan behar dute. Goitikora, ez du ezertako balio "beste presoak" ("politiko" ez direnak, beraz) askatzea. 1.975. Indultoak (Azaroan. 25) garbi aski erakusten digu haren bidez irten zirenen 6.274 presotatik ehuneko 80-ren bat, gutxi gora behera, handik zenbait egunen buruan berriz erori zela.

Ordenaren ariora, bekatu, iraultzak eta krimenak zigortzen ditu araudi legeak. Honengatik hilortzea eta adulterioaren iduri legalak, emakumeek ez bait dute beraien gorputzen gain erabiltzeko eskubiderik ukan behar; homosexualak, drogazaleak -erorketa bakoitzean hiru bider juzkatuak, kaltegarriago bide den arnoan edo kafea libre saltzen eta zenbait kasutan, euskaldunak kasu batez, ardoa edari-deporte nazionala dugularik-; konzientzi ihardesleok (objetoak nahi da adierazi), zoroak, prostitutak -legez zigortuak, beren bezeroak ez aitzitik-; erhaile, lapurrak eta, nola ez?, zokoratze kosmikoak fuinetaraino pairatzen duten guztiok.

Badakigu, behin, berritan, hirutan preso altxatuko dituztela, galdez behar izanen dugu, alabaina: Lapurraketa, erhana ... Bakoitzean, bizikera, hezketa, gizarte kondizioak, represio gizarteak... Ez ote dira nagusi? Ez ote dugu legea aldatu behar hilortzea, adulterioa etabar luze batentan?

Baina lehen hurbiltze hau ez da aski. Arimaren izaera hain ondo ezagutzen duen herkidegoak haxe behar luke ezagutu: Zapalkuntzaren munduan, esploatazioaren erreinuan, preso oro, lege-hauste oro politiko direla erabat. Prostitutari eginiako laidoak "Ez direla digne" ahobatez dirauskuenean- edo/ta militante iraultzaileari eginiako laudorioak ezarrita-

ko ordenaren aldeko edo aurkako agiriak ditugula. Zer nahi gizartetan, gartzelak, presoan beharra normalizat hartzen duen horrek ez luke entzulerik ukan behar, zirtzila baita eta ustel haren dotrina; areago politikan gidari balitz... Eta hontaz "bakealdi berriaren" belar ziztrinak besterik ez direla pentsa baleza are eta okerrago guztiontzat. Goibel, ilun oso litzaiguke "Hegiko demokratiko" hortan urrumaka gabiltzanoi, halako ergelak izan status quoaren tranpan, segadan, erortzeko adina. Etorkizun laiotz eta semana genuke benetan.

Baliteke arrazoin eta juzkoagorik izan, zeinek erakapen soziologiko harildik enplegatzen baitu, hala nola "La re-

construcción de la sociedad injustamente estructurada exige una atención más intensa que la resocialización de los condenados", noizbait irakurri nuen. Baina ez bide dago horrelako truko zaharrez baliatzerik, agian, amnistiaren sujet honi beste aburu bat eratxekitzeko.

Beharrik jo du ordua. Egia da hitz-jario eta eleketan joaten zaigula akdia, baina politika ezabatu nahi dutenon proiektu iraultzaileak gor,itsu eta mutu ez gertatzeko nahita ezko du. Gotor oihukatzea, paretetan azkazalez idaztea, ezindua, antzutua, aurkitzen bada ere.

ERRAMUN BITORIKA

OIHUTXOAK

ederrari eder eutsi!

Laisterka eta hitz laburretan, oihutxo berri bat oraingo udaberri honen erditik.

Gure ibar eta ibaiak zikindu, lardaxkatu eta kutsaduraz gaisotzearekin ez dugu aski.

Gure bazter politenak ere nola edo hala itsusitu egin behar eta, diruaren trukez, begi bihotzentzat atsegingarri ziren zenbait txoko eder zatartuta gelditu dira betirako.

Beste amaiatxo kasuen artean, hara Gipuzkoako bihotzean dagoen Bidaniako zelai paregabea: bazter alderago jaso zitezkeen fabrikatxo batzu eraiki dira. Non eta zelaiaren erdi erdian.

Tailer polit asko egin izandu dira Euskal Herrian. Itxuraz eta arkitekturaz inguruarekin ondo

tajutuak. Baina Bidaniakoak ezin itsusiagoak izan.

Lantokiak beharrezkoak ditugu. Baina inguruak, mendiak, herrixka baten aurpegi eta estetikak ere badituzte beren eskakizunak.

Lanaren eta diruaren premien ondoan, gizarteak bere bizilekuen atsegingarritasuna, begientzako ikuspegiak eta izadiaren ederrak zaindu egin behar ditu.

Gure Herriaren politikariak honelako arazoari ere seriozki begiratu beharrean dira.

Lurraren edertasuna ez bai da nolanahi sal daiteken baliotxo bat.

ANAIA

akitaniako triangelua

Gisa da euskaltzaile eta abertzaleon artan Euskal Herriak galdu dituen lurraldeen kezka eta barne ximikoa behin eta berriz agertzea.

Erdaldundutako arabar "ergoienak" ikustean biztanlerik ezaz hustutzen, iraungitzen eta hiltzen ari diren nafartar eta xiberutar herriskak ezagutzean; han eta hemen herriaren odola eta giharrea izandako euskaltasuna, leku izenetan idurturik azken aztarnaren antzera topatzean; gisa da, esaten nuen, abertzaleon bihotzak asaldatzea. Hori guztia, askotan, ardurarik txikiena piztu gabe gertatzen ari dela erreparatzen baita. Baiarnon, Jakan, Bureban, eta bestetan, erdalkuntza nola gertatu ote zen begien aurrean dugu (edo izan dugu luzaz). Oihenarte eta Jaurgain, Kruttwig eta Seilliez, Latxaga eta Lizundia, gainbeherakada horrek sortzen duen ximiko horren lekuko eta iragarle ditugu.

Ez euskaldunak bakarrik, ordea. Besterik ere ba da Euskal Herritik at. Eta "triangle aquitain" delakoaren tema hori, garbi agertzen da "Sciences et Avenir" zientzia-hilabetekarian, 1977-ko Apirileko alean.

Akitania-ko euskaltasunaren arazoa zertan datzan eta zertan dagoen azaldu nahirik, lau zatitan azaltzen ditu Henri de St. Blanquat-ek gaur arteko azterketen gorabeherak (376-381.orr.)

Sustaiei dagokienez -dio egileak- maila hauetan batera agertzen da euskaldun

Bordale-Baiona-Andorra triangelua: 1/ serologiaz; 2/ hizkuntzaz; 3/ arkeologiaz; eta 4/ jatorrizko legediaz.

SEROLOGIA-ri dagokionez (odolaren azterketa), eta beste lekutan eta izkributan aipatuak izan diren ikertzapenak hitz gutxitara bilduz, St. Blanquat-ek gauza bat erakusten du: "Akitaniako triangelu" harrigarri horretan, nabarmen dagoela herri desberdin baten odol-oinarria. Euskaldunak (eta gauza bera akitanar "bitxi" horiek) askoz ere ugariago ditugu geure odolotan Rhesus-negatibo eta Zero-talde delakoak, inguruko herriek baino.

Hots, askoz ere iraunkorrago da herrietan odol-mota (serologia) hezurren itxura eta neurriak (antropometria) baino. Segur da, hortaz, Vallois-ek eta Ruffié-k frogatu dutenez, Akitaniako sustraia euskalduna dela alde horretatik. (Gauza bera aurkitu zuen Quilici-k, behin azaldu nuenez; ikus "Communautés du Sud", Fabre/Lacroix-- Coll.10/18-81/98. orr.)

Akitaniako odol-berezitasuna, dena dela, Ahumendiz bi alderdietan aurkitzen da: "Les populations des deux versants pyrénéens montrent exactement la même répartition de facteurs sanguins".

Serologiari dagokionez, hartaz, eta berezitasun horren herrialdea osoki ema-

tekotan, "Akitaniako triangelua"ri, Andorra-Tudela-Bureba-Laredo trapezoida behar zaio erantsi.

HIZKUNTZAREN mailan, bigarrenekorik, "sustrato"aren arazoa azaltzen du St. Blanquat-ek hitz gutxitan. Bai toponimiak (leku-izenak), bai kaskoinaren isoglosek (dialektoek), behin eta berriz, markatzen dute akitaniar triangelu famatu hori. (Hain zuzen ere -norbaiti interesgarri gerta dakiokelakoan aipatzen dut egun ahuetan agertu da euskal sustrato horixe buruz otsailen eman nuen hitzaldia; ikus "Mundaiz", EUTG, , n. 7, Marzo 1977, 1-8. orr.)

"On aurait parlé basque -dio St. Blanquat-ek jusqu'en Andorre en plein Moyen Age". Hegoaldeko ikertzapenak azaltzean, Corominas hizkuntzalaria aipatzen du. (Oraintxe argitara da katalanak honi buruz idatzi dituen artikuluen bilduma; "Entre dos Llinguages" -Edit. Curial-Barcelona. Bigarren liburukia dugu guk interesgarriena). Eta Iparraldeari dagokionez, Tolosa-ko Unibertsitatean ikerlan hau zuzentzen duten Aillières eta Xavier Ravier, "études qui semblent en train de montrer une extension comparable du basque sur le versant nord des Pyrénées à la même époque".

ARKEOLOGIAREN mailan, hirugarrenekorik, Mohen-en ikerlanak aipatzen ditu St. Blanquat-ek. Bai hilobietan, bai burdinazko ezpatetan, bai eltzegintzan, herri berezi bat agertzen da garbiki Akitaniako triangeluan: "plusieurs éléments s'accordent pour suggérer l'existence d'une culture matérielle originale dans le triangle à cette époque pré-celtique". Ageri denez, zeltak etorri baino lehenagotik ere (!) oso iaioak bide ziren gure arbasoak burdintzan; eta (-VI) mendean Britainia-raino eta are Kornuaille-raino ere saltzen bide zituzten burdinazko beren ezpatak eta gainerako tresnak.

OHITURA ZAHARREI eta letzarik gabeko usadioiei dagokienez, azkenekorik, Ourliac, Poumarède eta M. Bordeaux-en ikerlanak aipatzen ditu artikularen egileak. Bi ohitura omen daude Akitania-ko triangeluan guztiz harrigarri eta guztiz ere erromatar eskubidearen aurkako: "retrait linager" delakoa (lurralde bat norbaitek salduta ere, senitartekoez askoz beranduago ere berriz berengana biltzeko eskubidea); eta "aïnesse absolue" deritzana (etxeko ondasunak etxeko seme-alaben arteko zaharrenak beretzat biltzea, neska ala mutila den begiratu gabe).

Eta lehenago ere Sant Saëns-ek eta bestek emana zuten irizpidea ematen digu St. Blanquat-ek ere: l'aïnesse absolue et le retrait linager pouvaient être aussi les vestiges d'une ethnie".

Zer nik cantsiko? Artikulua xeheki irakurtzea euskalduni damutuko ez zaio-labasterik.

TXILLARDEGI

TXARRANbel

Euskal Liburuak
Emakumeen Liburuak
Zurezko jostailuak

Donibane karrika, 5
DONIBANE LOHITZUN
LAPURDI

NORK KUKURRUKU

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Otsein

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak
Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak
Lehor tresnak - Estufak

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:
Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:
Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

MUEBLES

URRETA VIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ATEATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

ORMAZABAL DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxeak: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

LABORATORIOS **ARGIA**

Koloretako argazkiak
errebelatzen dira
Egun batetik bestera

Telef. 396147

Gpo. Paz s/n

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10

- Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

HILDAKOEI UTZI BAKEAN

“Gazte taldeek poliziari jaurti zizkio-
ten hotsak gogorak eta oso itxusiak zi-
ren. Gorrotoa eta amorroa hitzetik hor-
tzera zebiltzen. Gorrotoa, amorroa poli-
zien aurka... entzun ditudan dihardar zikin
eta lotsagabeak ezin ditut ontzat hartu”.
(Anaiak, Z. A.an. Martxoaren hogeian)

Berrogei urtetan ixilik eduki gaituzte.
Mintzatzeko bedenik askatasun pitin bat
eskuratu dugunean, ez da harritzekoa gu-
re etsaiak epaitzea eta makiltzea. Gure
errebietek, Zeruko Argia barnean dugula,
ongi ere ongi azpimarkatzen dituzte gure
Euzkadiren zapalketa eta gure etsaien za-
tarkeria, gaiztakeria eta okerrak.

Etsaiaren jokabide gaiztoak salatzeari
bidezko deritzat. Badu, ordea, jokaera
honek bere arriskua: guztiz mututu eta
ixildu gure oker eta akatsen aurren. Gure
aberria hondamendira daraman bidea da-
teke, geure akatsak ez aitortzea. Gu geu-
rok santu haundiak bagina bezala joka-
tzea, eta besteek bakarrik gaiztotzat jo-
tzea, FAZISMO beldurgarrian erortzea
dateke. Berrogei urte hontan besterik ez
dugu ezagutu: guztia zen bikain eta eder
Agintariengan; han ez zegoen okerrik;
haien ekintzarik ez zegoen epaitu eta sala-
tzerik. Jaungoikoak bezala guztia ongi
egiten zuten. Besteok ginen okerrak, gaiz-
toak eta aberriaren etsaiak.

Giza lege barnean ez zegoen gureta-
ren ekintza bat salatu du Anaiak. Bejon-
deiola. Fazismoari ihes egiteko hau dugu
bide bikaina: gure akatsak aitortu eta giza
lege bikainean jokatzeko alegindu. Kristau
fededun bazara, ez duzu beste aukera bi-
derik.

Anaiak kemena damait guarkoan,
kondenagarri jotzen dudan gazterien jo-
las bat salatzeko.

Eguberri jaietan zen, Ikuskizun polit
baten testigu eta lekuko nahi baduzu
izan, zatoz gurekin horrelako herrira.
Gaueko zortziatarako itsas ertzeko herri
eder, batera naramate neure ilobek. Ar-
ten ez zen endetza haundirik planzan;
euskera hutsean, jo eta ke, kanta-kantari,
ari ziren musikalariek gazteria dantzaraz-
teko. Konturatu nintzenerako, plazaren
inguruan heldutako gizon eta emakumeez
bete zen. Ni bezalaxe, zer ikusiko, urduri
zegoen jendea. “Karrero Blancoren herio-
tza ikusiko dugu, zioen hango batek. Ka-

rrero Blancorentzat eginikako letra eta
musika hasi zuten Kantariek. Jendearen
begiak plazaren erdian kokatuak ziren.
Larri zegoen jendea. Halakorik batean,
musikako zati batean, jende helduaren
poza eta gozamenaren artean, bihotzeta-
ko alaitasunari eutsi ezinik bezala, gazte
dantzariak goruntz botatzen zituzten be-
ren soineko, txaketa, poltsak, jerseak.
Une batean guztia zen amaitu. Adineko
jendeak ospatu genuen Karrero Blancoren
heriotza. Plazan dantzan jarraitu ziren
gazteak, gu etxeratu egin ginen. Amaitu
zen Karrero Blancoren heriotza. ren oroi-

tzapena. Jendearen algara eta irriz, orain
hiru urte hil zuten gizon baten heriotza
ospatu zen Gipuzkoako plaza baten...
HIL DANTZA EGUERRIETAKO
JAIETAN, alajaina.

Gau hartan neure buruaz lotsatu egin
nintzen. Nik ere maitasunik gabeko hileta
haretan pozkiro parte hartu nuen. Gau
hartan, hezurretaraino izutzen nintzela,
ezin nuen pentsakizun hau burutik ken-
du: hildakoak gorrotatzen dituen herria-
gandik, zer duk hik espero?

Gizon hura guretzat kaltegarri izan
zen. Badaiteke ongari izatea ere bere
heriotza gure Herriarentzat. Epaitu bitza
Kondairak bere ekintzak; errespetu deza-
gun, ordea, bere pertsona.

Amaika bizitza ederrak ditugu gu-
re Herriak Frankismoaren garaian. Gerta-
garaian eta ondorengo lehen urteetan ez
zuten gure hildakoek jaso behar zuten
begirune eta errespetoa. Hildako apaizak
tartean zirelarik, gure abertzale asko Kan-
po Santutik kanpora ehortziak izan ziren;
hildako gure gudariei eta frankotarrek fu-
silatuei, ez zitzaizkien hiletaren ohorerik
eman. Garai hartan bizi ginenok, nahiga-
bearen nahigabek hiltzeko zorian genuen
geure bihotza. Ez gaitzezen jautsi frankis-
moaren basakerietan. Haien gaizki eginak,
ez ditzagun gogora guk beste horrenbeste
egiteko. Hori ez da giza legea eta are gu-
tiago kristau bidea. Hildakoenganako go-
rroto eta amorroak gure baitan irauten
badute, bizi ezina datorkiguke oraindik
hil ez garenoi.

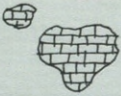
HILDAKOEI UTZ BAKEAN. Beti-
kotasunera joanak dira hildakoeak. Poli-
tikazko margo-kolore guziak ezereztu diz-
kie heriotzak. Jaungoikoarenak dira hil-
dakoak. Jaungoikoagan daude. Lurreko
gora beheak eta gure arteko pentsaera
eta jokabidez gure etsai izan ditugunen-
tzat, hildako guzientzat. Batipat, kristau
garenok, sinisten baitugu egun batez, seni-
detasun ederrenean, Aita Jainkoaren bai-
tan, guztiok, maitekiro besarkatuko gare-
la.

Hildako guzientzat bakea, atsedena,
oritzapena, maitasuna, otoitza.

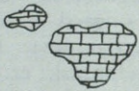
AROSTEGI.

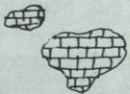
hormasprayko

LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA
LANA LANA LANA LANA JAIA? LANA LANA LANA LANA

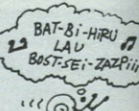
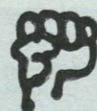

LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA
LANA LANA LANA LANA JAIA? LANA LANA LANA LANA LA

LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA LANA
LANA LANA LANA LANA JAIA? LANA LANA LANA LANA LANA

MAIATZAK 1 (3+4)

OLAPAZAK

Tauste Zaragozako herri koxkor bat da, Nafarroako mugatik ez urruti, hemendik goazela Zaragoza uriburua iritxi baino lehen, karretera zabaletik ezkerrera baztertuta.

Tausten izugarritzko ganadutegia da: goela eta esnebehi apartak daudela esan ziguten eta, ikustera joan ginen Gipuzkoatik autobuskada baserritar. Ebro inguru hortan ez da behirik ageri; soro-ordeka zabalak bai; baino hango nekazariak lurra lantzen dute eta garia, garagarra eta abar ereiten; erregariatutako lurretan, ordea, baita, Ipapa ere, gero alderdi hauetara saltzeko.

Halere lurralde hortan sortu da Espainiako esnebehirik gehiena daukan ganadutegia. Oraingo 700 bat behi dauzkate, hasi berriak baitira, baina erabat osatzen direnean 1.200 behi edukitzeko asmoa omen dute.

Ganadutegi horren izena Tauste Ganadera. S.A. da. Ganadutegi horren jabe alde batetik herriko nekazariak dira; edota, nekazari hoiek lehendik ere osatua zekuten koperatiba; bestetik, berriz Kalalunako Banku industrialia, Zaragozako Caja Rurala eta abar.

Tauste Ganadera S.A.n partaide izateko Tuesteko koperatibako izan behar dute nekazariak; bi elkarteek bakoitzak bere aldetik lan egiten badute ere, elkarri lagunduz ari baitira. Ganadutegiak nekazari gaizkak erosi egiten dizkie, alpapa, artaberdea, eta lastoa, eta abar, eta bestalde ximaurra saldu. Ganadujatena, ereiterako zeinek zenbat eramango dion traxtoa eginez, nekazari hoiek saltzen diote kooperatibaren bitartez.

Ikuiluak

Ganadutegiaren lurra 18 Ha. omen dira. Hoietatik 10, ikuiluak egiteko zelaiak daude. Ordeka hortan blokez eta uralitaz egindako tejabanak. Ganduak bakoitza bere taldean, hesparu batean lotu gabe dabilta. Jantokia eta etzalekua bakarrik daude aterpean.

Behiak, ematen ari diren esnearen arauera sailkatuak daude; hemen ume egin berriak, hor lehentxeago eginak, han berriz, ume egiteko antzutuak eta abar. Bigantxak eta txahalak ere mailan-mailakoa eta tamainan tamainakoa elkarrekin.

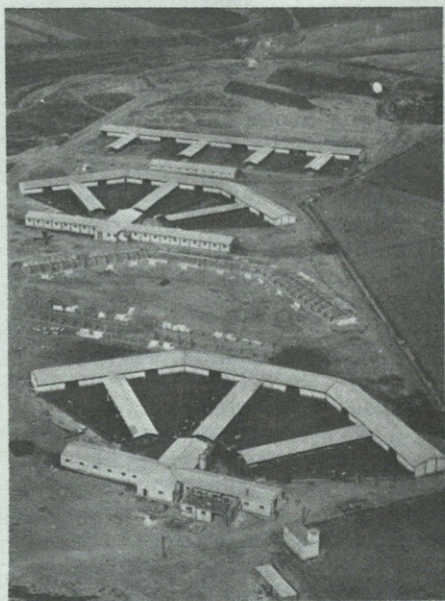
Behi arraza

Behi guztiak, arrazaz Ameriketako frisonak dira. Pintoak, ankaluzeak, baina badute zabalean ere. Gorputz haundiko behia. Baldar xamarra, nahi baduzu, gure gustorako; baina munduko behirik esnesuenak omen dira arraza hortakoak.

Osasuna

Hoinbeste behi dauden tokian, kareneko gaitzak ze kalte ekar lezazkeen ez dago kalkulaterik. Horregatik urtean pa-

tauste - ko ga - nadute- gia

re bat aldiz denak aztertzen dituzte, bruzelosis eta tuberkulosis edo, ba ote dagoen ikusteko eta horrelako arrastarik txikiena daukatena, kopletan ibili gabe, kendu ta kito.

Ernaltzea

Ez daukate zezenik. Behi eta bigantxa guztiak haziz estaltzen dituzte. Kanada eta Iparramerikatik ekarritako hazi konjelatu erabiltzen dute erabat. 15.000 konjelatua erabiltzen dute erabat. 15.000 peztataraino pagatutako haziak jarri omen diote behiari. Kanadatik, hango inspektoreak etortzenaizkie urtean bi aldiz, behien tankera eta itxura juzgatzera. Behi batek hontan edo hartan hutsunerik badu, alderdi huraxe mejoatzeko doaia duen ze-

zenaren haziz estaltzen dute, eta horrela, umea, bere ama baino hobea etortzen da.

Behiari, umea eginda sendatzen dene-tik, bi hilabetetan uzten diote; orduan ernaltzeko nola ote dagoen miatu eta prestatzen dute. Joan den urtean, batz, beste, umegite batetik bestera 13 hilabeteko tartea izan dute behi guztiak. Granjako oi-loari, arraultzak eginerazten zaizkion be-zala, ahalik denborarik gutxienean, ahalik eta ume eta esnerik gehien kentzen saia-tzen dira. Horrela joan den urtean, bizki-ak kontatuz behiako 100 behiako 100 ak kontatuz 100 behiako 100 txahal paseak atera dituzte bizirik.

Esnea

Behiok, 1976. urtean 6482 litro esne eman dute bakoitzak batenaz beste 318 egunetan. Umaldia bukatzean esnea ematen aritu diren egunak kontatuta, egune-ko eta behiako 20,36 litro dator. Bada zer-bait.

Antzutu. 7 hilabete ernari daramatza-nean, antzutu egiten dute behia 7 litro edo 12 ematen ari bada ere. Bi hilabete hoie-tako itxoinaldia, hurrengo umaldirako prestatzeko behar du; eta oraindik asko ematen duelako aitzakiari begira egon ga-be antzutu eta kito. Hortarako beste behi-etatik aparte jarri eta 5-6 egunean lastoa eta ura beste gabe edukitzen dute, egune-an behin bakarrik jettiz. Antzutzen dene-an, umegiteko prestatzen ari diranen tal-dera pasa.

Janaritza

Bazkatze modu bat, denentzat berdi-na, istudiatua daukate 13 litro esne ematen ari diren behientzat bezalakoa. Hortaz gainera ematen dituen 3 litro bakoitzeko kilo 1 pentsu ematen diote bakoitzari. Horretarako dauzkate, ematen ari diren litro esnean arabera sailkatuta.

Langileak

Langileak bi taldetan banatuta daude eta asteka txandatz bi errelebotan egiten dute lana. Goizeko errelebokoak 5etan sartzen dira eta ordubietan atera, goizeko eta eguerdiko jeltzaldia egiteko. 24 litro-tik gora ematen ari diren behiak, egunean 3 aldiz jektzen baitituzte. Arratsaldekoak berriz, ordubietatik bederatzia arte egi-ten dute lan. Astean egun bat txanda-ka jai eta urtean 15 eguneko bakazioak. 21 pertsona arte 1.200 behi goberna ditzakete eta 3 lagunek, orduan 140 behi jeltzi.

Bukatzeko esan dezadan, ikuiluak bete ganaduz osatzera iristen direnean 2.600 buru edukiko dituztela, eta eroste-ko gogorik inori sortzen bazaio, (orain-dik ez dute saltzen baino) hilean 17 bi-gantxa izango dituztela salgai.

Esnea sortzeko fabrika bat da hori !

JOXE ALKIZA

MANDEL eta Kapitalismoaren krisisa

Ekonomiaren krisisa

Lehengo ostegunean, Donostian Ernest Mendeli entzuteko egokiera izan genuen. Dakigunez, Flamendar ekonomilari marxista hau, Laugarren Internazionaleko idazkari nagusia da. Hortik aparte, irakasle ospetsua da. Bere liburuak oso ezagunak dira eta gogoz irakurtzen ditugu, zeren ekonomi aldetik aportazio asko egiten baitu Marxen hildoari jarraituz.

Agertu zuenez, 1974.urtean kapitalismoa sartu zen krisisa hau, orain arte izan den krisisarik handiena omen da 1929koa kenduaz. Orain arte mintzatu den ekonomi mixtoa, mistifikazio bat besterik ez omen da, eta ekonomi mixto honen bidez krisisak ebitatzea ilusio bat besterik ez omen da.

Nahiz kapitalismoaren apologistak egungo krisisa egoera partikular bat dela esan ez daiteke honela hartu, zeren kapitalismoa ezarri ondoko gainproduktzioaren 20 krisis ekonomiko igaro baitira. Lehen materien prezioen altxaketak krisis hau ekarri duela egun esatea, ez omen da baxetere serioa. Gaitza beste arrazoi sakon batzuetan datza.

Mandelentzat 60 hamarraldian bukatu zen epe luzeko gorakadako "trenda". Kurba horrek topea jo zuen, eta hazkuntzak mugak aurkitu zituen. Aziketa hau Bigarren Munduko Gerra bukatuta gero hasi zen.

Orain, beste haro batean sartu gara. Beharrakadako haroan. Haro berri hontan hazkundeak tasak lehengokoak baino ttipiakoak izango dira, kasu batzuetan atzerakada batzuek egongo direlarik. Egoera honen berezitasunak nabaritzen hasiak gara hamarrakada hontan bainan 80 eko hamarrakadan gehiago agertuko dira.

Krisis honen bereiztasunak: hazkundeak erabat inflazionista izango da; estatuetako presupuestoak defizitarioak eta denentzako lanik ez da izango. Karakteristika hauek Ipar Ameriketara, Japoniara eta Alemaniara garbi agertzen omen dira. Adibidez, lehen estatu hortako langabezia 10 milioien omen da, nahiz estatistikak 6,5 milioi daudela esan. Mendebaleko Europan beste hain beste gertatzen ari da.

Lan gabezi hau, ekonomiaren hazkundeak sortzen dituen postu berriak, teknologiaren aurreramenak neutralizatzen ditu, denentzat lana sortzea ezinezkoa gertatzen delarik. ;Horik aparte

Iraultza tekniko aurrera doa eta honek arazoa gehiago gogortuko du. Era hontan langabeen ejerzitua handituz joango da.

Beste aldetik, inflazioa eta langabeziaren araza konpontzea, biak batera ezinezkoa da. Orduan, munduko kapitalistek eta gobernuek bietako arazo bat konpondu beharrean aurkitzen dira, eta zalantzarik gabe, inflazioa da lehenbizi konpontzea nahi dutena. Gain produktzioa krisisa, langile klaseentzat probokazio bat da kapitalaren aldetik, azken finean irabazien tasa handitzea besterik ez baitute nahi kapitalistek.

Eguno egoerak beste berizitasun bat badu: langileria burjesiatik urrutiratu egin da, bien arteko gatzaka gogortzen delarik. Gogorkeria honen forga datorren Maiztaren lehena izango da. Mandelek esan zuenez, 1929ko manifestazioak baino handiagoa ikustekoak omen gara, aurtengo Maiztaren lehenetik hasita. Langileria eta burjesiaren arteko erlazioak aldatzen ari dira, hura garrantzi handiago hartzen ari delarik.

Sozialdemokrazia

Orain kapitala, langilariaren konkisten aurka joango da, klase horrek bere errenta erreala galduko duelarik. Baizi maila hau jaixten, alderdi sozialdemokratik dauden gobernuak austeritateko planak dekretatuaz lortzen ari omen da. Alderdi Komunistan jokua ere era berdinean ari delarik: Italiako Alderdi Komunista gobernuaren austeritate planari amor emanaz.

Kapitalak huelga egiten du inberbiosorik ez- irabazien tasa ttipia bada. Beraz, sozialdemokratik irabazi horien tasa altxatzen saiatzen dira, hortarako austeritateko planak ere.

Langile alderdi guztiak -alderdi sozial-demokratik eta komunistak dira, langile alderdiak noski- bobernuetan partizipatzen dutenean, kapitalismo markuetan egonez eta gobernutik aldaketak sozialismorako bidean egitea utopia hutsa da. Gobernu hauek erreformak egingo dituzte ekonomia goraka doanean; bainan beharaka doanean eta gobernuan jarraitzea nahi badute atzeraka jo behar dute erreformetan, eta, hortik langileak beren irabaziak galtzea.

Jokaera erreformista hau kritikatzeko duten iraultzaileak irrealistak direla esatea

gezurra da Mandelentzat. Iraultzaile hauek errelitatetik gertuago daude, zeren kapitalismoa barrutik aldatzea ezinezkoa baita.

Eguno egoerak beste bereiztasun bat ere badu: langileria organizatzeko era berri bat. Baseko langile eta bere zuzendarien arteko erlazioak ere aldatzen ari dira. Aldaketa hauek batipat Italian eta Frantzia ematen ari dira.

Oraindik, halaz ere, eurokomunistak alderdiak dira langileen boza gehien hartzen dutenak. Datorren urtean, Frantzia, Alderdi Sozialista eta Komunista izango dira maioriak. Berdin gertatuko da, laster, Italian. Gero, Espainia ere bai.

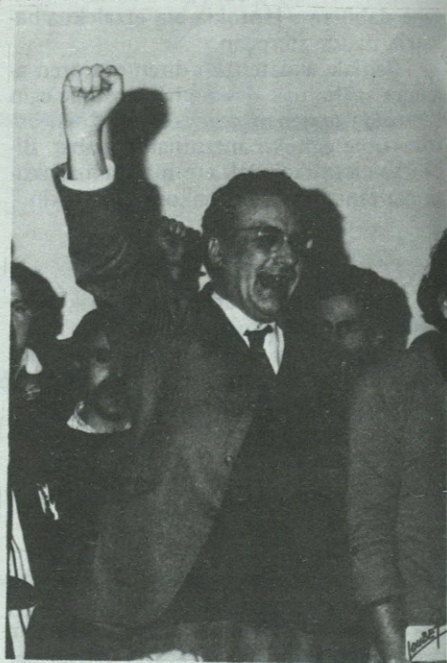
Fenomeno hontan berria dena: langilariak alderdi hauei boza kondizionalki ematea da, ez die fijo ematen. Oraingoz, langilariak ez du iraultzale irteerarik ikusten eta hortik boza alderdi erreformistak horiei ematea. Hegoaldeko Europan, langilariaren mesfidantza handia da burokratia horren ondoko eta hortik bere estrategiari uko egitea.

Gertaera paradoxikoa: boza eman eta alderdi hauen zuzendaritzari ez jaramonik egin. Kasu hau Italian gertatzen da: Alderdi Komunisten paktoa demokratikristauekin salatu egin duten grebara joanez, 800 fabrikako kontseilu sortuaz alderdiaren esanaren aurka.

Langileria ezker muturreko abangoardia ukitzen ari omen da. Berdin, sozialdemokrata eta komunisten alderdietako elementu radikalak aldetik, inzidentzi iraultzaileak izanez. Honek mobilizazio asko ekarriko ditu, klase gatazka gogortuz joango delarik. Beste aldetik, denbora berriak datoz alderdi iraultzaileak sortzeko eta iraultza egiteko; nahi eta nahi ez, langilariak egingo du.

Eurokomunismoa

Gero eurokomunismoa salatu zuen, oinarri sozialdemokratik zituela esanez.

Eurokomunismoak esaten duen bide parlamentarioa salatu egiten du, zeren historia ez baita inoiz parlamentuaren bidez sozialismora iritxi. Froga bezala Txileko kasua ezarri zuen. Mandelentzat burjesia demokrata da berak nahi duena egiten -duen bitartean, baina langileriaren botereak aurka egiten diotenean, errepresioaz erantzungo du beti. Langileriak ez du bortxarik erabiliko, burjesiak oposatuko dio eta langileriak orduan emango dio uko. Txilen langile klasea ez zegoen preparatuta eta hortik datorz 25 mila hilak.

Azkenik, Eurokomunismoaren alderdi baikorrak ukitu zituen, batipat Sobiet Batasuneko egoera salatzen zutenean, hango zapalduen alde agertzen direlarik. Halaz ere kritika horik bigunak zirela zioen.

Alderdi bakarrek sistema politikoa salatu zuen, Stalinen sistema zela esanez. Bera alderdi askotako sistema politikoa baten aldekoa omen da. Burokratismoaren aurkako alternatiba herri guztia, behetik gora antolatuta, boza denak izanez, baina burjesiaren botere ekonomikoa desginda izago omen da. Alternatiba hau, langileen kontseiluena alegia, Eurokomunistek ez omen dute onartuko.

Ezkerretik eskuinera: Jon Etxabe, Mandel, Antton Karrera eta Jose R. Goikoetxea

Gizarte herriaren demokrazia

Asko azpimarkatu zuen demokrazia zuzenaren bidez antolatutako gizartea. 1975ean, Portugalen asko erabili omen zen sistema hori Europako estatu demokratikoena zelarik; egun sozialdemokratik errepresioa besterik ez omen dute erabiltzen demokrazi zuzen hori zapaltzeko.

Langileriak demokrazi zuzeneko sistema hau konprenitzen duenean, estalinismoaren prejuizioak gaindindu egingo omen ditu iraultzarako urrats bat emanez.

Gero, gizarteko krisis osoaz mintzatu zen: arazo nazionala, emakumeena, kulturala etab. gizarteko krisis horren agerpenak dira. Abangoardiaren eginkizuna da arazo guzti horien soluziobideak aurkitzea, lehen puntatik gatazkatuaz. Erakunde marxista-leninistek arazo hau jaso behar dituzte. Arazo nazionalaren gatazkan lehen iladan egon behar omen dute.

Anaitasunezko elkar hizketa nazionalista irautzaleekin beharrezko zela zioen, eta arazo nazionala erakunde nazionalistak ez duela konponduko, baizik langileriak, behin botereaz jabetuta gero.

Maoistek reflesioa eskatu zien Txinako azken errepresioa dela eta. Maoren alderdi bakarrek sistema burokratikoak, bere emaztea espetxeratzea eraman zuela eta hortik ezin daitekeela sozialismora iritxi.

Maoren esperientzia txalogarritzat jo zuen, baina bere intentoa burokrazi batek -masak eraginez- beste burokrazi bat deuseztateko eginkizuna gaitz bat bestearekin sendatu nahi izatea zela.

Elkar hizketa

Hitzaldia bukatu ondoan elkar hizketa hibrido bat izan zen; denbora falta, presentatzaileak gehiegi mintzatu zirelako.

Hauteskundeotan parte hartzeko eskatu zuen, zeren iraultzaileek jendearengana iristeko posibilitate handiagoak baitituzte.

Behin parlamentuan, burokratizatzeko arriskurik ez du ikusten eta hori frogatzeko Karl Liebknecht aipatu zuen; nahiz parlamentuan egon, iraultzaile jarraitu zuela zioen. Baina ez zituen aipatu milaka sozialdemokrata- aintzina iraultzale zen alderdia- eta komunista, parlamentarismoaren jokoan sartu ondoan, erreformista bihurtu direnak.

Gero, Espainiar langileria, milioika, sindikatu egingo omen da, eta, hortik, LCRkoak Comisiones Obrerasen egotea. Egun langile komiteak planteatzea amets bat besterik ez omen da. Fabriketako asanbladak -nahiz garrantzi handia izan, batipat Euskal Herrian- ez zituen aipatu edo aintzakotzat hartu. Sindikal burokratismoa barrutik gatazkatu behar omen da; Txinako alderdian bezala ez ote da gertatuko?

Gizarte berrirako plangintza autojestionarioa izan behar zuela esan zuen. Langileen kongresoan markatuko zirela direktaritz nagusiak ekonomia zuzentzeko. Gero, produkzioko unitate ttipiagoei -kongresoak ere- erabakiko zituztela xehetasun guztiak. CNTren modelo berea egin zuela zioen.

Azkenik, denbora gutxi zela eta, alde egitea nahi zuen, arazo nazionalari buruz egingako galdera erantzun gabe utziaz.

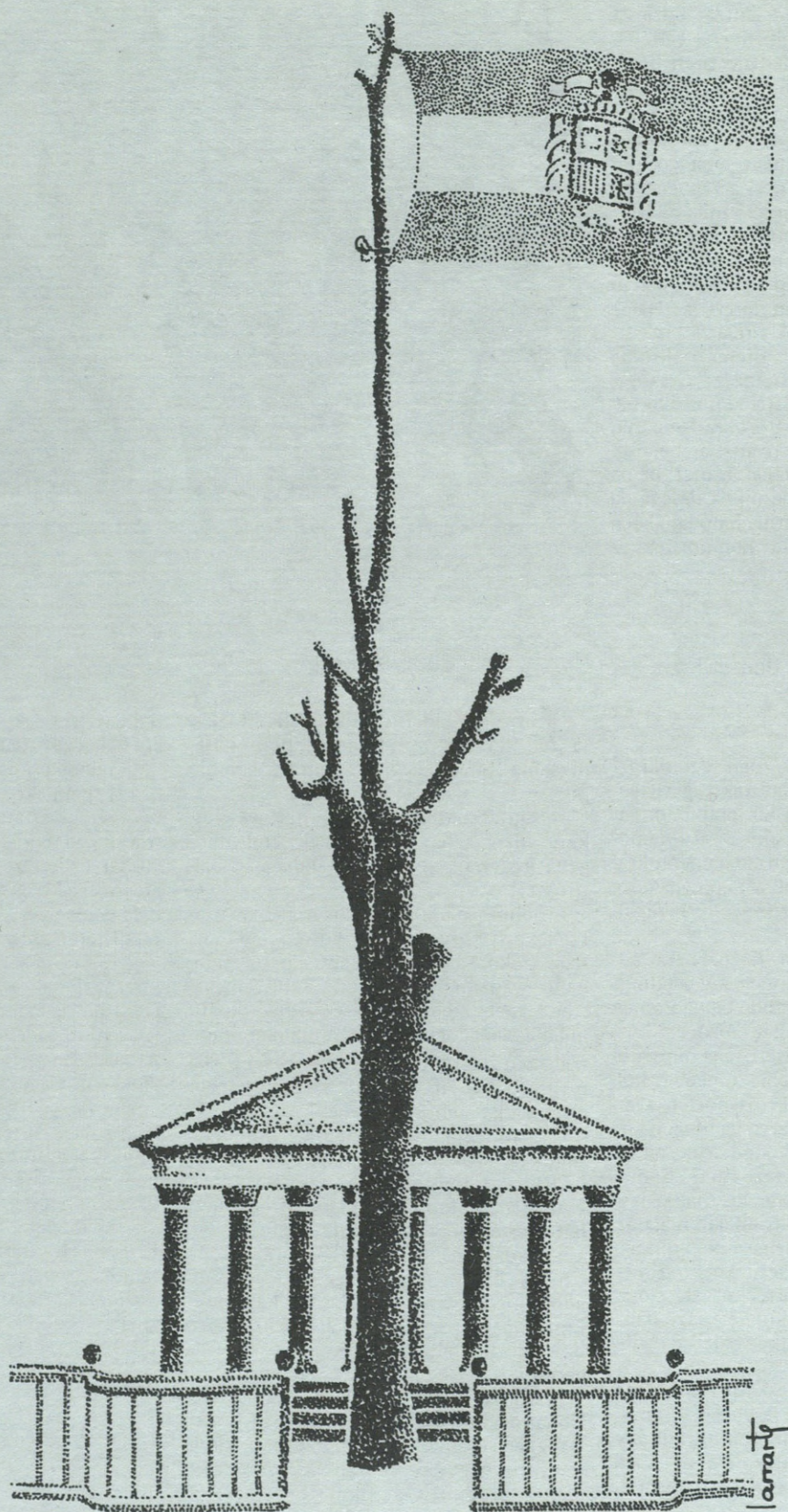
Bainan jendeak erantzuteko eskatu zion eta hala egin zuen.

Mandelen ustez, utopia da, euskaldunak Espainiako estatua bakarrik desegitea, zeren, estatu handia da eta Euskal Herria nazio ttipia da. Badirudi, Mandelek euskal ezkerrearen plandeamendua bi nazioen arteko gerra konbentzionala bezala dela pentsatzea. Hortik, alderdi estatalistaren alde egotea.

Ekonomia egunetik egunera gehiago internazionalizatzen ari omen da eta horregatik reaktionarioa omen da da Euskal Estatu Independiente baten alde gatazkatea. Halaz ere autodeterminazioaren aldekoa zela esan zuen eta 20 aldiz boza eman zehar bazen herria konsultatzeko, hala egingo zutela. Puntu hontan, badirudi euskal iraultzaileek, Estatu burjes independente baten alde ari garela, ez sozialista baten alde.

Mandelek, arazo nazionalari buruz, Euskal, Herrikoaz batipat, ez jakintasun handia agertu zen. Bazirudien liberazio nazionala eta soziala separatu egiten dituela. Oraindik burjes prejuizioak izango dira!.

B. BAKAIKOA

gernikako suaz sutan

JOSEBA ELOSEGI

Apirilaren 26an bete dira 40 urte. Merkatu eguna zen. Baserritarrez bete zegoen. Arratsaldeko 4,30ak ziren. Jende guztia kalean. 7.000 bizilaguneko herriari beste 3.000 hurbildu zitzaizkion gerrari iheska. Hautsarteko eta harriarteko zaurituak eta hilak atera ezinik ari zen jendea, hogeituro beren bonbak botatzen zituzten hegazkinen danbarreko eta zaratapean.

Geroztik 40 urte bete dira. Gernika berriturik da. Baina Joseba Elosegi begien bistan dauka hango hautsa, hango kea, hango garrasia, hango sua, hango sarraskia.

“ Bai gizona, esan digu Josebak, 40 urte iragan dira eta oraindik ez da ezer garbitu. Nork agindu zuen Gernika erretzeko ? Egia izkutatzen ahalginak egin dira”.

Joseba Elosegi agindu hura eman zuenari su eman nahi izan zion.

– Gernikako sua bere begietara eraman nahi nuen. Munduko pelotarien txapelketa ospatzen zen Anoetako pelotalekuan. Euskaldun asko bildu zen egun hartan. Egunkari eta telebistetako berriemalerik ere bai. Munduari buelta emango zion zer-bait egin nahi nuen. Franco zegoen lekura iritsi nahi nuen. Su eman nahi nion. 1970garren irailaren 17an zen. Dekoradore bezala aurreko egunetan lan egin nahi izan nuen Anoetan, baina ez nuen lortu. Txapelketa garaian ere bi aldiz hurbildu nahi izan nintzaion Francori ondora. Azkenik goitik bera bota nuen neure burua, gasolinaz busti eta su eman ondoan. Hemengo komunikabideek “eroa eta moskorra” nintzela esan zuten. Baina gertaera haren berri munduko komunikabide guztiek eman zuten. Gertaera harekin egindako pelikulak lehen saria irabazi zuten.

Joseba Elosegi 7 urtetarako espetxean sartua izan zen.

– Batek hiltzea nahi duenean zaila da hiltzea. 17 egun pasa nituen korderik gabe. Ondoko egunetan ikaragarriak ikusi nituen. Erretako larruazala guraizez kentzen zidaten. 7 urtetarako sartu ninduten espetxean.

10 gartzela eta beste 10 kirofano ezagutu ditu Joseba Elosegi. “Ni gaztea banintz ETAkoa izango nintzateke”, esan digu halere. Muso-

linirekin, Francorekin eta Hitlerren prisionero izan zen. Balkoi batetik jauzi eginik ihesegin zien alemanei Arbonan. 1946garren uztailaren 18an Buen Pastorko dorrean ikurrina jartzen ari zela harrapatu zuten. Ondarretako gartzelan giltzaperatu zuten eta 1950ean Martutenera pasa.

Francoren gezurra

Joseba Elosegi zen Gernikako agintari nagusi, bonbardeo garaian. Hori aitortzeagatik herio sententzia eman zioten. Baina 40 frankotarren trukean beste 40 euskaldun bizirik geratu ziren. Haien artean Joseba Elosegi.

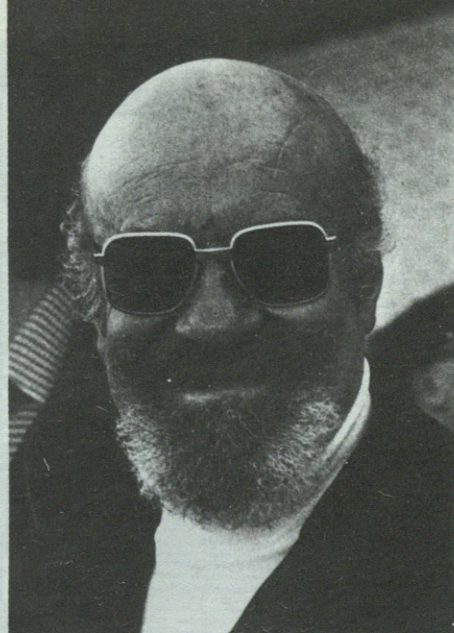
Bonbardeatu eta hiru egunera hauxe esan zuen “Cuartel General del Generalísimo”ko informazioak:

Gernika, quemada y destruida por el fuego intencionado de los rojos en su casi totalidad...

La indignación de las tropas nacionales no puede ser mayor por las calumniosas maniobras de los dirigentes vasco-soviéticos, que después de destruir por el fuego sus mejores ciudades, intentan culpar a la aviación nacional de tales actos de barbarie.

Manuel Aznar-ek 1940garrenean idatzitako “Historia militar de la guerra de España” liburuak honela dio 406garren orrian:

“Los “Flechas Negras” ocupan fácilmente Lequeitio y el día 28 por la tarde, las vanguardias han alcanzado las primeras casas de Guernica, que arde incendiada por unos Batallones de dinamiteros asturianos”

nes de dinamiteros asturianos”

Luis Maria Lojendiok, “Cuartel del Generalísimo”ko berri-emaleen buru izan zenak eta gaur “Valle de los Caídos”en nagusi denak, honela dio “Operaciones militares de la guerra de España” liburuan:

“... y el día 29 las del Coronel Alonso Vega liberan Guernica, mejor dicho, los restos de Guernica, destrozados por el incendio y la dinamita de los marxistas desmoralizados en su fuga”

1937garrenean beste hau aitortzen zion Francok “United Press”eko kazetariari:

“Los rojos destruyeron Guernica premeditadamente y con fines de propaganda. Un Ejército como el nuestro, que conquista ciudades como Bilbao sin disparar sobre ellas un solo cañonazo, es lo bastante para poner coto a esa difamación”.

“No pueden evocar la Patria los incendiarios de Eibar, los destructores de Guernica, los anarquistas de Cangas de Onís y los de tantos otros modestos pueblos de nuestras tierras cántabras”.

1948garrenko urriaren 14ean, berriz beste honako hau:

“...lo mismo ha sucedido en Guernica, tras haber sido incendiada y destruida por los propios rojos, en su furia destructiva, de lo que quisieron culpar a las escuadrillas nacionales. Tras de aquel fuego intencionado se levanta una nueva Guernica, que es la más hermosa villa de España”.

1950garren ekainaren 19an gauza bera esateagatik “Primer Vizcaino de Adopción y Honor” izendatu zuen Bizkaiko Diputazioak.

Franco errudun

Joseba Elosegirentzat “Franco da Gernikako triskantzaren errudun. 40 urte iragan dira: zergatik ez da egia aitortu nahi ? Horrenbeste urteren buruan ez da sekretorik. Norbaitek eman zuen Gernika txikitzeko agindua. Paper hura zergatik ez da argitaratzen ? ” dio Joseba Elosegi.

Ez etxe eta ez etxeko, bakardadean negarrez.

Molaren hitz haietan dago Gernikaren sententzia ere.

"He decidido terminar rápidamente la guerra en el Norte. Los que no sean culpables de asesinatos y rindan sus armas, verán sus vidas y sus propiedades respetadas. Pero, si la sumisión no es inmediata, ARRASARE TODA VIZCAYA".

"Gernikan ez zen gordetako harma altxorrik. Esku hutsik geunden. Etsitzen ez zuten euskaldunei eskarmentua eman nahi zitzairen. Euskaldunon askatasunaren aztarrenak gordetzen zituen Gernika suntsitu, kiskali eta txikitu nahi izan zuten. Baina errautes haieetatik kimu berri indartsuak sortu dira" dio bozkarioz Josebak.

"Nazitarren buruak epaitu ziren eta urkatu Nuremberg-en. Sarraski beldurgarri haiek egiteko agindua eman zutenak, alegia. Bonbak bota zituztenei ez zaie konturik eskatu behar, bonbak botatzeko agindu zutenei baizik".

"Frankok gerra galdu izan balu terrorista eta kriminal zatekeen. Traidore bezala afusilatua izango zen. Irabazi zuelako "heroe nacional eta Generalísimo de los Ejercitos" izendatu zuten. Baina irabazteak ez du gizona on ala gaizto egiten. Okerak oker dira irabazlearenak badira ere".

"Egia jakiteko ordua da. Gernikako herriak eskatzen du".

Joseba Elosegik Gernika erretzeko eta txikitzeke agindu zuenari egun beldurgarri hura gogoratuz bere buruari su eman zion. "Gora Euskadi askatuta. Gernika! Gernika!" oihu egin zuen Franco eta bere ingurukoak dardaraz jarriaz.

Gernika, eta Euskal Herria eta beronen izpiritu, nortasuna, kultura, hizkuntza eta abar deuseztatzen ahaleginak egin dituztenei kontuak estatzeke garaia da. Egindako kalteak ordaintzen hasteko garaia da. J. Elosegik ez zuen Gernikako suak erre. Ezta Anoetakoak ere. Bizi da Euskal Herria. "Gora Euskadi astatuta"

HERRIALDE

GERNIKA

1937-1977

Alemanak bonbazu
Frankist ejerzitoko nagusiek agindu
Europako eta Ameriketako Gobernuak isildu.

ERRESPONSABILITATEAK ESKATZEKO GARAIA HELDU DA

Gernika bonbazu zutela 40 urte betetzen direla eta (26an hain zuzen), nola gertatu zen jakinarazteko eta agindu zuenari, bide batez, esijentziak eskatzeko eratu dituzte, hiru eguneko ihardunaldiak, Gernikan. Igandeak, 24, Historigile arteko mahain ingurua, eguerdiko hamabietan, zine aretoan. Astelehenak, 25, arratsaldeko 8etan, lekuko, izan zirenen mintzaldiak eta, asteartean, hil zirenen oroimenez, meza. Hiru egunotan, zine ondoko lokalean, argazki erakusketa eta umeen irudiak eta marrazkiak. Dena, Gernikako bonbatzeari buruzkoak.

Mahain ingurua herriko frontoian egiteko omen zen, jakin dugunez, baina, baimenik ez zegoelako egin zen zine aretoan. Hain interesgarri izan zen mahain ingurua 5000 euskaldunek entzuteko nahia, 1000k bakarrik izan zuten aukera.

Ordurako, beteta zegoen. Azkeneko, pasiloetan eserita eta paretaren kontra egon behar izan zuen jendeak. Europa guztiko irrati, prentsa eta telebista informatzaile ugari bildu zen, egun historiko haren ezaugarrien berri emateko. Gerrako garaian nahastea eman bazuen (gorriak su eman ziotela edo eta, alemanek bonbazu zutela), aretoan esan zena nahiko garbia izan zen, aspaldidanik, Euskal Herriak oihukatu zuena mundu guztiearen aurrean. Zerbait garbi gelditu bazen, haxe izan zen: bonbak bota zituztenak, "Kondor" legioko soldaduak izan ziren, Speiner nagusi zelarik. Bigarren Gernika bonbatzeke agindu zuzena, Frankist ejerzitoaren Estado Mayorra eman zuela. Hirugarrenez, eta inportantzi gutxiago ez

duena, Europako eta Ameriketako enjerrera, buztana hankapean gordez. Ez alde eta ez kontra.

Mahain inguruko partaideak izan ziren konklusio hauetara ailegatzeko, zientifikoki probak emanez, hitz egin zutenak: Franco eta Hitlerren arteko harremanen berri ongien jabetua dagoen Javier Viñas, valentziarra. Espainiako azken bi mendetako hainbat estudio egin dituen historigile ospetsua den Tuñón de Lara. Californiako irakaslea den eta Gernikari buruz liburuak argitaratu dituen Soutworth eta, azkenik, Euskadiko Ejerzitoaren komisario Generala izan zen barakaldar Ruiz de Agirre. Moderatzilea Deustoko irakaslea den Cortazar. EHASEko militantea eta Historiasko lizentziatua den Joseba Agirreazkuenaga falta zen mahain.

Tuñón de Lara-ren eritziz, gerrako lehengo taktiko probak Gernikan eman ziren. Prueba hau, bonbatze eta "ametrallamiento en picado" dira, Gernikan egin zirenak, hain zuzen. Berak esan bezala, euskal gudarien erresistentzia puskatu bazen abiazioaren esker gertatu zen.

Ruiz de Agirrek, euskal ejerzitoari buruz hitz egin zuen. Bere ustetan, militar zientziarik ez genuenet

Ruiz de Agirrek, euskal ejerzitoari buruz hitz egin zuen. Bere ustetan, militar zientziarik ez genuen eta, horregatik, militar kuadreren zuloak mikelate, herriko hertzain, goardia zibil (Leizaola) Garelano batailoiek bete behar izan zuten. Beste gauza batzuen artean, "Francoren" aurka jeiki zirenak, gorriak eta ez gorriak, denak berenak zirela esan zuen. Jokatu ere, neurri berdinetan egin zutela, zioen. Hau esan orduko, txalo luze eta beroak hartu zituen. Ondoren, honela jarraitu zuen: "Geu izan gara irabazleak; bestela esan, non gelditu diren yugoa eta fletxak eta ikurriña nola ezarri dugun balkoietan. Euskal Gobernu laister edukiko dugunaren esperantza dut."

Valentziar Viñas irakasleak eman

1937: Gernika sutan, garrasika, herio larrian.

zuen bere eritzia, ondoren. Alemaniako Ejerzitoko Estatu Mayorreko artxiboak aztertu ditu eta, bere mintzaldia objetibitasun osoz hornitua zen. Dokumentu eta kartak zekazkien. Noren aginduz bonbatua izan zen frogatzeko, interes handiko karta bat irakurri zuen beste batzuen artean. 1937. Apirileko 14ean (hamabi egun lehenago) Kondor legioko Nagusiak eginikoak. Bertan zionez, Kondor legioak, zerbait egiterakoan, Francoren gidaritzapean eta bere agindu zuzenak hartu ondoren jokatzeko dutela, bakarrik. Eresponsabilitateak eskatzeko orduan, kontutan hartzekoa dela, zion Viñas-ek. Gerratan, gehienetan, abiazioa objetibo militarrek eta teknikoak puskatzera joaten da. Zentzu honetan, Viñas-ek Mola generalak zuen eritzia agertu zuen. Mola-k, dirudienez, Euskal Herriko eta Kataluñako objetibo ekonomikoak (enpresak e.a.) ere, apurtu nahi zituen. Kontesto honetan, Viñas-ek esan bezala, ez da harritzekoa, frankist estatu mayorrak zibil objektiboen ariketak onartzea, Kondor legioak Gernikan egingo zuena, berehalaxe.

Honek hitzegin ondoren, Mahaiko moderatzaileak, Picassoren emazte alargunak Gernikako herriari bidalitako telegrama irakurri zuen. Jendearen txaloak berehala entzun ziren.

Soutmworth-ek, ondoren, Gernikako bonbatzeak munduan eduki zuen zabal-kunaz hitzegin zuen. Inglateran eta USAn berehala enteratu zirela, zioen. Frantzian, berriz, beranduago. Estatu hauetako informaketak agentzien inportantzia agertu zuen. Hala ere, nahiz eta zabal-kunde zabala izan -esaten zuen-, ez zutela postura publikorik hartu, Francoren

ekintzaren aurka. Gogor salatu zuen hau, jendeari txaloak jo eraziz.

"Habas" agentziak bonbatzearen informaketa desberdina eta gezurtia eman zuen; Alemanian, eta, beste Estatuetan gero. Bere iritziz, Alemaniako Gobernuak "Habas"ek eman zuen bertsioa hartu zuen egiazat. Agentzi honek zioenez, Gernika erre zutenak gorriak omen. Kondor legioak bide gurutzea eta zubia apurtu omen zuen bakarrik. Jakina, Inglaterako egunkariak ziotenaren aurka agertu omen zen Alemaniako Gobernuak, "Habas" agentziak zekarrena babestuz. Urte askotan iraun omen dute bi iritziz hauk, interesen arabera Alberto Onaindiak Frantzian egin zuen konzientziario lana gorestu zuen.

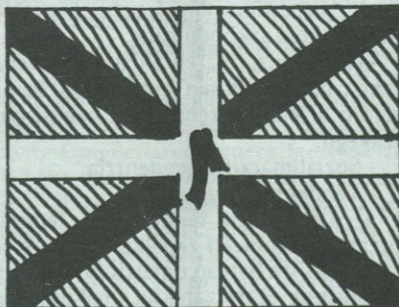
Moderatzailearen galderei erantzun ondoren, jende arteko elkar hizketa sortu zen. Galdeak baino gehiago, postura afirmatzeak izan ziren. Hauen artean, batek zioen, Gernikako enpresetara bonbak bota ez baziren, kasualitatea ez zeka. Nazioarteko bigarren gerlan ere, fenomeno berdina gertatuko zen.

Ingeles abiazioak ez omen zuen Alemaniako ekonomi baseko enpresetara bonbarik bota. Kapitalisten jokaera agertzen dela, gerran. Honekin, Gernikan pasatu zena, aintzindari gertatu zela, zioen, eta interesgarri litzatekeela istudioak sakontzea. Honek ere, nahiko txalo jaso zuen.

Mutil gazte batek hitzegin zuen azkenik, berandu baitzen gainera. Hitz neurtu eta garbiez, Gobernu postura publiko bat hartzera behartu behar zela Gernika eta Euskal Herriaren aurrean. Ez baldin badu egin -zioen-, uztailako 18rako su-traitik irten delako da. Gerra bukatzeko, kartzelatu eta atzereratu guztien etxeratzeari alde batetik eta, mundu guztiaren aurrea barkamen publikoa egitea Gernikan egin zutenagatik. Txaloak... Hau bul-tzatzeko, ekintza baten beharra aipatu zuen. (pentsatzekoa da)

Honela izan zen Gernikako 40 urtebetetzearen lehenengo ekintza. Gauza bat egon zen txarto, mahai inguruan, eta ez zen nire iritzia bakarrik, askori gauza berdina entzun bai nion. Gernikan, orain berrogei urte hil zirenen aldeko oroimenean, EZ ZEN EUSKARARIK ENTZUN. Penagarria. Ez da nahiko euskararen ofizialkidetasuna behar dela, paperean ipintzea. Geuk egiten hasi behar dugu, eta toki guztietan. Gernikakoan, arrazoi gehiagorekin.

J.L.

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA
lehenago
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	35 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero nahi nukeela adierazi nahi dizuet orri honen bidez.

Izena.....
Deitura.....
Helbidea.....
Herria.....
Prob.....
Adina.....
Ogibidea.....
C/C. Nom:.....
Zenbakia.....

JAKIN

EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA

10 urte debekaturik egon ondoren
berriz plazara !

Hiruhilabetez behin
argitaratuko da.

Monografiak
dossierak
azterketak
kritikak
gaurko gaiak

Bigarrenengo zenbakiaren gai
nagusia
NAZIO UKATUAK EUROPAN

Bigarren zenbakiaren lankideak:

P. Agirrebaltzategi
J. Apalategi
B. Bakaikoa
J. Intxausti
P. Iztueta
M. Pagola
I. Sarasola
J.M. Torrealdai
Txillardeggi
P. Xarritton
M. Zalbide

JAKIN

500 pta. urtean. 175 alea

Eskabideak eta harpidetza:

Cuartel 2- Tolosa (Gipuzkoa)
tlfno. (943) 65.11.06

mugimendu feministak

Gaur egun ebidentzi argi batez aurkitzen gara, emakumeen talde eta mugimendu asko sortu direnez, lku guztietan eta herri askotan azken denbora hauetan. Arrazoi honegatik teoria eta bide asko eskeini da, nahasketa handi bat sorturik. Nik gaur hemen zerbait argitu nahi nukeen nahasketa.

Zer da emakumeen mugimendu bat? Bere izenak adierazten duen bezala, mugimendu feministak, beren zapalkuntzaren kontzientzia sentitzen duen emakumeen mugimenduak dira; mugimendu hauen bidez emakumeak burrukan hasten dira, pertsona bezala, errespeto eta askatasun osoa lortu nahirik.

Norbaitek galde dezake, emakumeen mugimendu berezi bat zergatik egin behar den eta mugimendu hauek zergatik autonomi bat planteatzen duten eta zergatik emakumeak bakarrik osatua egon behar duen.

Edozein talde zapalduak eskain dezakeen erantzuna eman dezakegu: "Bere askatasunera irixteko era bakarra, emakumeak, burruka beren eskuetan hartzea delako". Zapaldua dagoenak bakarrik esan dezake nolakoa den bere zapalkuntza, eta, ondorio bezala, bere burruka bideak aukeratu. Benetako askatasuna ez da erregalatu izaten, burrukaren bidez lortua baizik.

Nahiz talde edo tendentzia asko izan, ni hemen bi tendentziarik garrantzitsuenak erakusten saiatuko naiz.

Alde batera utziko ditut, mugimendu erreformista, konserbadoreak, mugimendu hauek ez bai dute sistema kapitalista bat kritikatzeko ez eta sistema honen baloreak atakatzeko. Beren indarrak ez doaz dauden estruktura sozialak aldatzera, moldatzera baizik; ahalik eta "berdinak" izan daitezen gizon eta emakumeen harremanak, ezberdintasun hauen benetako erroetan inoiz sakondu gabe.

Gaurko gizartearen aldakuntza beharrezkoa ikusten duten mugimendu feministaren artean, bi tendentzia nagusi ikus ditzakegu:

- Sozial-marxista tendentzia.
- Tendentzi Radikala.

a/ Lehenengo tendentziako feministentzat, emakumeen zapalkuntza berezia, gizarte klasista batean oinarritua dago, eta kapitalismoa ezartzearekin emakumea gizonen propietate pribatu bihurtu zen. Ho-

rregatik gizarte klasista hori behera botatzerakoan, eta, bere orde, produkzio errelazio sozialista ezartzerakoan, automatikoki, emakume bezala duten zapalkuntza bera ere bukatuko da. Honen ondorio bezala, emakumeek mugimendu feminista sortzeaz kanpo, alderdi iraultzaileetan parte hartu behar dute, kapitalismoa bera botako duten alderdi politikoetan eta gizarte sozialista justu baten base ekonomiko sozialak ezarriko dituztenetan. Mementu hortan emakumea askatua izango da.

b/Bigarren tendentzia. Feminista Radikalek pentsatzen dute, ordea, gizonen emakumeen gain duten agintea ez dela aberastasun materialaren zatiketa berdina-goagatik bukatuko. Alderantziz gizonaren agintea beti iraun badu gizarte klasista baten aurretik, ondoren ere aginte honek jarraitu egingo duela diote. Gizonen agindua horren baitan pribilegia psikologiko batzuek daramazkiko, gizonak inoiz galdu nahi izango ez dituenak.

Beste alde, bigarren tendentzia honentzat, ez da beharrezkoa beste alderdi iraultzaileetan parte hartzea, berez emakumeen burruka iraultzailea kontsideratzen dutelako. Iraultza feminista batek zalantza jartzen bai ditu, diote, gizarte kapitalista eta gizarte patriarkal baten oinarriak. Iraultza feminista bera berez osatzen da.

Ez dut dudarik egiten askoz gehiago zehaztu daitezkeela bi tendentzia hauen bideak, baina bere diferentzi nagusiaren berri eman ondoren, eman ditzadan biak batera eskatzen dituzten errebindikazio konkretu batzuek:

- Legearen aurrean berdintasuna
- Mutiko eta neskatuen arteko heziketa ez dadila diskriminatua izan. Ezberdintasunaren kentzea bai irakaskuntzan bai eta testu liburuetan, jolasetan, kulturaren baloreetan e.a....
- Lan berdinen aurrean berdin ordaintzea eta eskubide berdina.
- Haurzaindegiak irekitzea. Etxeko lanaren sozializatzea, denontzat komedore eta erropa garbitzeko lekuak zabaltzea. t.a.
- Emakumeen eskubidea, lan politiko kolektiboetan partzipatzeko t.a.

MARI JAKA MITXELENA

maiatzaren lehen eguna

LANGILE MUGIMENDUAREN HASTAPENETAN

Langile borrokak euskal herrian bataila gogor, luze eta odolezkoak izan ditu eta ditu. Batez ere azken garai honetan langile mugimenduak urrats garrantzitsuak eman ditu autoeraketan eta burrukan. Urtero, maiatzaren lehenean langileriaren eguna borroka eguna izan ohi da. Oroitzapen eta proletargoaren internacional elkartasun eguna ere bai. Hemen, langileriaren historia memoriatik, mugimenduaren hastapen gaitzetaz arituko gara:

1.- Kapitalist produkzio moduaren desarroiloak markatzen du proletargoaren historiaren sarrera. Asalariatu masen miseriak, XIX. mendean gizon, emakume, zahar eta umeen lan-indarrak eta plusbaliak, egin du posible sistema aberats eta boteretsu bat finkatzea. Klase borroka beti egon da. Klase borrokaren teoria kla-

se borrokaren praktikaren ondorio bat da. 1847an honela amaitzen dute Karl Marx eta Friedrich Engels-ek Alderdi Komunistaren Agiria: "Klase dominanteak dardaratu daitezke Iraultza Komunistaren aurrean. Proletariak ez dute galtzeko kateak besterik ezer. Mundu bat dute, oster, irabazteko. HERRI GUZTIETAKO PROLETARIOK, BATU ZAITEZTE!!!". Baina klase borrokaren praktikak, iadanik, oinarriak ipinita zituen. Langileen miseria gorriak 1) Alokairuen gehitzea 2) Lan orduen gutxitzea 3) Eraketa askatasuna... esijitzen zuen, eta esijitzenago zampaketak iraun bitartean. Proletargoaren harma bakarra, noski, greba zen. Hainbat izan dira Langile Mugimenduaren hastapenetako borrokak. Bi aipatuko ditugu hemen: Chicago 1886, Bilbo 1890, maiatzeko bataren iguruan.

2.- 1881az geroztik Ipar Ameriketako Sindikatoen Federazioa fundatu zenetik 8 orduko lan eguna lortzeko ahaleginak egin ziren. 1886ko Maiatzeko batz geroztik, ekintza zuzenaren bidez, 8 ordu baino gehiago lan egin gabe alegia, atzemango zela erabaki zen. Ipar Amerikan 5.000en bat greba eta 350.000en bat langile geratu izan ziren. Entrepresari batzuek amore eman zuten. Beste batzu, oster, Chicagokoak adibidez, aurka irten ziren. Langileriaren egoera meseroa zen, 14-16ko lan-orduekin, bizileku eskasiarekin... Huelgak ugariak ohi ziren eta poliziaren errepresioa gogorra. Langileria erakunde anarkista edo sozialistetan eratuta, lan-orduen gutxitzeagatik, borrokatzeko gertatu zen. Maiatzaren lehen 40.000en bat

langile geratu ziren. Despedituak ugari. Baina huelga hedatuz zihonan. Maiatzaren 3an, langile eta eskirolen arteko borrokatik poliziak parte hartu zuen eta 6 langile hil zituen.

Maiatzaren 4an, Haymarket enparantzan 15.000 langile elkartu ziren. Hizlari anarkista famatuena mintzatu ziren (Parsons, Spies, Fielden...) bezperako kolpaketa salatuz. Baina azkenerantza, 180 polizia agertu ziren konzentrazioa desegiten. Langileen artean bomba bat jaurti zen, eta enfrontamentua. Ondorioa: 8 polizia hilak, eta 40 langile hil eta zaurituen artean.

Gero, zazpi dirigente anarkistari heriotz kondena eman zieten: Schawab eta Fielden adin zaharragatik konmutatu egin zituzten, Eing-ek bere burua hil zuen borroarengana heldu orduko eta 1887ko azaroaren 11an Parsons, Spies, Engel eta Fischer ejekutatu zituzten. Ez zuten heurrek inor hil, geroago frogatuko zenez. Chicagokoko martiritatik batek, Spies-ek, esan zuen urkamendiaren aurrean: "Gure ixiltasuna, itotzen diharduzuen abotsak baino boteretsuago izango den denbora bat helduko da".

3.- European, 70 dekadako krisia ondoren, birreratzen hasten da langile mugimendua. 1889an Kongreso bi daude Parisen. Kongreso marxistak, II. Internazionala eraikitzea erabakitzen du, eta 1890eko maiatzaren lehena aukeratzen da sinbolikoki, Ipar Amerikako borrokei loturik, 8 orduko lanaldiaren errebindikazioa aurrera eramateko. Geroago, Bruselasko Kongresoak jarraibide emango dio eta urteroko egingo du borroka egun hau. Lehenbiziko maiatzaren 1an, sozialistak eta anarkistak gertu ziren. Ordea, ikuspegi ezberdinez. Bigarrenak huelga generalaren alde zeudelarik, sozialistek aski zuten manifestazio batekin. Espainian, Barcelonan, Ramblatik zehar egin zen manifestaketa batek 15.000en bat langile batu zituen, eta narkisten eraginez greba ere hedatu zen lau egunez Katalunyan zehar. Madrilen 20.000en bat batu ziren manifestaketa paketsu batean. Bilbon ere manifestaketa handia izan zen.

4.- XIX. mendean azken laurdenean gertatzen da, funtsean, estatal eta euskal kapital handiaren oinarriko akumulazioa, halaber boterea atzemango duen blokearen finkatzea. Garai honetan gertatzen da kapitalismo monopolistaren aurrerapena, kapitalen konzentrazio eta zentralizazioaz. Bilboko biztanleak, langile inmigratioaz ugaltzen dira, kapitalak eta fabrikak hala:

1877: 32.734 biztanle

1887: 50.772 "

1900: 83.306 "

1890ean 14.000tik gora meatzari dira. Eta siderometalurgian 11.400 langile:

KLASE
DOMINANTEAK DARDARATU
DAITEZKE:
HEMENDIK AURRERA
MAIATZAREN LEHENEAN
LAN EGINGO BAITUGU.

2.657 gizon, 123 emakume Altos Hornos-en
2.405 " , 149 " La Vizcayan.

1.500 " , Astilleros-en e.a.
Bizkaiko altzairugintza estatalaren ehuneko 80 da. Eta Aurrera, Basconia, Taleres de Deusto, Taleres de Zorroza e.a. sortzen ari dira.

1880an fundatzen dira UGI PSOE estatutu mailan. Fundazio ondoko lehen kongresoa Bilbon izan zuen Alderdi Sozialistak 1890eko abuztuaren. Sozialistek eraman zituzten Bilbo hartan langile borrokak. 1890eko maiatzaren batekoa eta ondorengo huelga orokorrekoak ere bai:

5.- Maiatzaren 12an Orconera meatzeko zuzendariek bost langile bota zituzten, maiatzaren bateko manifestaketan parte hartzeagatik. 13an elkartasun manifestaketak, 3.500en bat langile Ortuella, Desierto eta Protugaletetik zehar, eta enfrontamentuak izan ziren; La Vizcaya fabrikari langile bat hilda eta zazpi zauritu. Estado de gerra dekaratu zen. 17an, larunbata, greba osoa zen. Enfrontamentuak, zuriuak ta detenituak... 28.000 huelgista omen ziren: 16.000 meatzari eta 12.000 beste ofiziotakoak. Huelgazko bigarren astean Loma generalak langile eta patronalaren arteko pakto bat lortu zuen. Eta 23an itzuli ziren langileak lanera. Langileek irabazi zuten, hasieran elkartasuneko eta beranduago errebindikatioa izan zen greba. Baina azken batean patronalak ez zituen paktoaren akordioak errespetatu. 1892ko urtarrilean birplanteatuko zen arazoa, beste greba orokor batez.

6.- Maiatzaren lehena ospatzen hasten den garai honek itzaleko garrantzia du langile mugimenduren abiaduran. Hain finkatzen dira oinarriak. Langileriaren memoriak ikasita du langile batasun internazionalaren eguna eta borroka eguna dela. Izan ere, gauzak ikasi praktikatik egiten dira, guri euskaldunoi, Gasteizko martxo-ko gertaerak erakutsi diguten bezala, aurreko langile borrokek etorkizuna markatzen dute. Euskal langileentzat maiatzaren lehena eguna langile klasearen borroka eguna da, iraultza eguna alegia. Sinbolikoki, noski, iraultza egunero eta egunetik egunera egiten baita.

JOSEBA S.

langileria lau hilabetez

Euskadiko langile mugimendua lau hilabete hauetan —urtarriletik apirilerara— nola desaroilatu den adierazi nahi izan dugu hemen. Dato guztiak jaso ez ditugun arren, ikuspegi orokor bat eman nahi izan dugu.

Beste toki batetan esaten denez, gure aldizkariak ez dio langile munduari behar adinako tokirik ematen; hutsune hau, bistan da, ez dugu egun batetik bestera konponduko. Horretarako langileon beharra dugu, eta dei bat egiten dizuegu, lagundu gaitzazuen, zuen informazio, ikuspegi eta kritikaz.

XUBEROA-LAPURDI- -NAFARROA BEHERA

Denek dakigun arabera Ipar Euskadiko Langilerian ez da elkartasun edo solidartate haundienetariko bat.

Ontsia konprenitu behar dugu Iparrean langileria minoritate bat beste minoritate batetan dela, beraz indar edo presio haundirik egun arte ez duela, ere ez!

Errege den faktorea langabezia dugu, eta hori biziki aspalditik. Frantses politika mailan gure herria beti turismoarentzat dedikatua eta gordea izan dela. Gazteak Pariserat joan ditezen eta erretreta edo jubilazio duten jende zaharrak hona bizitzin jin ditezen.

Zertan gara? Egiten diren proiektu guztiak Turismo aldetik dira, bixtan da. Hau politika kolonialista serbitzeko.

S.D.A.U. (Schéma directeur d'Aménagement et d'Urbanisme) erakunde honek industriazko tresnatze baten azpian turismozko industria bat ezarri nahi dabilta. Jiteko diren turistak beti eta aberatsagoak izanen dira. Luksoko turismoaruntz goaz, beraz alienazio eta prostituzio haundiago bateruntz!

S.D.A.U.-en planan turismoa garrantzizkoena azaltzen da, nahiz eta industriazko planagintzaren azpian gordeirik izan.

Industria eta jendetza arras loturik dira. Angelun bereziki goitituko da. Baina hemen lanik izanen ez denez gero; beti bezala jendetza zaharra eta aberatsa kanpotik jinen zauku.

Urtarrilean

Hazparneko langileria: bere ixtorioaren zehar Hazparneko industria, batez ere zapeta industria kilin kulun ibili da.

1953an lan eskasia; 1963an zortzi egun greban; 1968an lantegia hetsiak dira; 1968an Hazparnen 700 langile osotaro. Eta 1977an lantegiak uzteletzen... Ez dira lantegien muntatzaile gizonak azaltzen...

Donibane: horko alkatea Ithurralde

jauna, hautatua izan zen arrain kontserba lantegietan 500 lanpostu izanen zela hitz emana zuelakotz. Urtarrilan kontserba lantegiak biziki makur dabilta. 1975ean Soubelet usinak 35 emazte-langile lizentziatzen du.

Jorrailan arrantzaleek greba haundi bat antolatzen dute: antxoaren prezio edo sariak goiti arazteko. Itsasokoa kooperatiba 8 hilabetez langabezien eta ehuneko 35 indeminatuak baizik. Beraz jadanik Itsasokoa gaizki zen.

Otsailean

Langabezia beti goitituz ari da: frantses langabeziari konparatuz hemen ehuneko 25 goitiago. Barre planaren erabakiak zabaltzen hasten dira.

Hemen gaizki doazen industria zerrenda bat ikertzen ahal dugu.

Angeluko aireko industria: Dassault-Breguet.

Ez dute langile berririk hartzen. Joaten direnak ez dute lanpostu hori langile berri bati uzten ahal: sinpleki postu hori kentzen dute. Beti bezala estudio bulego nagusia Parisen. Pariseko zentralizazio dela-ta, hemengo problemak desezagutzen dituzte.

Behobiako "Neuhaus" usina. Oren-lanak beitzitzen, beraz langileriaren parte haundi bat lan eskasian da sartzen.

Mousserolleseko "Fonderies S.A.F.A.M."

Lanerako pertsonala tipitzen eta bereziki sindikaten erresponsableak lantokitik bialtzen! Hemen ere, parte batetik ez dute langile berririk onartzen, bestetik hor jadanik diren langileak behar dute oren suplementariak egin. Telerad. Ez dute, militar serbitzutzik jiten diren gazteak sartzen uzten. Hasitako planak —beti gutiago egiten dute industrial alorrean.

Lacombe-Smith: bi langile bialiak. Besteak behar bada hain beste...

Aireko industria "Turbomeca".

Plana ehuneko 20 beitu dute. 148 lizentziatuak sozietate osoan. Bi urte dela ez dutela postu, berririk: blokatu dute

dena . Jiteko hilabeteetan oren gutiago langileentzat. Langile buru bat, "cadre" bat, jadanik lizentziatua izan da. Irabazi duten errebendikazioak berriz ez dira onartuak, hots, erretreta baino lehenagozko baldintzak, lan irabaziaren ementazioak e.a.

"Lit tous soins".

Bederatzi langile lizenziatuak izanak, hauen artean sindikalista erresponsable bat. Usina honetan langileak beti eta fitteago lan egin beharrean dira. Bertzelaz, ez dute usinan gehiago balio: "konpetitibo" behar dute izan. Laneko eritmo berri hau jarrai ezin dutenak, bixtan da, kaleria bialiak dira.

"Angeluko Inopol"

Horko P.D.G. edo lantegiko nagusiak saltza ederra egin nahi izan du langileei Finantzia aldetik industria hau makur zolarik, P.D.G. honek langileei proposatu zien harekin akzinodun bilaka ditezten, horrela, eta hau ez die erran, hek ere usina honen galtzeaz erresponsable lirake. Bera, Txilera abiatzeko zen...

Horra hor nola den otsailean industrien perspektiba. Lantegietako nagusiek ez dute inbestitu nahi, horrela gehiago irabazten dute erisiko guti hartuz. Baina langileriak pairatzen du kapitalismoaren kenka hau. Ez da kapital berriak inbestitzen eta beraz ez da lanpostu berriak sor arazten !

Martxoan

Iparrean, hilabete honen babesean izan ditugu municipal hauteskundeak, behin eta berriz; langileriak garrantzi guti atxeman du kasetetan.

Bainan azpitik usinak beti eta jende gehiago kalera bialtzen du eta nagusiek sos gehiago eskuratzen.

Otsailan gisara: Turbomeca-Dassault-Bréguet-Inopol- Santé Service-Itsasokoa lizenziamentoen kontra, langabeziaren kontra, oren beitzearren kontra, nagusien errepresariaren kontra irten dira borrokari gogorri lotuz.

Turbomeca: hemen dugu etsenplu bat, zenbat Turbomecako nagusiak irabazten duen gutienez Szydlowski jaunak. totalean 1.732. 298.626 libera berri. Hori 1975eko zenbaki ofizialen arabera! Hortik at, ez dugu jakiten ahal Szydlowskik zenbat eta zenbat irabazten duen, beste lantegi frangoko nagusia ere denez gero. Langile batek 1.000 urte lanean egin beharko luke zenbaki hori "lortzeko".

Leroy-Somer Hazparnen.

Sozietate honek badu lantegi frango: Anglu herrian, Italian, Deutscherrian, Espainian, Hollandan e.a. Hazparnen erai ki nahi du lantegi-alaba bat. Elektrikazko motorrak eta mekanikazko tresnak egiten dituzte. Lanpostu berri sort arazi nahi omen dute: 1977an. 72 postu, 1978an 63 eta 79an 53. Totalean 188 postu hiru urtetan: 28 emazteentzat. Sozietate honek 9 milloi libera berri eskuratu du bere lantegia muntatzeko. Angoulême

dute usin haundi batzu: hango Sécurité Socialei sortzen diote beti milloi batzuz...

Xenperen ere horko izandako alkate Cami jaunak munizipalari diru multzo zor diozka. Turismoaren alde jokatu zuen beti. Eta orai Xenpere huts haundienan dabil. Xuberoan "Fit edo Wood Mine Deneri lantegian behar bada langile buruak edo "cadre"ak lizenziatuak lirake; usina hau urte batez greban ibila izana da, eta guti dela lanari berriz lotu du.

Apirilean

Xuberoan: Maulen Wood Mine Deneri lantegian 15 langile lizenziatuak izan dira. Lehen erran dugu grebatik irten berriak zirela !

Kostako Santé Service: hau da eriza in edo infermeraren elkarte bat: hor 17 lizenziamentu.

Itsasokoa Ziburun 80 langile kalera bialiak.

Jorrailan, lantegiak kenka bizian dira. Barre plana sentitzen da. Euskadiko kostak, turismoaren alde jo behar du, beraz industriarik ez...

Zer egiten dute hemengo lantegiek ? Hiru hilabetezko edo gutiagozko kontratoka egiten dira, horrela langile hoberenak hautatzen ahal dute eta besteak kalean ezartzen. Kategoria hortan: Mousserolles-eko Fonderies, Behobiako "Neuhaus" Duvignacq Baby relax Angelun.

Era honetara langile bat bestearen kontra altxatzen dute.

Xenperen. Laboratorio gisa bat muntatua izan da (I.N.R.A.) Errana zuten 150 lanpostu izanen zela. Oraingoz guti lanean ari dira. Bainan bestak Biarritzetik jinen omen dira beraz ez dira lanpostu "berriak". Gehienik 75 bat.

Hazparnen janarizko industria tipi berri bat hor instalatu nahian da; hasterako 35 lanpostu. Bainan sozietate berri honek administraziozko kezka frango atxemaiten du. Azken honek ez dio baimenik e-

man nahi.

Artzainen problema haundia Garazi Aldetik.

Artzainak azken denbora honetan problema frango dute. Beren sindikatak ez dute fitsik egin nahi. Artzain hark ez dute lurrik, artalde bat baizik. Lur sariak erozki goiti doatzi. Ez dute bizi normal bat: ehuneko 95 ez dira ezkonduak, beraz beti bakardadean arras bizi zaila daramate. 80 bat elkartu dira heien errebendikazioak entzun arazteko.

Breguet-Dassault. Sindikatak kontakto hartu dute nagusiekin langileen sariak goititzeko. Nagusiek ez dute Barre planak erraiten duen baino gehiago eman nahi.

Donibanen arrantzaleak protestan ari dira. Besten kezken artean, Capbreton (40 km. era) gasolinazko kai eta portu haundi bat erakiki nahi dute. Portu hau heien interesen kontra doa eta.

Autobusen sozietatea B.A.B.en greban izan da 10 egunez. Sozietate honek, bere errebendikazioak lortzen ari zen eta beraz lana berriz hasi du.

Azken hitz

Lana sektoretan ehuneko 35,8 bigarren sektorean (B.A.B. mailan) (B.A.B.— Bayonne Anglet Biarritz) ehuneko 62,7 hirugarren sektorean (B.A.B.).

Ipar Euskadiko mailan ehuneko 35,8 bigarrenean, ehuneko 62,7 hirugarrenean.

Aterabide bakar bat: bertako industrializazio bat.

Kolonialismo honetik atera gaitezen: behar dugu hemengo lehen material edo ekaia bertan transformatu. Ez hori baizik: hemendik atera behar da industrian serbituko duten ekaia, ahal den neurrian. Hemen lurlangintza da nagusi (laborantza, oihanak, artzainak); hortik jalgi beharko dugu ekaia eta ez orain den bezala, dena transformatu aintzin erbestera.

BIZKAIA

Bizakaiko langileria: eraikuntza, arrantzaleak, TARABUSI, PNNak, AURRERA...

Apirileko 10a eta Maiatzeko 1a dira, euskal langileentzako egun handienetakoa. Aurten ez dira egun handi hauk pesta giroz zelebratzeko modukoak, egunoroko borrokaren indartzea baino.

Has gaitezen, azken denborako Bizakaiko langileriaren martxa labur labur ematen.

40 urtetan egon da langilea isilarazia eta lepotik heldua. Gaur, ekonomik krisatutako atara behar dela eta, gizarte osoari, herriari laguntza eskatuz ari dira. Langilearen bizkarretik bapo bizi ondoren, hestu aldian gogoratu dira langile klasearen.

Gobernua bera hasi den "udazkena berotzen", langileen aurkako ekonomik neurriak emanez. Azaroako 12ko greba izan zen erantzuna. Laneko harreman legearen 34. artikulua ere kendu zuen Gobernua. Despidoreen atea zabalik uzten ditu. Ondorenak berehala izango dira: TARABUSIko langileak egon dira bi hilabete pasa, bere lagun bat kalera bota zutelako. Hainbat borroka eta jendearen mobilizapen ondoren, 20tik gora gelditu dira lanik gabe. Hemen ikusi da patronalaren aurpegia eta Gobernuaren duen lotura.

Lehenago, ETXAGINTZAko langilearen greba luze eta gogorrak, enpresari handien postura erakutsi zuen. Azkenean, Bertikaletik aparte egin ahal zuten, patronalarekin akordioa, langileen benetako ordezkariak.

Urtearen haseran, ONDARROAko ARRANTZALEEN grebak ekin zion. Beste berezitasun batzuk izan ditu. Ez horregatik, errealtate gozoagoa. Arrantzaileen bizitza latza aldarrikatu dute. Mariñelena batipat, zapalduenak baitira. Agertu da hemen ere, Bertikalaren postura. Arrantzale beraiek zioten: "legeak esaten deuskuna ere, ez dogu ezagutzen". Honekin batera, Kantauri itxas aldeko arrantzaileen boza entzun da, Europako Komunitatearen 200 MILLA direla eta. Madrilgo politikaren ondorioak, arrantzaleek hartu behar bizkarrean. Estatuan beste egoera politikoa egongo balitz, beste kukuak joko luke, noski. Ikusteko gaude.

Irakaskuntzako langileak ez dira lotan egon. Larrien dauden PNNak, lan estabilitatea eskatzen dute, eta demokratik gestioa azaltzen egoera honetatik irteteko alternatibatzat. Hau idazterakoan, Bilboko Unibertsitateko greban diraute oraindik.

Oihartzun zabala eduki duten grebaren listarekin bukatzeko, AURRERAkoa aipatu gabe ezin utzi. Gobernuak, bere politikari jarraituz beste legea bota du azken egunotan: lantegietako plantillen estrukturazioari dagokiona. Jakina, entre-

presa asko direla espedientearekin badaki, jakin ere, Gobernuak. Horregatik botatzen du aurretik legea.

Eta lehen erregalua AURRERAK hartu du. Berehala, 190 langile kalean. Eta badatoz enpresa asko atzetik, jokaera berdinez.

Panorama hoiek laburra izanik, garbi adierazten du langileari gerria noraino estatuten ari zaien patronala-Gobernuak.

Eta langile indarrak? Sindikatuak? Hor dabilta bere kasaka, ahalmen gutziz lanean. Indartzen eta indartzen. Estatu mailan, UGT hasi zen orain urtebete egin zuen kongresoarekin. Euskal Herrian, ELA-STV zen lehena kongresoa egiten, ihazko urriaren bukaeran. Handik pixkatera USO-LSB izango zen, bere Euskadiko Kongresoa egiten. Euskadiko CCOO ere martxo honetan egitekotan, eta azkenean, aide librean egindako asanblada batekin bukatu zen... LABena berriz, egitekotan, oraindik. CNT ere, ari da indartzen.

Batzuk sindikal Konfederakuntzak, besteak masa mugimendu edo asanblada erakundeak. Batzuk euskaldunak, besteak Madril keritzpean. Batzuk independientek, besteak partidu edo politik indarren menpean. Denak ahulak oraindik, denak legetik kanpo (oraindik behintzat). Bada heuren artean gauza berdinek eta ezberdinek.

Bertikala badoa, sindikatu bezala. Estructura hor dago oraindik. Bere serbizio, jente eta diru guztiekin. Mamu horren aurrean, sindikatuak esku-hutsik oraindik.

Pakto sozialari ezetza, Bertikalaren deuseztatzea, sindikal eta politik libertatea, Gobernuaren legeen aurka, euskal langile instituzioen finkatzea, amnistia osoa, euskal autonomia, langile klasearen batasuna eta nazioarteko langileriaren elkartasuna.

Hauk dira maiatzeko lehenaren eskabi-deak. Prozesu berriaren aurrean gaude. Langile indarren finkatze orduetan. Euskal Herriko dinamika iraultzailea emango duen klaseak, inoiz baino gogorrago deihatzen die bere interesen aurka dabiltzanen indarrei. Euskal Langileak, AURRERA!

J.L.

NAFARROA

ERAIKUNTZAREN GREBA

Zortzi aste iraun zuen greba honek, Iruinean eta bere inguruetan finkaturik gehienbat. Normalean bost mila izan ziren grebalaria, baina hasieran hamar mila izatera ailegatu ziren.

Urriaren hogeita hamarrean, langile asanbladak plataforma rebindikatzaile bat aurkeztu zuen: Inportanteenak hauk ziren.

- 1.— 7.000 pezeta gehiago hilero.
- 2.— 40 ordu astero.
- 3.— Gaixotasunaren kasoan alokairu guzia.
- 4.— I.R.T.P. eta Seguritate Soziala enpre-

sa aldetik.

5.— 60 urterekin jubilazioa.

6.— Semceentzako irakaskuntza, enpresak ordaindua.

7.— Destajoen desagertzea.

8.— Sindikato Ofizialaren nahita nahiezko kuotaren desazaltzea...

Enpresarioen erantzuna

Hurrengo hilean, hiruan, enpresarioek erantzun zuten askoz igoera txikiagoa —langileek eskatzen zutenaren erdia gutxi gora behera— onartuko zutela. Segituan, langile asanbladak greba joatea erabaki zuen. Hogeita bostean "Comisión negociadora mixta" delakoa negoziatzen hasi zen, baina jarrerak elkartu ezinezkoak zirenez gero, langile batzu zigorra jasotzen dira.

Azpimarkagarria da nola poliziek harapatutako komisioko langile bi askatu egin behar zituzten elkarrizketan jarraitzeko.

Abenduaren zazpian negoziatzaile mahaia zeharo aldatzen dute langileek eta hamarrean emakume talde bat Udaletxean itxen da, bere senarrekin solidadizatuz.

Istilu hau bukatzeko eta lanean hasteko posibilitatean jarrerengatik deuseztatutako ziren zeren alde batetik, enpresarioek jarrera oso ofiziala eta legalista izanik, negoziatzen hasteko lanera sartzeko eskatzen bait zuten eta beste aldetik, langileek bere hautatutako batzorde negoziatzailean onarrezatela exijitzen bait zuten. Une haietan denok oso gogor ari ziren eta grebak aurrera jo zuten.

Grebaren bukaera

Urtarrilaren bostean akordio berri baten xedek ezarri zituzten baina an a azaltzen ziren lau puntuak enpresarioek ontzat ematen zituzten bitartean langile asanbladak ez zela aski ebatzi zuten.

Hurrengo egunea n berrogeita bi langile Foruen enparantzako obra batean sartu

ziren eta poliziekin harrika hasteagatik detenituak izan ziren. Bestalde sindikato ofizialaren ordezkariak irtenbide bat eskaini zuen, baina enpresariarena baino eskasagoa izanik ez zuen oihartzunik izan.

Azkenean, Labrit frontoian, agortuak nekatuak, eta askoren iritziz gaizki zuzenduak, langileek onartu zuten enpresariaren eskeintza. Halarik ere, asanblada utzi zuten, oraindik ez daude derrotaturik eta arnasa hartzen dutenean berriz hasiko dira. Denborak esanen digu...

HARAGI ETA ESNEAREN GREBA

Ordu bateko geldiketa batzuekin hasi zen hurrengo astean greba handi bat bilakatu zen. 1.500 grebalarik ziren eta PAMPLONICA, VILLANUEVA, ITARTE, CIGANDA, ARGAL, MINA eta COPELICHE enpresetan egiten zuten lana.

Eskatzen zutena zera zen: sei mila pezeta gehiago hilero, gaixotasunean ehuneko ehun lehenengo egunetik, hogeita hamar egun oporretan, emakumearen paritasuna, amnistiaren laborala, etab.

Enpresarioen jarrera oso legala zen eta bizitzaren indize ofizialak baimentzen zuena besterik ez zuten onartzen eta garbi adierazi zuten juradu eta enlaze ofizialekin negoziatuko luketela bakarrik.

Langileek beren aldetik negoziatzeko borondatea erakutsiz, esan zuten haiek hautatutako ordezkariak izanen zirela negoziatzaileak eta ez beste inor. Beren eskakizunak laguntzeko enzerronak egiten hasi ziren. Garrantzitsuena izan zen Iruinako Udaletxean egindakoa. Enzerrona hartan 58 lagunek parte hartu zuten eta etxearren balkoian zenbait pankarta zabaldu zituzten ekintza honen arrazoiak adieraziz.

Zigortuak izan ondoren, VILLANUEVAkoa ezik, istilu guztiak konpondu ziren enpresario eta langile artean akordio batetara ailegatuz.

Villanueva oraindik greban

Sektore honen burruka ez da bukatu. Langilerik gehienak kanporatuak daude eta beste istiluen iturburua izaten hasi da. Hala nola iragan astean egindako geldiketak, Gobernuak hartutako erabaki ekonomikoengatik eta VILLANUEVAko egoeragatik izan ziren. Eta hain larria da greba-bere etorkizuna alegia- sektore honetako beste enpresarioak kezkatzen hasiak dira.

SARRIO-ALLOKO GREBA

Berrogei ta sei egun ondoren Sarrio-Alloko greba bukatu zen. Lehengo unetan greba honen ezaugarriak nabarmenena gogortasuna —alde guzteitak— izan zen. Langileek asanbladaz asanblada behin eta berriz erabakitzen zuten aurrera segitzeko eta hortarako enzerrona eta manifestazio pila bat antolatu zuten.

Mata Gorostizaga jaunarekin egotera

ailegatu ziren baina ondorioz gabe eta negoziazioa bere azken fasean sartu zen. Izan ere istilu honen aurrean enpresak ohar batez aditzera eman zuen bere jarraera. Ohar horrek zioen ez zen errepresaliarik izanen eta 19.500 pezetako alokairuak —emakumeentzat— eta 20.000 —gizonentzat— emanen zituzten, baina hori guztiori lortzeko baldintza hauk bete behar ziren langileen aldetik: 48 ordu astero lanean eta enpresak eskatzen duen dutenean lau gehiago, nahiz eta oporketegi dagokiene denbora izan behar denean langitea enpresak eskatzen zituen aldaketak egin ditzaten ritmorik ez galtzeko eta gelditketak —arrazoirik gabe— ez egiteko konpromisoa.

Proposamen honen aurrean eta asanbladan bilduak langileek arbuia zuten eskaintza hau eta erabaki zuten greban jarraitzea eta era berdinean entzerronan ere. Hurrengo asanbladan langileek eskatu zieten enpresarioei beste ostiralean ezarritako baldintzak kentzeko. Hoiak onartu zuten eta garbi garbiro gelditu zen represaliarik ez elat egonen. Bestalde abenduarien hamasean aurkeztu zuten eskeintzarekin sartzen dira 19.500 pta. emakumeak eta 20.500 gizonak, beste kategorietan lau edo bost milako igotzeak izan ki.

TRAKTOREAREN GREBA

Greba hau estatu guztian zabaldu zen eta laborariek ezarritako prolemaatika konpontzeko ezintasunaren frogak da, Gobernuak honek erabakitakoarekin behintzat.

Edozein modutara Nafarroan ezaugarri oso berezia izan zuen zeren Diputazioak erru handi bat izan baitu arazo hontan. Buruhausteak aintzi-gibel bi zeukan: Lurgintzarena eta Diputazioaren joerarena.

Hau delata ia bost mila traktore zeuden bide bazterrean laborarien haserrean adierazteko. Istilu honen iturburua "Unión de Agricultores" izeneko elkarte-ari emandako ezetzean datzala esan daiteke.

Laborariek arbuia zuten, batez ere "programa de acciones especiales en el sector agrícola y agrario" izenekoak da. Laborariek ziotenez, egitarau honen lantzea ez da demokratikoa izan eta eskatu zuten bere geroratzea, zeren, hurrengo diputatuak demokratikoa izanen zirelakoan, haiek ez egindako egitarau batekin aurkituko baitziren eta istilua hasi egingo zen berriro.

Arlo hontan salatu zuten "Cámara" ren joera. Barneko arauak agintzen zuten hiez urtero bildu behar da, baina, Carrero hilez geroztik ez da behin ere bildu.

Mugimendu hau hasiera batean Herribeheran hasi zen, baina Nafarroa guztira hedatu zen. Are gehiago, lehenengo aldiz bere bizian mugimendu reibindikatzaila hau Baztan eta Bidasoa alderaino luzatu zen, nahiz eta hori lortzeko kontzientziatuenak herriz herri, etxex etxe joan behar ziren.

Laborariek eskatzen zutena ondoko

puntuatan zehatz dezakegu:

- 1.— Antolatuturik egoteko eta elkartzeko libertatea. Zera da, sindikato berri eraikitzeko libertatea.
 - 2.— Beste adarretan —industrian adibidez— duten seguritate soziala lurgintzan ere edukitzea.
 - 3.— 60 urterekin jubilatzea.
 - 4.— Zahartzarorako erretiroa.
 - 5.— Langileak konsideraturik izatea, orain dagoen banatzearekin —autonomoak eta beste kontura ari direnak— bukatu.
 - 6.— Heziketa eta medikuntzari dagokionez herrialdeetako zentroen eraikitzea.
 - 8.— Prezioen politika hobetzea.
- Beste mailan exportatzeko kupoen gainditzeko ezintasuna zen buruhausterik handiena.

Istilu honen garrantzia adierazteko hor daude karreteratan zeuden zifrak: Tafallan 300, Oliten 130, Kaparrosan 290, Peraltan 350, Tuteran 150, Villatuertan 120, Ribaforadan 20, Erizen 70, Karraskalen 160, Korellan 40...

Traktoreen etxeratzea

Traktoreen etxeratzeak ez zuen adierazi prolema bukatuturik zegoenik. Prensa eta irrati ofizialek laborarien buruhaustea bukatu zuten etxeratze honekin. Baina ez, jarraitu zuten beste eraz.

Egite honen arrazoiak Ministroen kontseiluan hartutako erabakiak eta jarraerak izan ziren. Hoiak, edo hoiengatik, laborariak negoziatzen hasi ziren, baina ofizial mailan aldi honetan. Hortarako bitarteko Luis Apostua sartu zen eta puntu hauk ezarri aurreratu zen negoziatioa.

- 1.— Negoziatioa lukete gobernua bere adierazpena aldarrikatu eta gero bakarrik.
- 2.— Laborarien koordinadora eta kama-arteko guduak bukatzea.
- 3.— Ministro eta koordinadora artean hautatutako akordio posibleen balioetasuna zehatzat hau da, ze puntutara inordekatuek onartuko luketen akordioa praktikan jartzeko beharra.
- 4.— Eta batez ere kordinadoraren idatzi baten premia.

Laugarren puntutako dokumentoa sindikal politik, presio eta gainerakoan aurrean eskaera konkretuak zeren eta, nabarmena, negoziatio bat hasteko —eta bukatzeko— laborariek gauza garbi garbiak izan behar zituzten.

Halarik ere Madritetik ekarri zuten lehenengo zirrara intransijentziarena izan zen. Negoziatio oso negoziatio gogorra izanen zelakoan, zer nahi dutenaren premia gero eta garbiago azaldu zitzairen laborariei.

Nafarroako koordinadora

Nafarroako koordinadorak, zenbait erabaki hartu zuen, baina, azkenean, idarokizun mailan, hots, eragipenarik gabe praktikan, gelditu ziren. Edozein modutara interesgarriak direlakoan izenda daiteke: sei hilabeteetan makinariarik ez erostea, banku etxetatik dirua kentzea.

Kamarako lehendakariaren dimisioa, eta laborariak benetako negoziatzaileak izan daitezela.

Pututazioaren jarrera

Prolema hau konpontzeko diputaziak hartu zuen jarrera merindade bakoitzetik ordezkari bat sartzea zen, honela batzorde mixto bat sortuz.

Laborariak baietz esan zioten proposamen honi, baina, baldintza batekin: Komisio honetako partaideak kengarriak izan behar ziren.

Negoiazioak hasi eta buruhaustea noiz konpondurik izanen den inork ez dak.

ARABA

Urtarrilean Areta-Laudioko LIPME-SA eta Gasteizko ARANZABAL borrokan ziren, konbenioaren negoziaketa zela-eta.

Lehenengoan 6.000 pezetako igoera lineala, Seguritate Soziala eta IRTP enpresaren kontura, e.a. eskatzen zuten. Lana eta soldata kentzearen zigorrak, despidoak, e.a. jasan behar izan zituzten langileok. Baita enpresaren amenaza ere, despedituren bat lantegira azaltzen bazen, indar publikoei hots egingo ziela.

ARANZABALen ere zigortuak izan ziren langileak, enpresak plataformarik onartzen ez zuelarik. Tekniko eta administratibo gehienak bat egin zuten langileekin.

Otsailean oraindik pulimentos AMU-RRIOkoak kalean zeuden eta haseran jaso zuten soldataren zati batekin bakarrik. Enpresa abenduaren 25etik itxia zen, "expediente de crisis" zela-eta.

GAIRU izan da borrokan luzaroan egon den beste enpresetako bat, abenduaren 27tik hain zuzen. Hiru bider gutxienez izan ziren zigortuak eta polizia atera zituen enzerrona batetik. Enpresak ez zuen ordezkari komisiarik onartu nahi.

Borroka luze eta gogorra eraman du te GALERIAS PRECIADOSekoek, Bilboko beren lankideekin batera. Zigorrak, despedidituak, gartzelatuak... Enpresak lantegia itxi ere egin zuen.

Eta guztiz honen erdian, Martxoaren 3aren urtebetetzea gogorki erasotua izan zen. Lantegi eta denda guztiak huelgan ziren; meza egin ahal izan zen, baina manifestazioa berehala sakabanatu zuen polizia. Ospakizun eta borroka honetarako langile erakunde eta alderdien artean nolabaiteko batasuna lortu zen, haseran PCE ez zegoen arren hain ados borroka bultzatzeko.

Egun horretan Tomas Etxabe detentatu zuten, elizan esan zituen hitzagatik nonbait. Gobernariak, izugarritzko akusazioak eginaz 500.000 pezetako zigorra ozarri zion eta ordaindu ez zuenez gero, Naclaresko gartzelara sartu. "Forjas Alavas"eko batzarreak gobernariak eginiko akusazioak erabat deuseztatu zituen.

Hernaniko "Hijos de A. Areizaga" eta Aretxabaletako lantoki guziak.

GIPIIZKOA

URTARRILA

Hil honen hasieran Oiarzungo "E.R. T. PAISA"n 10eguneko asanbladak eta geldialdiak egin zituzten. Eskabide batzu lortu ziren.

11garrenean "Laminaciones"eko greba hasi zen, 21ean amaiera emateko. 17an Errenteriako G. Etxeberria S.A. PEKINEko langileak. 16 kaleratu berriro lantokian onhartzea lortu zuten bere manifestazio, herriko asanblada eta abarrek. Elizan asanblada egiten ari ziren momentuan guardiazibilak kezko bonbaz eta gomazko balaz kaleratu zituzten.

OTSAILA

"Laminaciones"ekoak grebari berriro ekiten diote, eta 7an lantokia itxita aurkitzen dute. Hil honetan garraigailuren grebak ikusi genituen. Lehenengoz T.S.T.koak —Donostia-Tolosa bidea egiten dutenak— eta gero, 27an "Hijos de A. Areizaga S.A." bere bi lineatan —Donostia-Hernani, eta Donostia-Pasai San Pedro—. Bi kasuetan akordio batera iritsi ziren.

Urbilen "Talleres Corta"ko 16 langile kaleratuak. PNNEk ere greba hasi zuten, ikasleak eta gurasoak bere borrokara alderatuz. 28an, astelehena, 8 enpresa gelditu ziren; 361 langile elkarturik: "Olazabal", "Cerrajería del Valle de Leiz", "EBI", "Echabiz y Cia" "Tavoni" Irungoa, Donostiako "Alvarez Iraola",

MARTXOA

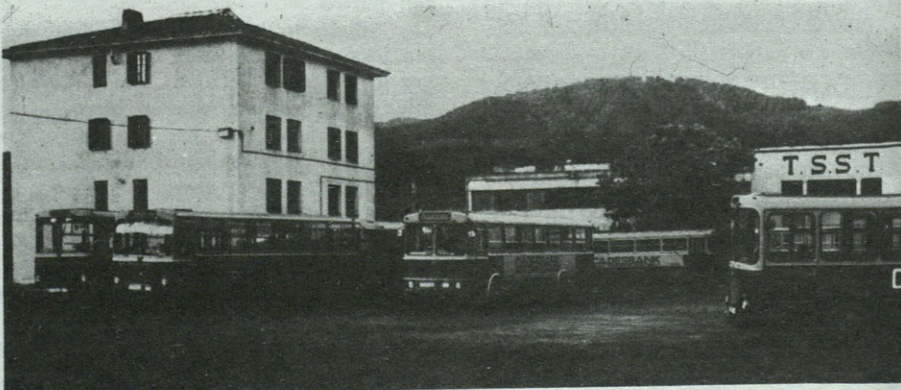
Gasteizko gertakizunen oroimenez, hil honen 3an, Greba orokorra Deba eta Bergaran. Irunen geldialdiak —"Amunarriz", Biok, CAF, Palmera, Tubesco...— Pasaian "Luzuriaga" eta taller ttikiak. Arrasaten "Union Cerrajería" eta Kooperatibak. Zarautz eta Azpeitian geldialdi batzu, Goiherrin, Elgoibarren, Solaruzen, Eskoriatzan, Motrikon eta beste leku askotan bezala.

10ean, Itxasoko gertakizuna zela eta, Gipuzkoa osoak Greba Orokorrari ekin zion. Hil honetan ere Azpeitiako Eguerrekoak greban ziren.

APIRILA

USO, CCOO, eta UGTek langileria egin zioten deia hilaren 22an gelditzeko. Dei honek ez zuen oihartzun haundirik izan langile erakunderen batasuna lortu ez zelako. LAB eta CNTek esaten dutenez, elkarriketa batzuk izan ondoren, denak ados egoteko modua ia aurkitua zelarik, lehen aipatutako COSEko partaideak bere jokua egin zuten, langileria 22ko deia eginez beste erakunde guziekin kontatu gabe. Dena dela, 22an Gipuzkoa osoan 2.000 inguru langile gelditu ziren.

Beste aldetik, hil honetan "SAE Kursaal" eta "Rico"ko grebak izan dira.

EMAKUME LANGILEEK AT?

1908ko Martxoaren 8an "Cotton" New York-eko textil empresako emakume langileak, bere laneko kondizio ezin txarragoen aurka, greban atera ziren. Empresako jabeak bere erreibindikazioak onhartu ez zituenenez gero, emakume langileek fabrika okupatu egin zuten, bertan enzerraturik. Jabeak ateak itxi zituen eta lantokiari su eman zion. Barruan zeuden 129 emakume langileak kiskaldurik hil ziren.

Handik bi urtera, Emakumeen Internazional Erakundea osatzen zuten emakumeak, Copenhaguen ospatu zuten bere Lehen Internazional Batzarrea. Bertan martxoaren 8a Emakumeen Internazional Eguna hartzea erabaki zen, bere 129 ki-deen oroimenez.

Bainan, tristea da esatea, egun honek ez du izan sekula Maiatzaren Lehenaren garrantziarik. Ezta guttiagorik ere. Urte askotan, ia inork ez du fetxa hau gogoratu. Eta, nahiz eta guri beharrezkoa eta osô egokia iruditzen Chikagoko gertakizuna gogoratzea, New York-ekoa alde batera uztea ez dugu batere ondo ikusten.

"Cotton"eko emakume langileak ez ziren hil "pianillo"joaz infartua eman ziotelako, bizik 14-16 ordu lan egiten bizitzeko preste ez zirelako, soldata zikin bat besterik ez irabazteko eta, azkenik, tuberkulosisen poderioz hiltzeko. Haurrak zahar batzuekin utzi eta ardoz matenduta zeudela jakin -noski, haurtzaindegiak "ero" batzuen buruan egongo zirenen eta askotan lanpostuan haur egiten zuten eta zapalduenak, zapalduen artean, berak eta umeak zeudenez gero, ez ziren isilik gelditu. Bere eskubideen alde atera zien, giza eskubideen alde eta horrexegatik bizia eman zuten.

Inongo Sindikal Zentralik ez da egun honen oihartzun egin, eta -ez dakigu zeini esker- munduko gizon langileak ez dira sekula jabetu fetxa honetaz. Liburuetan ere ez ditugu datuak aurkitu eta, egia esan, hemen sartu ditugunak VINDICACION emakumeen aldizkariaren aurkitutakoak dira.

Maiatzaren Lehena ospatzeko prest aurkitzen garenean, gure oroimen haundiena eskaini nahi diegu "Cotton" eta mundu guztiko emakume langileei.

P. IPARRAGIRRE.

LAIA BAI debekatua

HIL HONEN 22AN LAIA BAI-EN AURKEZPENA EGIN BEHAR ZEN. GOBERNADOREAK DEBEKATU EGIN ZUEN. ALDERDIKOEK, BERE POSTURA AGERTU NAHIZ, MAHAI INGURU BAT AANTOLATU ZUTEN, GOBERNUAREN JOKABIDEA SALATZEKO

"Demokrazia eraiki nahi duela esaten duen Gobernuaren jokabide honen aurrean, gure zalantza azaldu nahi dugu, Suarezren Gabineteak esaten duen "proceso liberalizador" horri buruz. Egunezik egunera ekintzak frogatzen ari zaizkigu prozesu horren diskriminazioa, alderdi batzuen potentziatzea eta besteen baztertzea. Honetaz gain, ikusten badugu amnistia osoa ez dela lortu-eta ez dirudiela laister iritsiko denik -galde dezakegu hauteskunderen prozesoa ez ote dagoen faltseatua eta laster egingo diren hauteskunde hoi motibazioak. Guzti honek pentsa arazten du hauteskundeak ez ote diren berrogei urteotan agintean egon direnak bere buruentzat prestatuak".

LAIA BAI-k Leninen inspirazioz bazeizten den erakunde marxista, dogmatik at dagoena, abertzalea eta masari protagonismo haundia ematen dion alderdia dela esaten du. Klase borrokak Euskadi eduki behar duela "marco específico" bezala eta Euskadiren askatasuna sozialismoz bakarrik lortu daitekeela.

Epe luzean independentzia, sozialismoa, berbatzea e.a.- KASen alternatibako puntuak - lor nahiaz dabil. Epe motzean autogobernu aurrerakoi baten alde daude, Euskal Herria bere nortasunaz jabetu dadin-kultura arloan batez ere, eta ekonomi mailan, Euskadiko oligarkia- ren aurka borrokatuko duena, langilieriari egoera hobea emanaz.

Langilieriaren batasuna nahitaezkoa ikusten dute, eta Sindikatoak batasun hori banatzen duten erakundeak bezala. "Character Consejista" duen Asanblada mugimenduarien alde daude.

Aliantzak egoera politikoak baldintzatuturik daude. EHH- Euskal Erakunde Herritarra-k lehen momentuan markatu ziren helburuari ez da gauza izan. KAS-en alternatibaren inguruan osatu zen bainan, erakunde batzu ez dira kontsekuenteak izan -Euskadiko indar guzti- en batasunari garrantzi gehiago ematen diote, eta hau lortu dadin "cueste lo que cueste" daude Horrexegatik, LAIA BAI-ek Erakunde honen etorkizuna oso iluna ikusten du.

Hauteskunderen aurrean, Amnistia orokorra eta alderdi guztien askatasuna esijitzen dute partizipatzeko. Hori ez bada lortzen Elektorako Kanpaina hasi behar den lehen egunean, LAIA BAI ez da presentatuko "Independiente bezala agertzea Gobernuari jokoa egitea da, eta berak nahi dutenen alde ateratzea. Puntu minimo hoiak ez badira lortzen KAS ez da Elektiotara presentatuko. Barruan dauden erakundeak erabaki beharko dute zer egin. Guk pentsatzen dugu kondizio hoiak gabe EZ DAITEKEELA ETA EZ DELA JOAN BEHAR HAUTESKUNDETARA".

"LANGILERIAREN ASKATASUNA, LANGILEEN EUKU"

Izan berria da LAKen lehen Asanbladaren lehenbiziko zatia. Gizonaren gizonarekiko zapalketa desegitea, euskal langileriaren batasuna lortzea, alderdi eta erakundeetatik independente izatea, barruko demokrazia gordetzeko bere ordezkariak behetik gora aukeratzea, kargu hauk edozein bedetzeko bere ordezkariak behetik gora aukeratzea, kargu hauk edozein momentuan kendu ahal izanaz, dira finkaturiko puntuetarik batzuk.

Denetara 250 langile bildu ziren: adin guztietakoak, zenbait gizon eta andere urtetan sartutakoak, hemen jaiotakoak eta etorkinak ere bai. Asanblada hortan ikusi den bezala, Gipuzkoan dago finkaturik, gehienbat Eibar inguruan, baina Gasteizko militante asko agertu zen, zenbait nafar eta bizkaitar ere bai. Askotan ikusten ez duguna, gehiena euskaraz mintzatzen zen. oraindik itzuli beharra izaten bazen ere.

Zenbait lan irakurri ziren sindikatoak salatuaz, kapitalismoaren tresna jatorrenak bezala; hortarako, empresario eta sindikatoetako "demokraten" iritziak aipatzen ziren ugari.

Gero, LAKen iturburuak irakurri ziren guzti hori baiezteko. Puntu hauen artean egun Euskadin klase batzuen bestee-kiko zapalketa salatu zen, zapalketa hori deuseztatzeko sozialismoa eta independentzia beharrezkoak, eta xede bezala, onartzen zituztelarik.

Helburu estratejiko horiek lortzeko langileriaren batasuna beharrezkotzat hartzen dute, ez uniformitate ideologikoa, baizik batasun minimo bat eta alderdi politiko guztietatik LAKen independentzia

gordetzea.

Langileriaren batasuna lortzeko, bide bakarra LAKentzat, fabriketako asanbladetan datza, eta langileen asanbladak hartu behar ditu erabaki guztiak, hoi en artean ordezkariak errebokableak izatea. LAKe langile asanbladak bultzatuko ditu, eta langileei bere interesak ahal den hobekiena defendatzen eragingo die. Langileriaren interesak sindikatoetarako burorratek ezin dituzte langileek berak baino hobeto defendatu, hortik dator LAK langileriaren ordezkaritza iraunkor— sindikatoa— guztien aurka gatazkatzeta.

LAK erakunde bezala

LAK "Langile abertzaleen erakundea" bezala definitzen da. Osatuko dutenak ez dira afiliatuak izango baizik abangardiako militanteak. Behin Euskadin estatu kapitalista deuseztatuko denean eta sozialismoa, independentzia noski, lortu, LAK desegingo da; hortik dator burorrazirik ez edukitzea. LAKentzat langileriak bakarrik lor dezake Euskadirentzat sozialismoa eta independentzia, ez alderdiek, zeren hauk beti botereaz jabetzen

baitira, zapalketa betidanatzen dutelarik eta langileria alderdien zerbitzurako erabilia izaten delarik.

LAKe militaritatea izateko baldintzak ezarri ziren. Hauk dira: "Esku lana eta intelektual egiten duten langile guztiak, kapitalaren zapalkuntza sufritzen dutelarik eta nazional eta klase kontzientziarekin euskal gizarte sozialista eta independentearen alde gatazkatzeko presdauzelarik". Gero zenbait matizazio ematen dira, Eibarko militanteek presentatu zuten ponentzi honetan.

LAKe ikusten du, langileriatik at badirela zenbait herriko klase iraultzan parte hartzen dutenak: burjes ttipi, arrantzale, nekazari, e.a. Halaz ere, ez du galdutahi bere independentzia klase bezala.

Epe motzerako programarik ez zen egin, eta beste bilera batean erabakitzeke geratu zen. Berdin emakumei dagokien arazoz.

Zenbait gertakizun

Nahiz LAKen barruan demokrazia osoa erabili, halaz ere zenbait taldeen aldetik, demokrazia eta asanbladaren izpiritua murriztuak izan ziren. Bestela, nola esplikatu dezakegu Motriku, Zumaia, Ondarri eta Debako militanteek asanblada uztea? Asanbladaren alde garela esaten badugu, nahiz eta gauzak guk pentsatzen genituen modura ez atera, jarraitu behar dugu partizipatzen. Honela, eta bakarrik honela, lor dezakegu asanbladaren benetazko izpiritua gordetzea.

Hasieran tensio gogorrak izan ziren, akusazioak ere bai. Batzuk LAIA BAI, EHAS, eta EIAkoak zirela, eta besteak LAIA EZkoak, lau talde hauek bata besteari LAK "correa de transmisión" bilakatzeta nahi dutela salatu zuten. Zalantzarik gabe, LAK erakunde hauen eta besteen gainetik egoteko nahia agertu zen militante gehienek aldetik. Inungo alderdik eta erakundeek erabilia ez duela izan behar. Puntu hau nahi eta nahiezkoa da LAKe bere helburuak lortzeko.

Beste aldetik, diskusio haundiak izan ziren botazioz zer gauzak erabaki behar ziren jakiteko. Militante denak ez daude prest arazo guztiak bozen bitartez erabakitzeko, bakarrik LAKi dagozkionak. LAKe militaritate zati bat "doble militancia"n ari dela kontuan harturik, erakunde honen batasuna zalantzan jartzeko diren politiko erabakiak alde batera utzi behar direla. Arazo hoietan militante bakoitzak ikusi beharko du nola joka. LAK bezala loturik gabe geratzen delarik eta maioriori amore eman gabe.

Lotura sortzen duten puntuak maioriak erabaki beharko ditu, eta militante guztiek onhartu beharko dituzte. Diskusio haundiak izan ziren LAKen autonomia garantizatzeke eta alderdi gainetik egoteko. Erakunde honen asanbladak erabaki beharko du momentu bakoitzean zer den binkulantea zer ez.

cartagena ezin agurtu

SERRANO IZKO, EIZAGIRRE ETA ZUAITZ

“Cartegenako egoera aldatzea behartzen banaute, DIMITITU EGINGO DUT”. Domingo Diaz-Mayordomo Alhambra jaunaren hitzak dira. Cartagenako espetxeko zuzendaria da. Bere agintearen menpean 7 preso politiko eta zenbait komun eduki ditu orain arte. JOSEBA ZUAITZ, BIXENTE SERRANO IZKO eta FERNANDO EIZAGIRRE guregana hurbildu zaizkigu “cárcel de inadaptados” honetatik atera ondoren.

Oraindik bi preso gelditzen dira barruan. Jose Luis Llobet anarkista katalandarra eta Pablo Mayoral Rueda, FRAPe-koa. Ez daukate, azkeneko indulto honen barruan, posibilitaterik kanpora ateratzeko. Gainera, bere egoera askoz gehiago txartu da. “7 ginenean zeharo zanpatuak egoten ginen, pentsa nola egongo fliren biak k ak egoten ginen, pentsa nola egongo diren biak bakarrik”.

Espetxe barruan bizitza nahiko gogorra zedukaten. Egun guzian funtzionario bat aurrean zutelarik eta ordu bete pasatzea patiora irtetzen zirenean guardiazibilen begirakuneen azpian egoten zirelarik. Cartagena, “cárcel de inadaptados” bezala dauka kontsideratuta Españako Errejimen honek. Azken denbora hontan bi zatitan banatua zegoen: komunak—“peligrosísimos” funtzionarioen ahoz— eta terroristak. “Terroristak gu ginen. Sekulako gorrotoa ziguten. Denbora guztian gure atzetik egon behar zutela pentsatzen

zuten. Eta hala egin ere ! Orain askoz funtzionario gehiago gelditzen dira 2 kide hauek zaintzeko”

Behar beharrezkoa ikusten dute preso politiko guztiak espetxe batetan batzea. “Carrero Blancoren denboran baino askoz txarragoa da egungo sakabanatze politika”. Oinarrizko kondizio batzuetan bizitzeko barruan gelditzen diren borrokalari guztiak berbatzea.

Komunen egoera

Lehen aipatu dugun bezala, komunak eta politikoak zatituta zeuden. “Bakarrrik” “colaboradores” ziren jendeaz konatatua izan zitekeen. Eta, noski, hauekin ezer ez genuen nahi. Espetxean sartu eta handik 15 egunera, kasu gogor bat gertatu zen: ero bat zeldetan sartu zuten; gizarajoak orruak, karraxiak e.a. egiten zituelako sekulako egurra eman zioten. Denuntzi bat presentatu genuen, sei egun gose greban zeraman preso bati eman zio-

ten tratu txarraren gatik. Kasu honetan guk zerbait ikustea lortu genuen eta... Berak daukaten egoera gurea baino askoz larriagoa da. Basatiak bezala tratatzen di tuzte. Patioak ere desberdinak ziren eta i- nungo komunikaziorik edukitzerik ez ze- goen”.

“COPEL- preso komunen elkarteak- defendatzen dituen puntuekin ados gaude Ez dute gehiegi eskatzen, benetan: Beraiei defenditzeko abogaduak adukitzea, tratu txarrik ez ematea, zigor gelak kentzea, komunikazioak edukitzea, 1867ko legea aldatzea... Gehiegi ez gara jakindu elkarte honi buruz, lehen aipatzen genuen bana- keta horregatik, baina gizarte libro baten alde garen ezkerro, COPELen alde gaude”.

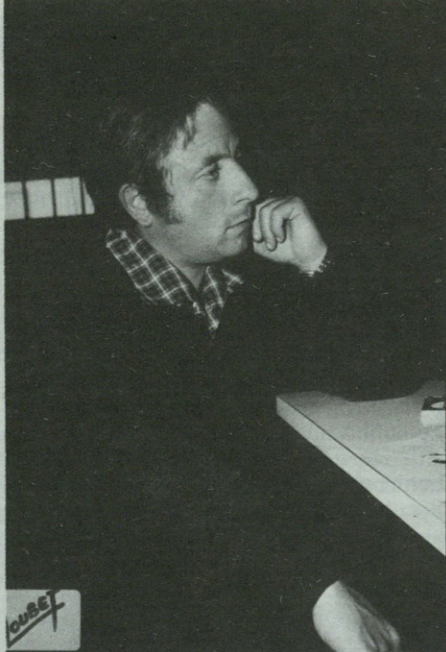
Cartagena eta “inadaptados” deitzen dituztenak. “Inutilizat jotzen bazaituzte, nola demontre moldatuko zatzaizkio Errejimen horri? Gainera, zeinek esan be- har du “inadaptado” nor den? Espetxeko funtzionarioak, bere egun guztia defentsa- rik ez daukaten pertsona torturatzen iga- rotzen dutenak? Hauek ahal dira hori de- finitzeko pertsonarik egokienak?”.

Euskara debekatua

1976ko Apiriletik 77ko Urtarrilerar- te euskaraz hitzegitea debekatua egon da Cartagenan. Beren artean hitzegitea, es- kutitzak idaztea eta hartzea, bisitarekin mintzatzea. “Hau zen gogorrena. Batez ere haurrekin hitzegiterik ez izatea! Espe- txeen pasa ditudan momentu larrienak bisitak ziren. Hogei minutu bakarrik ematen zizuten, eta denbora hortan fami- liako gertakizunetik aparte ezin zenuen ezer gehiago komentatu. Eta, gainera, zu- re hizkuntza debekatzen zizuten”. Honela mintzatzen dena Eizagirre da. Espetxean sartuz gero jaiotako alaba bat bisitara joan zitzaion. Hiru urtekoa. Euskeraz ba- karrik mintzatzen zekielerik, ezer hitzegi- terik ez zuten posible izan. Protesta egite- ra joan zenean, errepresioa ia ez zela eror- tzen aitaren gain, baizik haurrari zegokio- la adieraziz, honela erantzun zioten: “Vo- sotros, al asesinar por la espalda, no te- néis en a los hijos de los asesinados. Ade- más, cuando habláis con los niños po- déis pasar consignas a la mujer o a los otros.”

Zuaitzi ere berdin gertatu zitzaion hi- ru eta lau urte zeuzkaten ilobatxo ba- tzeuekin. Hala eta guztiz, euskaraz mintza- tu zen. “Krudelak izan zintezteken nere- kin, bainan ez haurrakin”. 80 egun zigor geletan pasatzeko arriskuan egon zen.

Gutunak idaztea berriz, ezinezkoa da. Euskaraz dagonez gero, “Dirección General de Seguridad”era, Madrilera bi- daldi beharrean ikusten dira. Nola han inork ez dakien euskaraz, Martutenera pasatzen dute. Hemendik, Madrilera be- rriz, eta han ondo iruditzen bazie, Carta- genara gero... hainbeste hilabete pasa ondoren, igual berriro zure eskutara hur- bildoten da. Zuaitzi 9 hilabete tardatu zion eskutitz batek. Askotan gutunak “galdu” egin dira.

Bere artean hitzegitea Cartagenan debekatua eduki zuten: "Tenemos que vigilaros estrechamente, y si habláis en euskera no podemos" izan zen erantzuna. Guzak hola zeudela eta, borroka bat aurrera eramatea erabaki zuten. Bi hilabete eta erdian ixiltasun greban egon iren. Azkenik, inspektore bat agertu zen handik, eta beraiei arrazoia eman zien euskaraz berriro mintzatzeko baimenaz.

Euskara ikastea inolaz ere ezin zezaketen. Kondizioak zeharo desagokiak ziren. Serrano Izkok espetxeetan ikasi du euskara, baina ez Cartagenan "Zazpi hilabete barruan daramagularik, azaldu zen lehen eta azken euskaldun aldizkaria. "Anaitasuna" bat zen. Geroztik ez dugu ezer ikusi. Gela aproposik ere ez zegoen taldea biltzeko. Honela, nola ikas?"

Amnistia, herriaren konkista

"Gure herriaren borrokagatik kalera irten garena kontziente gara. Katalanak eta madrildarrek ez dituzte horrelako mobilizazioak egin, eta bere borrokalariak barruan jarraitzen dute. Eta gelditzen direnei ateratzeko forma bakarra hauxe da: BORROKA"

"Gauza bat da kalera irtetzea eta beste benetazko garrantzia edukitzea. Amnistia juridikoa eman dute, ez politikoa. "Medida de gracia" bat bezala hartzen te. Guk badakigu zer dan benetako amnistia: eskubide guztiak edukitzea kalean, berriro ez gaituztela geldituko jakitea, lana aurkitzeko oztoporik ez edukitzea, e.a."

"Ezin da askatasunaz hitzegin gehiena beraren alde borrokatu dutenak barruan eta atzerrian jarraitzen diren bitartean. Espetxean egon garenaz gero, KASEk defendatzen dituen puntu hoiak dirajizitzen dugun garaipen minimoa. Herriak jo dezake aurrera bere nazio eta klase eskubideen alde. Indar Errepublikanoen deuseztatzea izanen da hori aurrera jarraitzeko modu bakarra, faszista kutsua daukaten gauza guztien suntsitzearekin."

presopak kalera

zabarte kalean

Puerto Santa Mariako gartzelatik irteten den Jexus Mariri, bere herriak, Apirilaren hemezortzian zoragarritzko ongi etorrria eskaini zion. Arrasateri espetxeetan daduzkan semeak ez zaizkiola ahanzten, garbi ikusi ahal izan zen igaro astelehenean. Azken honetan Espainiako gartzelatik datorren jarioaren tanta bat besterik ez bada ere, berau preziatua. Horra hor, bestela, erakutsitako eskerra.

Jexus Mari 1.973ko Irailaren 26an harrapatu zuten Bilbon eta ordutik hiru espetxe ezagutu ditu, Burgos, Basauri, eta Puerto Santa Maria; zigortzat eman zizkioten 98 urteetako igaro dituen hirurutan, hauetatik 9 hilabete zigor-zeldetan.

Arratsaldeko zortziretan agertu zen Jexus Mari Portalonen, bere senide batzuek eta berarekin Puerton egondako Ondarruko Aramaiok lagundurik. Handik bost mila lagunek gidatua, herriko enparantzaraino jo zuten txalo bero eta luzez inguratutik. Bidean erruz ikusten ziren "Danel eta Peixoto kalera" idatziriko pankartak.

Komisioak gertutako mikrofonotik, eta herriko dantza talde batek Aurrekua Jexus Mariren ohorean eskaini ondoren, agiria irakurri zuten bi taldekideek. Laburturik, honelaxe azpimarra ditzakegu puntuak:

a— Euzkadiren alde borrokatu zuen gudarri baten askatasunagatik herriak darakusen poza.

b— Zabarteren askatasuna herriaren borroka lortua da.

d— Guztiok etxera arte, barruan daudenak eta herbestera, burruak dirau. Askatasun demokratikoak eta indar hartuen disoluzioa lortu arte, ez da herria geldituko.

Irakurketa ondoren Jexus Mari hitza hartu zuen, urduritasuna eta malkoak ezin disimulatuz, herriaren borroka eskertzeko. Minutu batetako ixulunea eskatu zuen Herriaren aldeko gatazkan hildako guztion omenez.

Eusko Gudariak, Batasuna abesti eta "Presopak kalera" eta "Danel eta Peixoto etxera" oihuez hasera eman zitzaion, zenbait kaletan zehar egin zen manifestazioari.

Eta hau izan zen, hitz guttitan, hilak hemezortzian Arrasaten bizitako arratsaldea. Eginkizun laburra baina benetako sentipenez bete.

Honela eskertzen ditu Herriak bere gudariak. Honela eztitu nahi die, ahal den neurrian, beren bihotzetan duten urteetako errota. Honela, KALEAN, ukan nahi ditu reja artean dirauten semeak.

Herriaren sentipena ulertu nahi duenak ikus beza, ikustea eta begiratzea ez baita berdina. Eta gure Herriak ez du izkutatutik...

E.T.A. tik L.K.I. ra bederatzi urteko zubia

Ez du "abenturarik" kontatu nahi. Politikaz hitzegin nahi du. Iragnari baino gehiago orainari eta geroari begiratzen dio agian. Dena dela, hor daude itzalean pasatako bost urteak eta, batipat, hor dago duela bederatzi urte hasitako militantzia.

Julen Arregi Etxabe, Legorretakoa, Arrasateko Eskola Profesionalean ikasle zen. 1972ko maiatzaren 31an Galdakanoko diruetxe bati egin atrakoan parte hartu zuen. Itzultzean, Bilboko Gran Vian, autoan zeramaten eskopeta disparatu eta hankan zauritua gertatu zen. Poliziek hurrengo egunean, ekainaren 1ean, harrapatu zuten Bilboko etxe batetan. Bi hilabete Basurtoko ospitalean pasa ondoren, Basauri, Segovia, Carabanchel eta Jaengo gartzelak ezagutu ditu. 12 urteko zigorra zuen gainean.

— Zu atrako bat egiteagatik detenitu zintuzten. Egun zure alderdiak, Liga Komunista Iraultzaileak, ez du horrelako ekintzetan parte hartzen. Zer aldaketa egon da hor?

— Organizazio burges— txiki batek bere metodoak ditu; momentu hartan atrakoa superbibentziazko arazoa zen guretzat. Gaur egun langile organizazio bat izatera heldu garenez, gero, kuoten bitartez, langileen artean biltzen den diruaz, ateratzen gara aurrera. Dena dela, organizazioak horren beharra izanez gero, atrakoak egitea onartzen dugu.

— 1968az geroztik ETAko militante zinenez gero, V eta VI. ren arteko zatiketa bizi izan zenuen. Nola esplikatzen duzu zuk hura?

— 1970ean, VI. Batzarrearen aurretik, marxismoa, sozialismoa, e.a. hazi ziren planteatzen gure organizazioan. Ordurarte independentziaren arazoa planteatzen zen ia soilik, herrialde bakoitzean desberdintasunak baziren arren.

Langilieriaren eta herriaren interesak defenditu beharra ikusi genuen eta hori sozialismoarekin lortzen dela. Ohartu ginen, baita ere, militarismoak gauza hauek alde batera uztera bultzatu gintuela eta Frente Politikoa ez zuela behar bezalako zuzendaritzarik organizazioaren barruan. Guzti hau "Abertzale" eta "espainolisten" arteko borroka bezala agertu nahi izan zen.

— Zer postura hartu zenuten nazional arazoari buruz?

— Burges nazionalismoarekin puskatu genuen, 1971ko haseran, ZUTIK 53.an esplikatzen zenez, baina haseran ez genuen alternatiba garbirik eman. Gerora autodeterminazioaren bidea hautatu genuen, hau da, herri bakoitzak duen eskubidea bere buruaren jabe izateko eta independentzia edo nahi duena lortzeko.

Bestalde, ikusten genuen estatuko beste herriak berdin zeudela zapalduta eta hoiei lotu behar gintzaizkiela; estatu mailako estrategia markatzen zen, bizpahiru urte geroago arte hori zehaztu ez zen arren.

— Nazionalismo burgesarekin puskatzeak, estatu mailako estrategia onartzeak... erakarri ahal zuten nazional arazoa nolabait baztertzeko?

— Gurea ez da organizazio homogeneo bat izan eta gertatu ziren erantzun txar batzu, problemak baztertzeko, e.a. Baina VI. Biltzarrearen bigarren zatian, 1972an autodeterminazioaren arazoa tratatu eta ikastoletan, kultur mailan eta abarretan lanegitea erabaki zen.

Pertsonalki ez dut inoiz Euskadiren aurka jokatu; giro euskaldunekoa naiz, erori baino lehen alfabetatzean eta lagundu nuen, herriko kultur ekintzetan parte hartu nuen...

Momentu honetan organizazio bezala "espainolismoaren" edo dena delaren kontu hori, erabat gaunditua dago. "Espainolismoa" burgesiaren kontu bat besterik ez da erakunde iraultzaileen artean dibixioa sor dadin. Gu ez gara espainolistak, izaitezkerotan, internazionalistak gara.

— Aipatu duzu VI. Batzarrearen bigarren zatia; horretan beste eszizio bat izan zen, "mayos" eta "minos" deituen artekoa hain zuzen. Nola mamitu zen hori?

— VI. Biltzarrearen lehen zatiaren ondoren leninismoaren aldera jo genuen. Bigarren zatiaren hasera besterik ez nuen bizi izan kanpoan, berehalaxe erori bait nintzen. Dakidanez, eztabaida bat ireki zen bi linearen artean, bata marxismo iraultzailea, hau da troskismoa onartzen zuena eta bestea "Tácticas de transformación" deitua planteatzen zuena.

Zatiketa horren ondoren, 1973an, LCRek gure antzeko gauzak esaten zituela ikusirik, batu egin ginen, IV. Internazionallean sartuz.

— Gorabehera guzti hauen ondoren, nola definituko zenuke egungo zure postura politikoa?

— Burgesisaren eta pakto interklasista guztien aurkakoa, hau da, langile klasearen fronte bakarraren aldekoa.

Izan ere gaur egun, imperialismoaren garaian, burgesiak ez diezaieke erantzun herriak eta langileriak dituzten behar oinarritzekoenei ere —autodeterminazioa, lurrraren erreforma...— Burgesia ez da "unidad nacional" delakoa kuestionatzeko gai, ez bait zaio interesatzen; horregatik, ez du autodeterminaziorik planteatuko, gehienaz ere autonomia. Burgesiak ez du

oztoporik eskubide demokratiko-, en aurka joateko ere— askotan demonstratu duen bezala— hoiek bere interesen aurka baldin badoaz.

Langileriak bakarrik erantzun diezaike bere eta herriaren beharrei, oinarritzekoenei ere. Horregatik esaten dugu egin behar dela iraultza sozialista, ez gautetik goizera kapitalismoa botako dugulako, irtenbide bakarra hori delako baizik. Horren bitarteko bezala langileen gobernu eskatzen dugu, behar hoiei erantzungo diena eta sozialismoruntz joko duena.

Horretarako bidean burgesiarekin eginiko paktoek ez dute iraultza lotu eta atzeratzea besterik egiten.

— Zer diozue borroka harmatuaz?

— Ez dugu uste iraultza abangoardia batek egingo duenik. Langileria eta herria konzientziatzeko prozesu bat eman da eta ematen ari da: manifestazioak, huelgak, piketeak, autodefensa organizatzea... Eguneroko borroka hortan konzientziatu behar da jendea, eta organizatuz joan.

Gaurko estatua burgesiaren diktadura da; hoiek ez dute inoiz beren borondatez utziko agintaritza. Horren aurka organitzatu egin behar da jendea. Ez dadila Chilekoa gerta; pazifismoak eta politika parlamentarioak daramaten tokira ez gaitezela iritsi. Izan ere, interklasismoak eta erreformismoak langileria politika eta praktika aldetik desarmatzea dakarte eta horren ondoren burgesiak eskuak libre ditu herria eta langileria odoletan zapaltzeko.

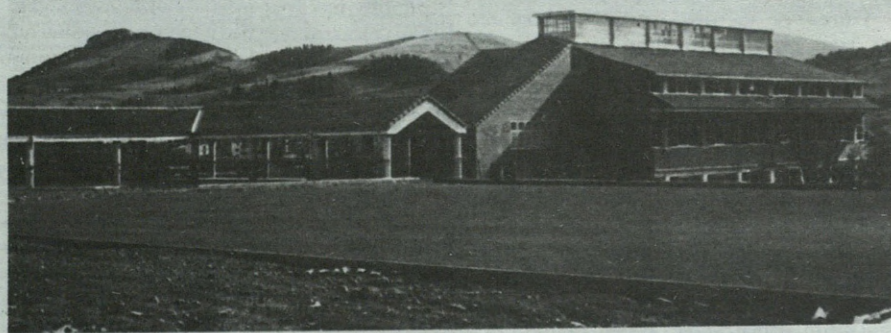
— Bost urtez zure militantzia gartzelako kondizioei lotua egon zaie. Espetxeratuak ere borrokatu zarete, gose grebak direla, e.a. Zer suposat du horrek zuentzat?

— Haseran gure gartzelako eskabideengatik borrokatzen ginen batipat, adibidez 1974eko urrian Zaragozako espetxekoekin batera eta gure eskabideen alde egin genuen gose greban. Gerora gure borroka herriarenari lotua egon zaio, honela 1974eko abenduan amnistia kanpainarekin batera, 1975eko juizioen garaian eta urte horretako indultoaren aurka, 1976an "amnistia" dekretorekin aurka...

— Eta testuinguru horretan, nola ikusten duzu zuk gartzelatik aldegitzea?

— Uste dut preso orok duela gartzelatik aldegitiko eskubidea. Dena dela, kontuan izan behar da momentu bakoitzean organitzazioak zer planteatzen duen fuga bati buruz. Eta batipat, fuga ez dadila abentura bezala eta langileriak eta herriak presoak kaleratzeko daramaten borrokaren desprezio bezala agertu.

“LANDABERRI” lasarteko ikastola

Gure herriak hitz berri asko ikasi du azkenaldi honetan. Sumarismoak zer izan ziren ondo ikasi zuen. Amnistia zer den ere ondo badaki. Ikastola hitz mamitsua ere, honelaxe ikasi zuen.

Euskaraz irakats zitekeenik ere ez zekien gure herriak. Euskara alferreko hizkuntza, ezjakinen hizkuntza, galdu beharreko hizkuntza, zela sinestarazi zioten. Inolaz ere etsi nahi ez zuen ameslaririk ere bazen, ordea, gure artean. Eta ikastolak antolatzen hasi ziren. Herriak ikastola zer zen ikasi zuen.

1966garren irailean sortu zen Lasarten ikastola. 40 hurreko gela bat zen. Arantza Mendizabal zen andereño. Hasera hartan “gure galderarik gogorrena hau zen: umerik izango al da” aitortu zioten 1971 ekainaren 27an Zeruko Argiako J. Elustondori elkarrekin bizi ziren maixu eta andereñoek. 600 ikasle ditu gaurregun.

Familia bat zen

Euskararik galtzerik nahi ez zuten abertzale batzuek ekin zioten ikastola egiteari. Andre Joakinaenea erosi, hauzo lanean txukundu, tresnez hornitu, bilerak eta bilerak egin, hitzaldiak antolatu, jende berria bildu, herrian kezka sortu, eta abar.

Familia bat zen hasera hartan. Batzordean guraso batek bezala parte hartzen zuten andereñoek: diru kontuan, heziera arloan, pedagogia mailan. Izpiritu eta ilusio haundiz elkartzen diran. Andereño eta maixuak etxe berean bizitzen ziren. Edozein gurasok zuen sarrera etxe hartan. Irakasleek ere edozein gurasoren etxerako bidea bazekieten. Elkarrekin bilerak, elkarrekin afariak, elkarrekin pozak eta nekeak.

Honela aitortzen diote J. Elustondori lehen aipatu elkarriketan: “

“Gurasoekin ditugun arremanak oso onak dituk. Urtearen zehar, gutako bakoitzat gutxienez bi billera egin dizkit bere gelako haurren gurasoekin. Billera hauetara lautik hiru guraso behintzat etorri dituk eta hori ez duk gutxi. Billera hauetan pedagogia arazoak aztertu dizkiagu. Garbi garbi ikusi duk gurasoek nola ulertu zuten eta inoiz izan zezaketeen beldurra zokoratu ere”.

“Gauzak obeto joateko, arreman estuagoak behar dizkiagu eta datorren urtean arazo honi gogor eldu behar zioagu”.

“Baina etzak pentsa gurasoekin ditugun billera zabal horietatik zerbait oso interesgarria sortu duk. Garasoek gela bakoitzeko bi guraso arduradun aukeratu

dizkiete. Beraz, sei gela diranez, amabi guraso hauekin, andereño eta maixu guztiok amabostean behin biltzen gaituk. Billera heuetan, ikastolak dituan arazo gehienak aztertzen dizkiagu. Billera hauei eskerrak, problema asko eta asko, zuzendu diagu. Lasarteko ikastolaren zimendua eta oinarria billera hauetan dagoela esan ditek”.

Baina ikastola ez zegoen bere barruan kuzkurturik eta bildurik. Beste lan asko egiten zen ikastolaren inguruan. Ikastolaren geletan antolatzen ziren gau-eskolak, buruz atzeratuentzat solasaldiak, mendizaleentzat lekuak eta abar.

Erakunde bilakatzen

Lege guztien kontra izpiritu haundiz sortu zen ikastolak, legearen arrastora bildu behar izan zuen, biziko baldin bazen. Legez onartua izateko oztoporik gauditu behar izan du Lasarteko ikastolak. Baita subentzioa jasotzeko eta “interes sozialekotzat” hartua izateko ere. Eskuindar basatien mehatxuak ere jasan izan ditu.

1972garren urtean Usurbilgoa lotu zitzaion. Usurbilgoak ez bait zuen bere gisa EGB osoa emateko hainbat haur. Lasarteko LANDER S.A. eta Usurbilgo LUBERRI S.A. elkarturik LANDABERRI kooperatiba sortu zen.

10 mila m2 lur erostea pentsatu zen. 100 peztatan eskaintzen zitzaion metroa. Bakoitzak 10.000 pezta aurreratuko zituen 100 guraso behar ziren. Azkenean 15 mila metro erosi ziren 1.500.000 peztatan; 1.200.000 eskura ematekotan eta hortik aurrerakoak sei urtetan ordaintzekotan.

1973garren urtean ikastetxe berria zer-nolakoa izan zitekeen lehiaketa egin zen. Hiru arkitektu talde azaldu ziren. Joakin Monterorenak irabazi zuen.

Eskari-paper guztiak Donostiako Udaletxean sartu ziren, Donostiako sailetan erosi bait zen lurra. 1974garren martxoan erantzun zuen Udaletxeak planoei aldaketatxo batzuek egiteko eskatuz. 1975garren maiatzean sartu ziren paper guztiak, berriro plano guztiak eraberriturik. Urte horren urrian baimen-legea lor-

tu zen, Baimen osoa 1976garren ekainean iritsi zen.

Ikastetxe berria

1976garren martxoan hasi ziren obrak. 1977garren urtarrilean hasi ziren ikasten EGBko neska-mutilak, ikastetxe berrian.

24 miloiko presupuestoari erantzun beharko diote ikastolako gurasoek. "Banco del Crédito a la construcción"enetik dirua lortu bitartean hiru Aurrezki Kutxek aurreratu diote dirua 5 urtetarako; Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak, Donostiako Aurrezki Kutxa Municipalak eta Lankide Aurrezkaik, alegia; bakoitzak 8 miloi aurreratzen dituelarik.

interes soziala aitortua duenez gero, presupuestoaren ehuneko 60 eta 80 "Banco del Crédito a la construcción"enetik lortzeko asmoa da, 30 urtetan itzultzekotan.

Gurasoek 10.000 peza jartzen dituzte ikastolaren sarreran, eta hilean 600 peza, karga horri erantzuteko. Ikastolatik ateratzekoan jasoko dute botatako dirutza hori.

Obretako batzordeak lan izugarria egin du Ikastetxe berria martxan jartzeko. Norberto Rozas lehendakariak egin duen lan eskerga ez da nolanahi ahaztekoa. Baina obretako batzordeak, juntak eta lehendakariak ez ezik gurasoek ere lan asko egin dute hauz lanean. Azkeneko hiru hilabetetan, larunbatero eta igandero, joan dira lanera, eguraldi onetan eta txarretan.

Aurrera begira

Beste 6.000 m2 nahi dituzte. Lehen, metroko 100 peztan erosi baldin bazuten ere, 450ean erosi beharko dute. BUP antolatu nahi dute bailararekin bat eginik.

Legalizazioak, subentzioa lortzek, ikastetxe berria egiteak eta abarrek denbora gehiegi jan dio ikastolako jendeari. Aurreneko urteetan bezalaxe heziera gehiago arduratzeko garaia heldu zaioa ikastolari.

Besteak beste irakaslegoaren profesionalizazioaz arduratu beharko du. Euskal arloan borondate hutseko eta dohango lan asko egin beharko da oraindik ere. Lasarteko ikastolak bi edo hiru miloiko

zorra egingo du aurtengo ikastaroan. Horregatik ekin dio jaialdiak, partiduak eta tabernak antolatzeari. Baina irakasleak itolarririk gabe bizitzeko eskubiderik bado, irakasle eta hezitzaile bezala gero eta iaioagoa izatekoa ere bai. Beste irakasle eta hezitzaile baten ondoan praktikak eginga hartzen zen hasera batean ikastolan. Praktika hoiek egiteko, euskal irakasle titulua ateratzeko, ikastaroak egiteko eta abarretarako aukera eman beharko litzazieke irakasleei.

Ikastolek haserako familiartasun hura galdu dute. Haren ametsetan bizitzea alferrik da. Haundiegiak bilakatu dira horretarako. Baina gurasoekin lan egiteko bide batzuek asmatu behar dira. Haurra euskalduntzeko eta ondo heitzeko gurasoa ere euskaldundu eta hezi behar bait da.

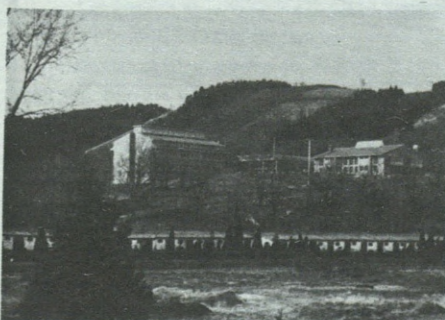
Haurrak, gurasoak, irakasleak, herria elkar lanean nola jarri eta bakoitzaren zereginak betetzeko bideak nola egin kezkaturik da LANDABERRI IKASTOLA.

Euskal enpresari merkatari dendari tabernari...

Euskaraz mintzo den Euskal Herrian sinesten badugu, euskarazko aldizkari, egunkari eta komunikabideak behar ditugu.

Pentsaera honekin bat zaren enpresari, merkatari, dendari, tabernari euskaldun hoorrek baduzu euskal komunikabideei laguntzeko bidea: EGIN PUBLIZIDADEA.

Zure laguntzaz gure astekari hau hobetuko dugu. Eta euskararen aldeko zure betebeharra beteko duzu. EGIN ZURE PUBLIZIDADEA ZERUKO ARGIAN.

IRUN- HONDARRABIAKO Ikastolaren Pentsaeraz

Garaia zen ikastolak bere oinarritzko pentsaeraz azterketa sakona egiteko. Non-dik gatoz, non gaude, nora goaz? Irun-Hondarrabiako ikastolan kezka hau sumatu zen biziro eta zezenari adarretatik heldu behar zaiola eta talde haundi bat lanean hasi zen gure herriko ikastolaren oinarritzko pentsaerak zein eta nolakoa behar duen batek, eta han hemenka hau eta hori ukitu eta zuzenduaz idatzi zen azkenik OINARRIZKO PENTSAERA. Guraso askok bagenekien lan hori egiten ari zela, baina ez nola bukatu zen. Azkenik guraso eta laguntzaile guztiok gure etxeetan jaso genuen delako PENTSAERA hori, aurrez aztertu eta egin behar zen Batzar Nagusian gure ititziak eman geniztan.

Batzarlean iskanbila haundia sortu zuen talde txiki batek. PENTSAERA horren antolamendua kaxkarra izan omen zela, guraso guztiok parte hartu behar genuela lan hori garrantzi haundiko gauza zelako eta abar. Batzordeak esan zigun guraso askok, irakasleak eta batzordeak berak egina zela, baina ez erabat, eta horregatik agertu zitzaigula guztioi guztion artean aztertzeko. Batzar Nagusian baginen 500dik gora, eta ezin izan ginen konpondu. Horrela, hiru asteo epea eman zen guztiok astiro eta patxadan PENTSAERA ikus ahal genezan.

Epe honen barruan gehitu egin ziren iskanbilak. Betiko kontuak kaleratu ziren: batzordeko gurasoak eta irakasleak gorriak direla, berak nahi dutena egiten dutela (ahaztu egiten zuten 100en bat guraso eta irakasleren artean egina zela zorioneke OINARRIZKO PENTSAERA hura) eta abar.

Beste talde batzuek, ordea, seriooki hartu zuten epea eta lan ona egin dute, PENTSAERA aztertuaz, gero Batzordeari euren eenmiendak aurkeztuaz. Hauen lana eta laguntza positiboa izan da.

Joan zen igandean, hil honen 17an, egin zen beraz bigarren BATZORDE NAGUSIA. Jende asko izan zen, 600dik gora. Puntu puntu botatu ziren bai batzordeak aurkeztutako PENTSAERA eta bai han bertan agertu ziren eenmiendak. Puntu guztietan baiezkkoa eman zitzaion batzordearen OINARRIZKO PENTSAERARI. Puntu eztabaidatuenak bigarrena eta berderatzigarrena izan ziren.

Uste dugu urrts haundi bat eman dela ikastolaren antolamenduan. Eta beste ikastolek ere jakin dezaten nora goazen gurean, ZERUKO ARGIA argitaratzeari interesgarria deritzagu.

MIREN BARRENA

1.- Euskal Herriko jendea hezitzeko erakunde bezala sortu zen ikastola, euskaraz eta garaian garaiko euskal gizartearen eskakizunaren arabera heziz, euskal nortasuona eta izaera eza-gutzen eta aurrera ateratzen saiatzen delarik.

2.- Hortaz, haurren hezketa da ikastolaren helburua; eta horregatik, ezinbestekoa denez, gurasoen -hauk dira haurren hezketaren arduradun nagusiak- irakasleen eta, oro har, gizartearen hezketa. Beraz, ikastolari ere badagokio berez Euskal Herriak behar duen irakaskuntzako erakunde orokor baten alde saiatzea.

3.- Irakaskuntza hezketari begira dagoen herri zerbitzua da. Beraz, herriari dagokio Euskadiko irakaskuntza hezketa eskakizunaren arabera antolatzea.

4.- Irakaskuntzak hezketa behar du izan azken helburutzat. Tokian tokiko gizartearen sustaieratik, gizarte zuzen baten alde jokatu duen pertsona osabidean jartzea da haren helburua eta jomuga.

5.- Hezketa herri osoaren eginkizun eskakizun denez gero eta gizarte zuzen batek guztientzako egokiera berdinak eskaini behar dituen gero, aipatu zerbitzu hori dohan eta gizarteko maila guztietara iritsi dadin biziro lehiatuko da ikastola.

6.- Ikastola, hezketarako erakunde den aldetik, Euskal Herriari bere buruaren jabetasuna lortzen lagundu nahi dio eta hortara konprometitzen da seriooki. Taxuzko hezketa lanaren eskakizun da hau, giro hortan bakarrik lor bait daiteke benetazko euskal hezketa babestuko duen irakaskuntza antolamendua.

7.- Ikastolak, Euskal Herriko joera desberdinen espresio bat denez gero, inongo taldearen ideologitik edo alderdi politikitik, bere burua loturarik gabekotzat jotzen du. Zapalkuntza egoera batetan, bere eginkizuna betetzea ezinezkoa zaionez gero, ikastolak berez, munitet, herriak edo pertsonak zapaltzen duten filosofiko, politiko, sozial eta ekonomiko sistema oro gaitzesten du.

8.- Beraz, eta Euskadiren egungo egoeragogoan hartuz, eta kapitalaren interesak eta hezketarenak bat ez datozenez gero, gizona zapaltzeko ahalbidea baztertuko duen gizarte demokratiko baten alde lan egin beharra aldarrikatzen du ikastolak.

9.- Erljio sailean euskal gizartearen egungo desberdintasuna, aniztasuna, gogoan hartuz, ikastolak bere burua akonfesionaltzat jotzen du; erlijio aukerei buruzko irizpideak aintzat hartzen ditu eta ikastola osatzen duten guztien sineskerak eta pentsaerak errespetatzen.

10.- Ikastolak hemen aditzera emaniko printzipio hauen arabera jokatu du bere ekin-tzetan, hezketarako egokiena den pedagogia erabiliz, jestio eta erabakiak printzipioei jarraiki hartuz.

11.- Bai pedagogia mailan bai jestioan, honen eskatzen dituen zehaztasunak Barne Araudi batetan bilduak izango dira.

12.- Ikastolan erabaki nagusienak Batzar Nagusiak hartuko ditu; erantzukizun hau dela eta, berari degokio Oinarritzko Pentsaeren eta Barne Araudiaren Interpretatzea.

Irun-Hondarrabian, 1977.ko Apirila

OHOREZKO EUSKALTZAIN AGIRIA JOKIN ZAITEGIRENTZAT

Martxoaren 25ean, Euskaltzaindiko Zuzendaritza Batzordekoak Oñatin bildu ziren Jokin Zaitegiren inguruan. Bertara ziren Jose Luis Lizundia, Juanjo Zearreta, Juan San Martin, Aita Villasante, Jose M. Satrustegi eta Hendrike Knorr. Bisitaren helburua, Jokin Zaitegiri euskaltzain ohorezko agiria eskuz esku ematea zen.

Z. ARGIA honetako erredakziook bihotzez zoriontzen dugu gaur eguneko euskal kulturaren berpizkundea posible izan dadin horrenbeste saiatu den gizona.

HEGO EUSKAL HERRIRAKO BARRUTI BAKAR BATETARANTZ

Euskal Herriak jasaten duen zapalkuntzaren barruan, alorrik nabarientakoa, herri kulturarena da.

Kultur zapalkuntza honen agerpen bat, jasaten dugun sakabanaketa eta dependentzi egoera da. Egungo egoera, guztiz kontrakoa. Nahiz hartzen duten irakaskuntza Euskal Herriaren behar popularrenak betetzen ez dituelako, nahiz herritik kanpo irten behar dutelako ikasleek, beren hazkunde bilakaeran herriarekiko atxikimendua galdu egiten dute.

Unibertsital barruti desberdinetan sakabanaturik egonez gero, ezin dazakegu herri unibertsitate euskalduna lortu; barruti bakarra behar beharrezkoa dugu.

Euskal Herriko unibertsitate eta eskolako biltzarreetan puntu hak maiz aipatzen zirela ikusiaz, herriak gai honetaz ardura har dezan, kanpaina bat antolatu dugu. Euskal Herriko EKT eta EKM bilduaz, kanpaina bat aurrera nola eraman erabaki zen.

Lehenengo, pegatinak eta agiriak zabalduko ziren, baina jendea arduratzeko hau aski ez zela ikusiaz, mahai borobilak eta hitzaldiak antolatzea erabaki zen.

Ikusi zen, gainera, jendea arduratzea bakarrik ez zela nahikoa baizik eta arazo tekniko guztiak aztertu behar zirela.

Horregatik komisio tekniko bat sortu zen. Komisio honen lana ikerketa sakon bat egitea izango zen, eta hitzaldiaz eta mahai borobilaz herriaren aurrean gaia aztertea.

Gipuzkoan pegatina eta agirien zabalaketa, hilaren 23an mahainak jarriaz egin zen. Kanpaina aurrera eramateko herri bakoitzean, arduradun bat aukeratu da mahai borobilak eta hitzaldiak antola ditzan.

Hau ere ez digute emango, herriak lortuko du. Barruti batua guztiok lortu behar dugu; unibertsitate popularraren lehenengo pauso bezala. Horregatik dei bat egiten diegu erakunde guztiei laguntza eman dezaten, eta, bakoitza bere herrian saia dedila lanean, hau lortu arte.

**DONOSTIAKO EUSKAL
KULTUR TALDEA**

D. Josemiel Barandiaranen omenez

Luis Barandiaran Irizarrek bere osaba Jose Migel Barandiaranen bizitzaz egin liburuaren aurkezpenean egin zitzaion omenaldia Donostian, apirilaren 22an, Donostiako Aurrezki Kutxaren aretoan.

Juan I. Uria, M. Lekuona, J. Altuna, I. Teletxea, Luis Barandiaran eta J. Argaia gotzaia izan ziren goraipatzaile. Hori eta gehiago merezi du D. Joxemiel Barandiaranek.

EUSKAL SINTASIARI BURUZKO IKASTARO BAT

D Titulua ateratzeko egokia

I. Galdegai

II. Sintagma nominala

III. Analisi sintatikoa

III-1. koordinazioa

III-2 subordinazioa

a) orazio subordinatu substantiboak

b) orazio subordinatu adjetiboak

c) orazio subordinatu zirkunstantzialak

Non: Donostiako EUTGen

Egunak: maiatzaren 7 eta 14an

Orduak: goizeko 9etatik 12,30 arte

Emalea: Mikel Zalbide

Eratzailea: Gaveskolen Elkarte (tlf. 418050)

ZUBEROA

JATETXEA

• • •

Iturriotz hauzoa — OIARTZUNEN

Urrut. 356685

Xalbadorrek frantses esko lari uko

Entzun dut berrikitan, haizeak uste gabeen ekartzen dituen lano beltz batzuen gisa ene baitan ilundura bat ezartzen zuela, Baigorriin egin beharra omen duten frantses eskola berriari "XALBADOR" izena emaitzekotan daudela.

Badakit gauza hau gogorat jin(etorri) zaitoten gizon horien ahal indartsuari ez dakola ni nizan jende xumearen erranak zezen bati ulitxa (eltxo) baten hegala eman pusarakoak (zizta) baino gehiago minik eginen. Halere ez dezaket ixilik utz berri horrek ene baitan ezarri duen hasarre latza.

Frantsez ikastegi bati "XALBADOR" izena ezartzea da Xalbadorri egiten ahal zitzaion laidorik (ofentsarik, irainik) ikaragarriena.

Bere "odolaren mintzoan" irakurtzen dugu haur denboran zein hastio (gorroto) zuen frantses eskolan ibiltzea erakaslea frantsesa zuelakotz eta gainera Euskara kontrakoa. Sasi eskola (piper) ere egin izan omen du noiztenka gauza hori ezin jasanez. Katitximara (dotriñara) aldiz gogotik joaiten omen zen hau esukaraz emaiten zuelakotz Urepeleko erretoarak eta izana gatik erakasle garratza. Berak dio "odolaren mintzoan": Eskola ere Euskaraz egin balute ikasi beharrak errex ikasiko nituen nik ere.

Delako gizon horiek ez dakit nor diren baina pentsatzen dut Euskaldunak direla Xalbadorren izena beren herrian ezartzea gogoratu zaitotenean.

Xalbadorren ospatzekotan nolazbait, egiten ahal luketen gauza bakarra da Herriari Ikastola baten moldatzea.

Xalbadorren bizi osoaz eta bere odolaren mintzoak Euskadi guziari eman erakaspén sakona da denek dunetan Euskaraz mintzatzea, herria heriotzetik beiratzekotz:

Anai arrebak entzun ene aho otsa:
Izaite bat ez daike hezur hutsez osa
Herria da gorputza, hizkuntza bihotza
Bertzetik berextean bitarik bakotxa
Izaite horrendako segurra hil hotza.

Euskara da gure hizkuntza eta gure nortasuna horrek dauku bakarrik bizi atxikiko (eutsiko); ez eta Euskaltzale baten izena nunbait tupuz (bapatean) ezarri.

Iruditzen zait oraindik ere Xalbadorren bihotza zarpaka ari dela guri erakaspén hori oihuka oroitarazi nahi beharrez.

Erakaspén hori entzuteko eta guretzeko partez, bere izena frantses ikastegi bati emanez, Baigorriko herriak Frantzia du zerbitzatuko, Euskal Herriaz baliatuz. Funtsean, bertze ainitzen gisa!

Adibidez, udatiar horien biltzeko ahal bezanbat nola ez dituzte baliatzen Euskaldun dantzari eta kultur mailako bertze frango, "marionnette" batzu bezala erabiliz, jauntxo horien sakelak betetzeko? Berek aldiz diote Herrikoeri, behar orduetan segurik (hala nola bozketako (hauteskundeetan denboretan), Euskaltzaleak direla. Ba, zakurraren putza!...

Xalbadorrek dion bezala:

Bat herria goratzen arrotz baten gisa,
Arrotz nahiak berriz herriaren hitza,
Gureak ja egin du, gaiten garbi mintza
Lano pean bezala galdurik gabiltza
Ez daike bi nagusi batean zerbitza.

Bai segur, lano beltz baten pean gaude! Eta ez badugu nolazbait baztertzen, ondorio txarrak ekar litzazke tormenta izigarri batek lurreko hazi eta uza guziak ezeztatzen dituen bezala.

Ene dei ahul hau entzun edo irakurtzean, agian Baigorriko Herriak eta Euskadi guziak ikusiko dituzte Xalbadorrek bere hil-hobiaren petik ixurtzen ari dituen nigar saminak, ohartuz gure Herri maitea nola dagoen behin betikoz ezeztatzeko irrikkuan.

Denek, garai deno, osoki gogor egiten duzelako itxaropenean nago.

H.A.

soraluce

ERREMINTA - MAKINA KOOPERATIBA

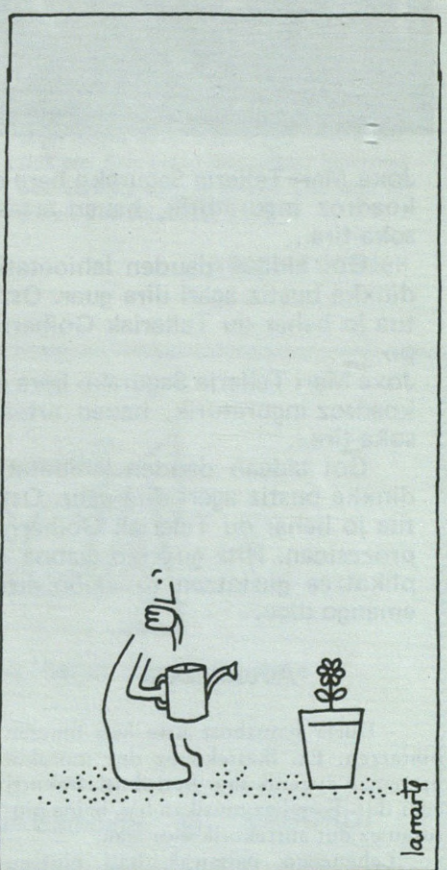
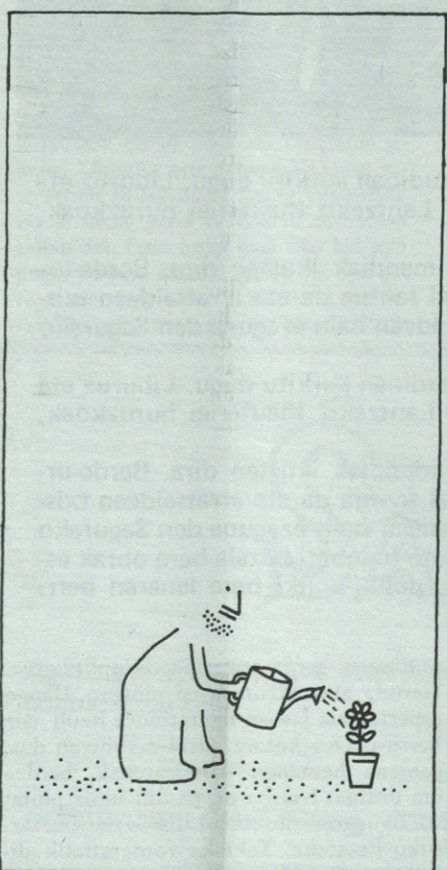
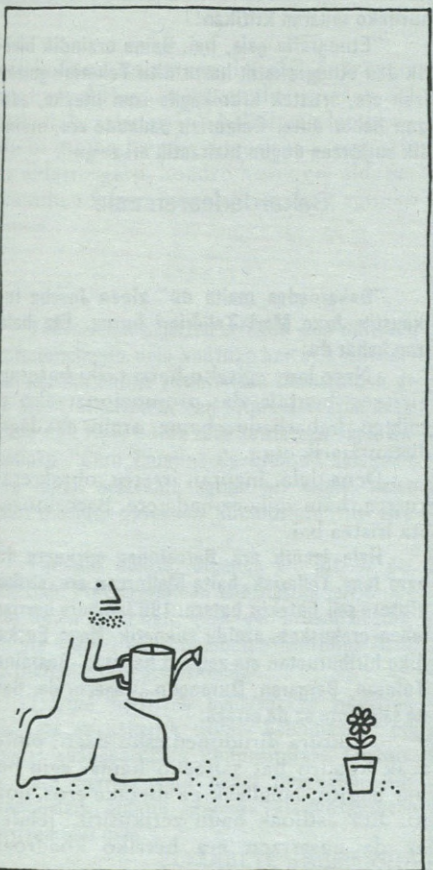
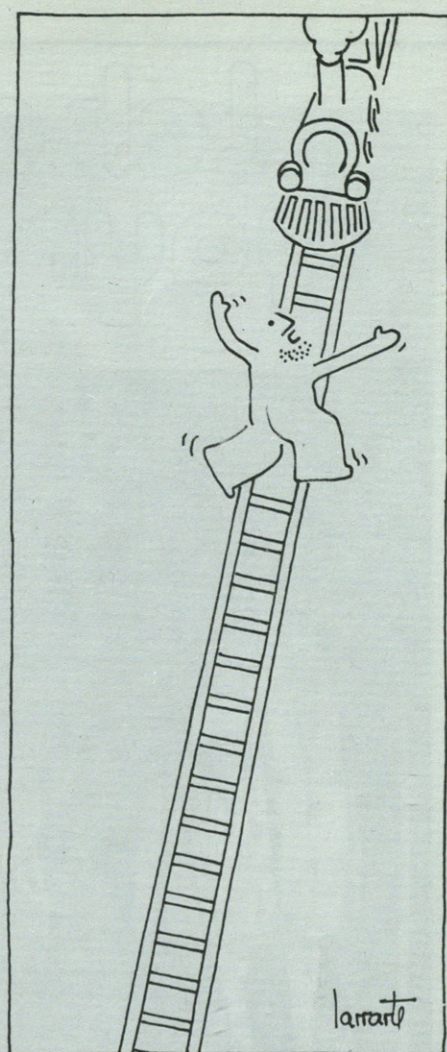
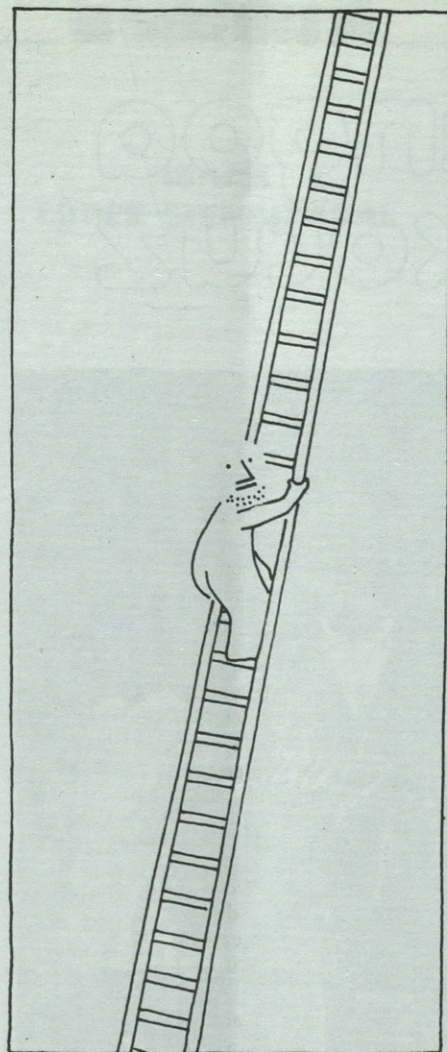
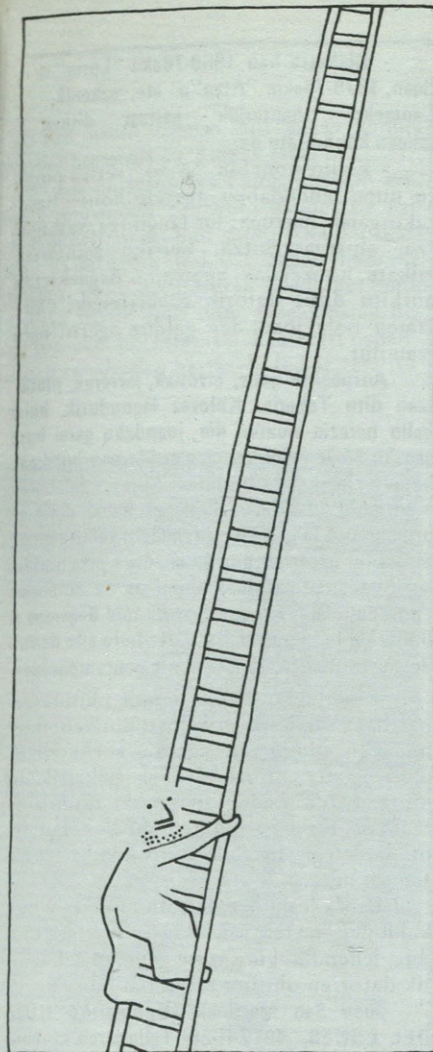
APARTADO- 37 TELF. 761440- 41 - 42 - 43

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

lehengoa gaurkotuz

Joxe Mari Telleria Segurako bere estudioan aurkitu dugu. Liburuz eta koadroz inguraturik, hauen artean Lantzeko Ihauteriei buruzkoak, soka-tira...

Goi aldean dauden lehioetatik mendiak ikusten dira. Berde-urdinxka bustiz ageri dira guar. Ostiral santua da eta arratsaldean txistua jo behar du Telleriak Goiherri aldean hain ezaguna den Segurako po

Joxe Mari Telleria Segurako bere estudioan aurkitu dugu. Liburuz eta koadroz inguraturik, hauen artean Lantzeko Ihauteriei buruzkoak, soka-tira...

Goi aldean dauden lehioetatik mendiak ikusten dira. Berde-urdinxka bustiz ageri dira gaur. Ostiral santua da eta arratsaldean txistua jo behar du Telleriak Goiherri aldean hain ezaguna den Segurako prozesioan. Hitz gutxiko gizona, beste hainbati bezala bere obrak esplikatzeko gustatzen ez zaion arren, poliki-poliki bere lanaren berri emango digu.

Autodidakta

- Duela hamabost urte hasi nintzen pintatzen. Ez, ikasteko ez dut inorekin harreman zuzenik izan. Beti ikusi, irakurri egin dut. Familiaz musikan bai, baina pinturari ez dut aurrekorik inor izan.

Lehenengo paisajeak hasi nintzen

pintatzen, geroz eta gehiago sinplifikatuz. Horrela abstraktora iritsi nintzen. Hango esperientzia jasoaz figuratibora itzuli naiz berriro. Oso kolore gutxi erabiltzen dut; gehiena hemengo paisajearenak, berdea eta urdina. Itsasoa ez, ez dut inoiz pintatu. Egungo estilo hau realismo berrian sartuko litzateke. Teknika fotografiatik dibujatzea da.

- Bilakaera hau 1960-76eko "Lurra" seriean, 1975-76eko "Atzo"n eta, azkenik, Lantzeko Ihauteriak gaitzat dituen saillean konkretatu da.

- Estilo honekin "Atzo" seriea pintatu nuen lehendabizi, mende honen haserako gaiak hartuaz: lur langintza, saskigintza, alpargatagintza, herriko agintariak, alkate, konzejalak, apaiza.... Argazkietan aurkitu ditut datorik zaharrenak. Gure izatea nola joan den galduz agertu nahi izan dut.

Aurpegiak gabe, erropak, jarrerak, pintatzen ditu Telleria. Kolorez lagundurik, hoi balio berezia ematen die, joandako garai hura gaurko begiz adieraziz. Javier Serrano kritikoa honela zioen serie horretaz: "Creo que el gran mérito de José M. Telleria es haber dado en principio en la clave de un milagro tanto tiempo esperado: hacer pintura vasca, dar a esta pintura las características más genuinas de auténtico "arte popular" y (aquí aparece que llegamos al límite de lo imposible) realizar todo ello dentro de una estilística estrictamente contemporánea.

- Lantzeko ihauterietara ohitura zahar bat ezagutzeagatik joan nintzen; ikusi nuen, pintatzeko gogo sortu zitzaidan. Gainera, nola erropak bakarrik ari nintzen pintatzen, oso egokia iruditu zitzaidan. Iaz hasi nintzen lan honetan eta oraindik egin berriak ditut koadro batzuek beraz.

Lantz festa bezala baino gehiago, euskaldunen izatea sakondu nahiaz hartzen dut; lehendik, gure izate gehiago genuenetik datorren ohitura zahar bat bait da.

Juan San Martinek (Donostiako HOJA DEL LUNES, 1977-II-28) Telleriaren etnografia lana azpimarratzen du Lantzeko ihauteriei buruzko sailaren kritikan:

"Etnografia gaia, bai. Baina oraindik bizi den etnografiatik hartu ditu Telleriak gaiak. Izan ere, artistak kronikagile izan litezke, edo izan behar dute. Galzorian badaude ere, oraindik aurkitzen dugun bizitzatik ari zaigu".

Bakardadearen zale

"Bakardadea maite du" zioen Joseba In-txaustik Joxe Mari Telleriari buruz. Eta hala izan behar du:

- Nere lana egiteko herri txiki batetan bizitzea bentaja da; promozionatzeko zailago beharbada, baina orain ez dago distantziarik eta...

Dena dela, inguran irtetea, obrak erakustea, hain zaila ez bada ere, Barcelonara eta iristea bai.

Hala izanik ere, Barcelonan aurkeztu du bere lana Telleriak, baita Mallorcan ere, euskal pintore sail batekin batera. 1963an bere herrian lehen erakusketa azaldu zuenetik, Hego Euskadiko hiriburuetan eta zenbait herritan -Beasainen, Tolosan, Bergaran, Durangon...- agertu da. Baina salmenta ez da erraza:

- Pintura dirudunen esku dago; pinto-reak koadro bat saltzeko hamar egin behar baditu, langileak ez ditzake eros, noski. Eta estiloak badu zerikusirik; jendea ez da ausartzen era berriko koadroak erostera.

Hau neurri batetan bizi dugun kultura eskasiak kausatzen du, dadarik gabe:

- Bai pinturan eta baita musikan ere, inpresionismoan geldituta gaude. Ez zaigu erakutsi, orain hasi gara pixka bat ikasten. Txikitandik irakatsi behar litzateke pintura, beste asignaturak bezalaxe; behin BUPera iritsiz gero edo, espezialistak behar lirateke. horretarako. Eta herri osoan artean zabaltzeko berriz, bide bat zera li-

tzateke museo antzera lokalak jartzea, egun Euskal Herrian egiten den artearen erakusketa bezala; artista bakoitzak lan bat edo bi utziko litzuke depositoan, eta estiloz aldatuz gero, koadro horik ere aldatu. Beasainen bazen horrelako zerbaiteko egiteko asmoa.

Telleariaren bigarren arfizioa -edo pinturan profesionalizatu dela kontuan harturik lehenengoa- musika da. Bi aktibitateak desberdinak diren arren, elkarren artean influentzia izan dezaketela dio. Honi buruz zera kontatzen digu, Donostiako "Club Catalina de Erauso" delakoan, bere lanen azterketa egiten ari zirela, haien egilea musikoa zatekeela konklusiora iritsi zirela.

Txistuaz aparte, organoa ere jotzen du Telleriak. Pintatzerakoan ere musika jarrita aritzen omen da ia beti; klasikoaren artean Beethoven eta Mozart eta oraingoetan González Acilu eta Bernaola ditu gogozkoenak.

Txistua berritzea beharrezkoa iruditzen zaio, eta ez bakarrik silbote haundiaak eta eginaz: abangoardiako konpositoreak txisturako obra berriak egin behar litzuketela dio, "konposizio aldetik oraindik klasikotasunean jarritzen bait gara".

ELIXABETE GARMENDIA

ISAAC LOPEZ MENDIZABAL

Lopez Mendizabal-dar Ixaka jaunaren oroimenez.

Min handi-handia sentitzen dut neure bihotzean. Aspaldiko adiskide laztan bat galdu dut. Atzo nire eskuetara heldu zen "Zeruko Argia"-ren azkeneko zenbakiak berri ilun-iluna ekarri dit. Lopez Mendizabal-dar Ixaka jauna, euskalari eta euskal idazle famatua otsailaren 27an bere jaioterria den Tolosan hil zela. 97 urte bete zituelarik euskal jakintzaileen artean toki nagusia zedukan.

Euskal Herri guztian ongi ezaguna zen irarkola famatu baten jabea zen Ixaka jaunarekin 1926. urtetik aurrera euskarazko eskutitzen bidez harremanetan nengoen. 1936. urtean sortu zen gerrateak gure elkar-idaztea eten zuen. Nire adiskide maitea bere Aberria utzi beharrean izan zen, beste euskaltzale asko bezala. Buenos Aires-era ihes egin zuen, eta hango euskotarren artean babes-toki bat aurkitu. Bere bizileku berrian jarraitu zuen euskararen eta Euskal Herriaren onerako lanean. "Ekin" izeneko etxe argitaldaria eraiki zuen. Liburuak ugari, bai euskarazkoak, bai erdarazkoak, euskal arloak erabiltzen dituztenak, argitara eman zituen. Munduko gerla akabatuta eta nire Aberriak azkatasuna lortuz gero gure eskutizketa berriz hasi zen. Bere euskarazko eskutitzak irakurri nituen beti arreta haundiz. Bere lerroetatik nabari zaigu abertzaletasun sakona. "Amaika urte daramazkit emen gure erriko gudak onera bialdu ninduelako eta al detan guzia euskeraren alde emen egiten det. Egun oetan gauz eder bat egin dugu: emengo Batzoki guziak bat egin gure izkuntzaren alde" / 1949ko Lotazilaren 21-an. Eta beste eskutitz batetik: "Nik

94 urte beteko ditut jorraillaren 11-an eta ala ere emen ari naiz egunero lan eta lan gure euskeraren alde eta gure erriaren alde" / 1972ko Abenduaren 28-an.

1966garren urtean itzuli zen Buenos Aiestik Tolosara, eta ordutik aurrera eskutiz eta txartel asko gurutzatu ziren Praga eta Tolosaren artean. Idazki-karpeta lodi-lodi bat gordetzen dut nire liburutegian. Ixaka maite-maitearen eskutitzak, Euskera ezinago bikainean eginak daduzkana.

Nire adiskide maitearen lan guztiz txalogarria estimu haunditan dadukat, eta, segur nago, beste euskaltzale zintzo guztiak ere. Bere oroitzapena neure bihotzean beti gordeko dut. Senide guztiek onar ditzatela nire doluminik bizienak.

NORBERTO TAUER

(Monoprix-en ondoan)

PRET A PORTER
SAIOA

Agurtzane Etxabek eta Mari Uribek beren denda ikustera gonbidatzen zaitu

DONIBANE LOHITZUN ● 100 Rue Gambeta ● LABURDI

euskal idazleen omenaldiz

**Torrealdayen liburuaren
aurkezpena Bilbon**

Apirilaren 19an, Lan Kide Aurrezkiak Joan Mari Torrealdayen **EUSKAL IDAZLEAK GAUR** liburuaren aurkezpena egin zuen Bilbo-ko Deustuan.

Bizkaiko euskal munduan zerbait baino gehiago diren laurogeitaka pertsonaren aurrean, Luis Iriondok, Joseba Intxaustik eta Juan Mari Torrealdayek berak, liburuaren hainbat pasarte azaldu zuten.

Gela, hamar euskal idazlerik omenen argazkiez hornitua zegoen, Torrealdayek euskal idazleen artean eginikako inkestaren arauera.

Euskal literaturaren aurpegia

Euskal idazle maiteok, ongi etorriak batez ere zuek, zuentzat da bilera hau- hitz hauekin zion Lan Kide Aurrezkiko Publizatate eta Harreman Zuzendari den Luis Iriondok saioari.

Iriondok berak esaten jarraitu zenez: Dei-txartelak hartu dituzuenek, badakizue zertarako biltzen garen hemen: Juan Mari Torrealdayen **EUSKAL IDAZLEAK GAUR** aurkeztu nahi dizuegu. Baina gehiago ere egin nahi dugu, euskal idazle guztioi gure omenaldi zabal bat egitera gatoz. Gure herrian bertan analfabetatu gaituztelako, gure herriaren parte haundi bat euskaldundu gabe dugulako, euskal idazleak ezezaunak ditugu, beretarren artean ere. Honi, injustizi eta bidegabekeri haundia de-;Euskal literaturaren aurpegia

Euskal idazle maiteok, ongi etorriak batez ere zuek, zuentzat da bilera hau- hitz hauekin zion Lan Kide Aurrezkiko Publizatate eta Harreman Zuzendari den Luis Iriondok saioari.

Iriondok berak esaten jarraitu zenez: Dei-txartelak hartu dituzuenek, badakizue zertarako biltzen garen hemen: Juan Mari Torrealdayen **EUSKAL IDAZLEAK GAUR** aurkeztu nahi dizuegu. Baina gehiago ere egin nahi dugu, euskal idazle guztioi gure omenaldi zabal bat egitera gatoz. Gure herrian bertan

analfabetatu gaituztelako, gure herriaren parte haundi bat euskaldundu gabe dugulako, euskal idazleak ezezaunak ditugu, beretarren artean ere. Honi, injustizi eta bidegabekeri haundia deritzagu. Etxepareren "Euskara ialgi hadi plazara, ialgi hazi mundura" hura, gaur idazle guztiei esaten diegu liburu honekin.

Liburuaren moldeari buruz erantsi zuten: "45.000 ale atera ditugu edizio honetan Saiatu gara liburu apaina egiten, eta Euskal Herrian eta herbestean ezagutarazi nahi ditugu euskal idazleak. Euskararen langile maiteok, zuen omenaldia da hau.

Aurkezpenek, berriz: Barcelonako Fundacio Miro-n aurkeztu zaituztegu lehenengo, honen kultur babespean; orain, hemen, Bilbon, berehala Euskal Herriko beste hiriburu guztietan. Hiriz hiri, egunkariz egunkari, gure errebista eta irratietan, telebista eta gizarte komunikabideetan izango duzue omenaldi hau. Horixe nahi du zuentzat, askotan zabalkundea ukatu zaizuen idazleontzat, Lan Kide Aurrezkaik.

Luis Iriondok amaitu zuen esanaz: Gure literaturak badu aurpegi bat. Zuek, idazleok zarete aurpegi hori. Eta Catalunyan bertan ere, hainbeste maite gaituela agertu digun gizarte hartan ere, harrituta geratu zaizkigu, zuek hau eta hau zaretela, esan eta erakustean.

Ondotik, Joseba Intxaustik liburuak eskaintzen dituen hiru irakurbideez (ikus Z. ARGIA 1977-apirila-3) hitzeggin zuen, azkenik, Joan Mari Torrealdaya, bere azterketa burutzean izan duen ikuspegiaz mintzatu zen.

JOAN MARI TORREALDAY MINTZO

Talde lana

Eskutan duzuen liburu horrek, ikusten duzuenek, nere izena darama, baina ez naiz ni idazle bakarra, edo liburu horren egile bakarra. Testu gehienaren egile bai, ni naiz, baina liburuak, dakizuenek, ez da testu soila, eta bistan da, liburu hau etzela posible izango lan talde edo ekipo bat atzetik izan gabe.

Liburu horren dotore, horren apain eta horren ugaria atera baldin bada, Lan Kide Aurrezkiari zor zaio. Eta, batik-bat, edo bereziki, Luis Iriondoren lan aspergaitzari. Kasu honetan, gainera, liburuaren presentziak berak eta tirada hain haundiak, pisu eta balio berezi bat ematen diote liburuari, eta, zailtasunik gabe, ekitza honi.

Inkesta baten fruitu

Liburuaren mamiari edo edukinari dagokiolarik, esan beharra daukat hasiera bertatik, jende askok parte hartu duela liburu honetan. Era batera edo bestera, modu askotara. Hoietakoa batzuek hemen zaudete gainera. Esate baterako, 1974ean inkesta egin genuenean, inkesta hari erantzun zenioten idazle bizkaitar zenbait hemen zaudete. Hoiak izan baitira deituak, idazleen artean, inkestari erantzun diotenak, nolabait hauek ere egile baitira.

Gero, hemen daude baita ere, lan talde edo ekipo bakoitzeko ordezkariak, eta honen arrazoia hau da, argialetxe eta aldi-zkariak eta, bai berriak emanez, eta batez ere, gero argazkitarako beren prestutasuna erakutsiz, laguntza eman didatelako.

Gero, baita ere, hemen daude batzuek, konsulta egin diedanean, konsulta horri prestuki erantzun didatenak. Beraz, zuek denak ere egile zarete. Eta Egiguredarrak, hemen daudenak, bi anaiak, Anton eta Ramon, hoiak ere liburuaren parte handi baten egile dira, alderdi-gra-

fikoa beren kontu joan da, eta badakigu maisuki bete dutela beren lana.

Prozesu osoko liburua

Baina, zalantzarik gabe, laguntza hauek aipatzerakoan, neretzako laguntzarik haundiena eskaini didatenak, JAKIN taldekoak izan dira, liburu honen prozesu osoko laguntza, hau da, kopiaketatik hasi eta bilketa lanerainoko laguntza, eta, hoiere artean, liburuan bertan sarrean aipatzen dudanez, behin eta berriz Joseba Intxaustik lan gaitza egin du, liburu honetan hilabetetan hortarako egon baita. Testoaren zati bat, gainera, berea da, eta, hortik aparte, liburu hau estrukturatzen, egituratzen, eta montatzen, esku aparta erakutsi du.

Honekin, haxe bakarrik esan nahi nizuen: alde batetik nere esker ona hemen parte hartu dutenei erakutsi, eta, bestetik, liburu honek atzetik, pentsa dezakezuenez, ordu asko dituela. Eta nereak bakarrik ez, baizik besteek ere, eta denen frutua dela liburu hau. Beraz, uste dut, nere egitekoa dela denei eskerrak ematea.

Bi urte terdiko lana

Gainera, liburuaren tamaina ikustekoan, beti jendeak galdetzen didana haxe da: ia zenbat ordu sartu duan liburu honetan. Ez da batera erraza hori jakitea, esan dizuedanez, unibertsital lana delako, eta orduak, azterketak eta lan teorikoak zenbat ordu eramaten duten, hori kontagaitza da. Esan diezazueket, bi urte eta sei hilabete dela lan honi hasiera eman niola, inkesta egin nuenetik etab. Eta, harrezkero, nere lanik bereziena, haxe izan dela. Baina "fool-time", honetarako bereziki, egon naizen denbora, hamar hilabete da.

Honek anekdota ematen du, baina uste dut, eta hola planteatzea hobe dela, ekintzaren beste aurpegi bat dela, aurpegi isil hori askotan ikusten ez dena. Eta isileko lan hau ere, bai nerea, bai taldearena, bai lankideena, eta laguntzaile guztiena, liburu honetan beste askotan baino, uste dut, askoz ere nabariago askoz ere ikusterrazago eta garbiago dagoela, eta hala sinestu nahi nuke, behintzat.

Soziologi ikuspegia

Esan zaizue, behin eta berriz, liburu honen hasiera eta ardatza, Paris-en soziologia titulurako egindako lana dela. Hemen kultur lanean ibili ta gero joan nintzen estudiantzera. Orduan, aztergaia auke-ratzekoan, eguneroko bizitzan ezagutu nuen gai bat aukeratu nahi izan nuen. Eta, orduan, eguneroko ezagutzen nuen errealitate hori, halako hurruntasun kritiko eta zientifikoz aztertu nahi nuen.

Soziologiatik heldu nion errealitate honi edo arazoari. Ikuspegi bat da, gauza bera aztertzeko badaude beste ikuspegi batzuek. Nik hemen aztertzen dudana,

Iriondo, Torrealdai, Intxausti

batez ere, idazlea, liburu, liburugintza. Euskal Herriko gizarte honetan situaturik. Honela da nere lana, besteak beste.

Eta horixe da, zuzenki, euskarazko partearen ardatza. Esan zaizue, baita ere, liburu nola joan den piskanaka piskanaka haziz eta osatuz. Bistan da, denbora gehiago izan bagendu, beste modu batez aterako zela liburu.

Ez da definitiboa

Liburu, bestalde, hurbilketa bat da. Ez da definitiboa. Euskal problematika ulertzeko, eta problematika honi, arazoketa honi potenziazteko, ahalegin kolektiboaren zati bat izan nahi luke liburu honek. Beraz, jarraipena behar du, beste norbaitzuen jarraipena. Bistan da, ezin zitekeela inolaz ere, monografiak eta azterketa zehatzak falta direlarik, lan osoa egi-na eta oratu egin.

Azterketa lanaz aparte, bestalde, bilketa lana eta liburuaren asmo behinene-tako bat da. Material hori dena biltzea, esan zaizue, gauza nekeza da, esan dizuedanez estudio konkretuak, azterketak zehatzak falta direlako. Ez da harritzeko, horregatik, hori egon daitezkeen, eta zalantzarik gabe dauden akatsak eta hutsu-neak. Baina barkagarri izango zaizkidan segurantzarekin jokatu dut.

Robert Escarpit-en bidea

Gerra osteko idazlea eta liburugintza, hoiek dira liburu honetako protagonistak. Azterketa osoa beraiei eskainia da: idazlearen jatorria, hizkuntza, estudioak, joerak, pentsaerak, kultur lana, hori aparatoa, argitaletxeak, eboluzioa, etorkizuna, gerra osteko liburuaren zerrenda. Hoiek denak aztertzen dira.

Gai honi hurbiltzeko, teknika bezala, bide enpiriko bezala ezagutua den soziologiazko bidea edo azterketa modua erabili dut. Robert Escarpit-en bidea. Ho-

nek, et gero Bordeleko ILTAM (Institut de Litterature eta Techniques Artistiques de Masse) eskola honek, kultura nagusiak estudiantzeko erabiltzen du bide hau. Esate baterako Frantziako kultura, idazkultura estudiantzeko.

Eta nik, metodo beraiek, teknika beraiek, gure kultura, hau da, kultura minoria bat estudiantzeko erabiltzen dut. Honek baditu lanak, zeren haiena eta gure egoerak arras desberdinak dira. Ez dira, beraz, berdin aplikagarri, metodo hauek, aldaketa zenbait egin behar izan dut, gure kasua hobeki ulertzeko.

Marko soziopolitikoa

Ikusten duzuenez, bada, euskal kultura idatzi honek badu berez bezala dago-kion marko soziopolitiko eta teorikoa, eta hau da, nere ustez, nazio ukatuena, kultur minoriena. Marko honen barruan bakarrik uler daitezke hainbeste eta hainbeste gauza, esate baterako, idazlearen profesional egoera, edo profesional eza, liburugintzaren ahulezia; kultur burruka, honela, burruka zabalago baten koorde-nadetan dago. Euskal Herriak bere nortasuna lortzeko egiten ari diren ahaleginean eta lanean, alegia.

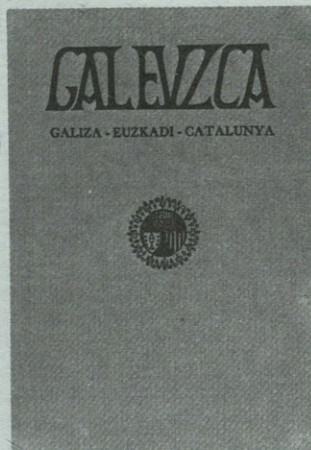
Euskal liburu, Euskal Herriaren aurpegi bat da. Gehiago oraindik, euskal liburu arretaz irakurrita, Euskal Herri irakurtzen da. Irakurketa hauek egitera gonbi-datzen zaituztet, eta liburuaren egunera hurbiltzen ari garen aste honetan.

(Joan M. Torrealdai Bilboko aurkezpenean eskainiriko mintzaldi osoa. Titulazioa Z. ARGIAk erantsia da)

MAIATZA 1-8

LIBURUAK

GABRIEL ARESTI, Anjel Zelaia-
ta. **KRISELU**. 308 orr., 450 pta.
Arestiren bizitza eta obra, doku-
mentazio ugarian babesturik. Poe-
ta aparte, azken urteotako euskal
mundua -batipat literatura eta be-
re testuinguruko ideologia(k) eta
sozialogia- ezagutzen hasteko -
edo zenbaitentzat gogoratzeko-
aparta.

GALEUZCA. LEOPOLDO ZU-
GAZA argialdaria. 582 orr., 1.800
pta.

1945eko abuztutik hurrengo ur-
teko uztaila bitartean Buenos Ai-
resen argitaratu aldizkaria -hamabi
zenbaki beraz- azaltzen da hemen.
Izenak dioenez, estatuko hiru na-
zionalitateei buruzko lanak ager-
tzen zituen. Interesgarria bene-
tan, batipat historiazeleentzat.

**LA ABOLICION DE LOS FUE-
ROS VASCOS A TRAVES DE
LA PRENSA**, Vol. 3: La ley abo-
litoria ante las Cortes, Alberto
Ciarriz. **AUNAMENDI**, n. 115.
247 orr., 250 pta. Historiaza-
leentzat hau ere, aurreko bi ale-
tan bezala Foruen deuseztatzear
prentsan egon ziren eztabaidak
azaltzen dituela.

DISKOAK

LAU HAIZETARA, Imanol.
L.P. 733/734. zenbakian, 30-31,
orrialdeetan Imanoli eginiko elka-
rriketan aurkeztu genuen diskoa
kaleratu da. Beraz, han esanda-
koari ez dago gauza haundirik
ezartzeko, xehetasun hau ezik:
"...Flauta, biolina, sexoa..." ez,
flauta biolina, saxoa... baizik era-
biltzen dituela talde laguntzaileak.

GABRIEL ARESTI, Imanol.
CBS. Single.

Haundiarekin batera disko
txiki hau ere atera da, "Lantzai-
le" taldearen "Gabriel Aresti"
kanta eta "Berrizko zortzikoa"
-biak disko haundiak ere azal-
tzen direnak - eskaintzen diz-
kigula.

NAFARROA, Enrike Zelaia.
HOTS.L.P.

Zelaiaaren akordeoi ezagu-
naz, arin-arinak, jotak, kalejira,
diana..., "Axuri beltza", "Nafa-
rra" deitu popurri bat...

FESTIVAL VASCO, Enrike Ze-
laia. AYMPO. L.P.

Lehen disko txikietan argi-
taratuak ziren doinuak eskain-
tzen dizkigu LP honetan Zelai-
ak: "Fiesta de Alsasua", "Ro-
meria de S. Pedro", e.a.

**BILBOKO UDALETXEAREN
TXISTULARIAK**. MOVIE-
PLAY-KARDANTXA.L.P.

Juan eta Karmelo dultzaina
eta atabalaz, Rufino Arrola a-
kordeoiak, Leon Bilbao eta Mau-
rizia albokaz eta Migel Markuso
eta Fermin Santesteban txistu
eta atabalaz, eskaintzen dizkigu
honek.

ZAZPIAK BAT, Erreteriariko
Andra Mari Abesbatza. KARDAN-
TXA.

Hemen ere betiko euskal
kantak, "Agur Jaunak"etik
"Gernikako Arbola"raino. Eta
tartean "Mendigoizaleak" dei-
tua: "Argia asten da laister bildu
gaitezen meza entzutera... Jain-

koaren begien aurrean zerupe-
an! Gora Euskalerria"!

EL CASERIO. Kaseta. Guridi-
ren obra horren azken zatia,
TVEn eman zen bezala.

ALDIZKARIAK

KARRAXI, 2. 1977ko otsaila.
EGAMen aldizkaria.

Berandu bada ere, hemen
dakarkigu KARRAXIren biga-
rren zenbakia. Lehengoaren a-
kats nagusia -roiloa- gauditur-
rik dator, nahiko bizi eta "peri-
odistiko". Eta ez konplejorik
izan behingoz politika-politika
alde batera utzi eta "... horren-
beste familia, seksualitate, ema-
kume..." eta abar erabiltzeaga-
tik. Beraz, zenbaki honetan,
Reicen "La lucha sexual de los
jóvenes" liburutik zati bat,
emakumearen zapalkuntzaz Do-
nostiako talde batek eginiko la-
na, "Euskal Kultura herrikoia"
eta "Mahai borobila"-atal be-
rriak -e.a. ematen dira.

KARRAXI

**W. SHAKESPEARE EUSKE-
RAZ**, 3/4, Larrakoetxea'tar B.
KARDABERAZ. 468 orr., 1.000
pta. Lana egin duenik behintzat
ezin ukatu Larrakoetxea'tar B.
apaizari. Zenbaiterainoko fruituak
jasoko dituen... Itzulpena bizkaie-
raz dago, KARDABERAZi dago-
kion "euskera jatorrean".

TXIRULIRUKA, Loidi'tar Pa-
ben. KARDABERAZ. 145 orr.,
250 pta.
Igeldoko erretore den Loidi'tar
Pabenek hainbat olerki eskaintzen
ditu, sail hauetan banaturik: Orio-
tarrak, Lirika-eta, Eliza, Erriza-
leak eta Lagun-artekoak.

MINTZATOKI. 8. 1977ko mar-
txakoa. BANCO VIZCAYAKo
langileen aldizkaria.

Interesgarria, oso bete eta
aukera haundikoa, aldizkari hau.

MINTZATUKI

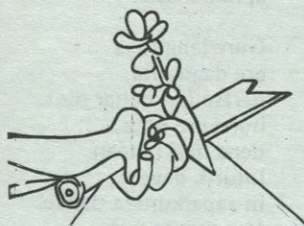
(Tribuna)
Organo de expresión de los Trabajadores
del Banco de Vizcaya
Nº 8 Año 1977 Mes: MARZO

Langile arazoak, politika, kultura, egun-egungo gaiak... Ez da txarra honelako aldizkariak, irakurleen gertu daudenak, sortzea.

HARITZ Parisko Euskal-Etxeren inguruan azaltzen den aldizkaria da hau. Erabat frantsesez dator. Hemen ere politika, langile arazoak, kultura... gehienbat lpar Euskadiri begira. Ohar bat:

haritz

EUSKADI 40 ANS APRÉS

HORMASPRAYKO bat harri-patu dute, nondik esan gabe.

ELHUYAR, 10. 1977ko martxoa. Zenbaki honetan, matematikaren didaktikarako taldea sortzeko asmoaren berriaz gain, Mikel Zalbidek Karlos Santamaria meteorologiaz egindako elkarbizketa; "Informatikaren egun-

go egoeraz" René eta Claude Harlouxetek idazten dute; "Atzizki-egitura baten bilakae-raz" Ibon Sarasolak, Fisikaz artitulu pare bat, e.a.

I HARDUNAK

JAKINTZA EGYNAK

MARKINAN

HiTZALDIAK

Zegaman "Politik joerak" gaiaz mintzatuko da Gurutz Jauregi, maiatzaren 6an. Hitzaldia gazteen biltokian izango da, iluntzeko 8,30etan, Antolatzaile: guraso-elkartea.

JAIALDIAK

Bermeon maiatzaren 7an eman-go dira: Arrntzale Abestien II. Lehiaketa "rako aukeratuak izan diren abestiak.

Zornotzako pelotalekuan, maiatzaren 8an, arratsaldeko 6etan, Pantxoa eta Peioren saioa. UDA-BERRI dantza taldeak antolatu du, martxoko jaialdian sartu ezinik gelditu zirenei dei berezia eginaz.

Zarautzko zinema Frontoian, apirilaren 29 eta 30ean, gaueko 10etan, jaialdia Peio eta Pantxoa, Antton Valverde eta Xabier Leterekin. Antolatzaileak: BERDIN eta Euskalduntze-mahaia.

ANTZERKIA

Soraluzen, apirilaren 29an, gaueko 9,30etan eta Billabonan hurrengo egunean, gaueko 10etan, Debako GOAZ taldeak Daniel Landarten "Hil biziak" obra antzestuko du.

Intxaurrondon **HERRI AMETSA** ikastolako **OLAUSO** taldeak "Kilex" agertuko du apirilaren 30ean, Salesianoen antzokian, ilunabarreko 8,30etan. 13-14 urteko gaztetxoek egina den arren, edozeinentzat egokia.

ETA BESTE

Kartela. Bizkaiko aldabetatze-euskalduntze koordinakundeko lantegi sailekoek atera dute ho-

noko hau, 50 pezetan saltzen dena. "Lehenago lantegietan euskara sartzeko aritu izan ginen orain berriz, sartu lekuetan mantentzen. Arrazoi guztiaz norbaitek herriaren zenbatgarren inpu-estoa den galdetuko du; baina ez dago beste irtenbiderik. Produkzioaren plusbaliatik tokatzen zaiguna xurgatzea lortzen ez dugun arte, eta horretan ari gara, ahal den bezala konpondu beharko dugu". Beraz, hona kartelaren motiboa.

Euskal loteria. Antton Olariagaren marrazkiz, duela urte batzuz egindako joku hau orain argitaratu da.

Eibarko gau-eskoletako ikasle eta irakasleek ibilaldi kultural bat antolatu dute maiatzaren 8-rako; lehendabizi Iruinera joango dira museoa bixitatzeko eta gero Orreagara, kolegiata ikustera. Bizpahiru autobus beterik daude iadanik Eibarko gau-eskoletakoek beste herrietakoak ere bide hau jarraitzera gomititzen dituzte.

"GUDARITZA"-ri erantzuna

Bertso mamitsu batzuek
Zeruko Argian,
argiaren sinbolu
gauearen erdian;
euskal kutsurik ezin
eukirik gordian,
hire aurka dauzkaken
pistien guardian;
nik ere bazekiat
egun oiek zer dian.

Canovas-ek zitula
lege haiek puska
eta gero ezarri
guri soldaduska
Berriro eskuratzen
indar eta puzka,
gure Euskal Herriak
istiluak dauzka;
geurea eskatu ta
gaizkiletzat juzka.

Soldadu joatea
ez legoke gaizki,
nork berea duena
defendatuz, noski.
Euskaldunok badugu
desgrazirik aski
indarra agindutzen
hasiaz gerozti,
elkartzen uzten ez ta
BAT garenak ZAZPI

Berrogei mila urte
gutxinez munduan,
askatasuna ere
guk izan genduan
Historian azaltzen
diguten moduan;
amets bera daukagu
gaur bihotz onduan,
ekitea besterik
ez dago orduan.

Berrogei mila urtez
ehun hauek txarren;
atzera egin dugu
aurrera beharren.
Zenbat intentu gaizto
desegite arren;
lehenbizi herria
hizkuntza bigarren.
Eskerrak gazteriak
indarra dakarren!

Etzekiat zein haizen
soldadu gaztea,
komeni ere ez duk
esaten hastea,
lehen baderizkiok
nahiko tristea,
bertsoz ez nitek nahi
nabarmen uztea,
luze joan ez dadin
elkar ikustea.

Ikurrinea ere
aitatutzen duzu,
geuria bazterturik
arrotzari musu;
nola ez dizu bada
horrek emango su?
Lehen ere badira
amaika bat kasu,
baina bururik bada
zail da erortzen, zu.

Urak bere bidera
betozkigu azkar,
albotara boteaz
hare eta zakar.
Hain bat izerdi eta
hain bat odol-apar
urarekin nahasi
errekak badakar,
mantxa direlako da
mila bide-baztar.

Baina hariz kanpora
ez al gara ari?
Ala esan beharra
gendukagun hori?
Bihotza doakio
senti duanari,
baina egiten zaio
mexpretxu ugari:
hemen nahi ta aruntz
bialdu gudari.

Galduan ez zerade
aterako guziz,
nahiz serbitu behar
gutxi irabaziz.
Zuk buru ona duzu
Jainkoaren graziz;
horko teori eta
praktikak ikusiz,
balia zaitez nola
aplika ikasiz.

Gure langileria
ere dago jota,
bertso bat behar diot
horri ere bota,
dena hari batean
loturik dagota;
bi zapalkuntza daude.
Har zazute nota,
beraz daduzkagu bi
soldaduska mota.

Bertsoak egitea
gauza errezena,
arriskurik ez balitz
egongo ezena,
inoiz betetzen da ta
gure almazena,
baina pentsatuz egiz
aritu naizena,
hireak bezelaxe
har hitzak dozena.

RUFINO IRAOLA

Ez zukin bakarrik baita erriaren onerako Gipuzkoan bertan dirua zabaltzea nai duten bezero guziakin ere. Auek dituzu Donosti-Aurrezki-Kutxa'n dirua aurreratuaz lagun egiten diezun gizarte-langintzetako batzuk: Mikel Deuna-Zaindaritza, Gipuzkoako buru-uriei lagun egiteko Gipuzkoa zear sakabanatuta dauzkan bere 10 bazkunak. Baserriaren aldeko, Zabalegi-Erri-Ikastetxea, emakumeari buruz, Sendi-Eziketa-Bazkunak, Gizarte-Laguntzaille-Ikastetxea, Uda-etxeak, Aur-Idaztitegiak. Gure gizarte-langintzai buruz eta azken amar urte auetan bakar-bakarrik, 900 milloer pezetan ortxe-ortxe zabaldu ditugu. Era onetan betetzen degu zuri emandako itza. Donosti-Aurrezki-Kutxa'k lortzen ditun etekiñak, Gipuzko-gizarteko bearrik aundien eta nagusienetan lagunduaz. Gizarte-lan onetan zu zaitugu oiñari ta poz, zugandikakoa bai da.

**BA DEGU
BA
ZUKIN ERE,
ERANTZUKIZUNA**

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

Gure prentsa behar dugulako

Geurea:
Bertako arazoak,
bertako ikuspegiz aztertuz

Askea:
Erriak bakarrik ertsatuko duena

Egibera:
Dana dan bezela zeatz esanaz

Gaurkoa:
Igaroa, oraina ta geroa
gaur-neurrietan erabiliaz

DEIA

Gure lurraren

Gure lurraren deia